

Årsrapport 2010

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 14
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 30
Kongehuset	Side 30
Miljøverndepartementet	Side 30
Landbruks- og matdepartementet	Side 45
Kunnskapsdepartementet	Side 59
Statens Helsetilsyn	Side 71
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 73
Justis- og politidepartementet	Side 77
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 80
Arbeidsdepartementet	Side 85
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 86
Samferdselsdepartementet	Side 99
Utenriksdepartementet	Side 100
Kulturdepartementet	Side 100
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 100
Andre	Side 111
Endringer i årsrapporten	Side 112

Embete:

I denne årsrapporten beskrives virksomheten ved Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i 2010. Etter fylkesmannens vurdering har vi i all hovedsak fått løst de oppgaver vi har blitt pålagt fra våre oppdragsgivere, innenfor de tilgjengelige ressurser som har blitt stilt til rådighet. Gjennom å vurdere og kvalitetssikre oppgaveløsningen sammen med den tilbakemelding vi mottar fra våre oppdragsgivere gjennom styringsdialogen i løpet av driftsåret, kan vi lære som organisasjon og legge grunnlag for omstilling og fornying.

For å innfri de roller Fylkesmannen har, er våre viktigste ressurser først og fremst den kompetanse, erfaring og utviklingsevne de ansatte har – men også den evne og vilje vi har til å ha dialog med politisk og administrativ ledelse i kommunene, offentlige og private institusjoner, øvrige statlige etater og innbyggerne i Sør-Trøndelag.

Dialogen med kommunene er i en særstilling for embetet. Over mange år har vi arbeidet målbevisst for å forbedre vårt arbeid som dialogpartner og støttespiller for lokalsamfunn og det lokale selvstyret. For fylkesmannen er det avgjørende at vi lykkes i denne oppgaven. Gjennom god dialog og samhandling er mulighetene størst til å få forståelse for betydningen av nasjonal politikk i møte med lokalsamfunnenes behov, utfordringer og muligheter. Rettssikkerhetshensynene må til enhver tid være en sentral og gjennomgående del av vår virksomhet og kommunikasjon med omverden.

Det er av og til en utfordring å skulle følge opp nasjonal politikk. Dette ser vi klart blant annet innenfor jordvern, strandsone, motorferdsel i utmark og rovviltforvaltning, der nasjonalpolitikk støter i mot det lokale selvstyret og innbyggernes oppfatning av langt staten kan overprøve det lokale skjønnet. Det er spesielt på disse områdene som utfordrer oss som forvaltningsmyndighet at dialogen må forsterkes for å bidra til at viktige statlige mål og interesser skal bli forstått og ivaretatt.

For Fylkesmannen er det avgjørende viktig å ha tett og god kunnskap og kjennskap til situasjonen i fylket, for kommunene, annen regional stat, innbyggere og næringsliv. Skal vi kunne være med i utviklingsprosesser, trenger vi å forstå status ut fra materielle og økonomiske hensyn, interessene til ulike aktører, relasjoner mellom dem, den sosiale kapitalen i fylket og evnen til mobilisering som ulike aktører har. Sammen med KS har fylkesmannen i 2010 satt et spesielt fokus på interkommunalt samarbeid og interkommunale løsninger for tjenesteproduksjon. Videre har vi også sammen med KS, Sør-Trøndelag fylkeskommune og St. Olavs Hospital HF videreført et samarbeid mot kommunene i realiseringen av samhandlingsreformen.

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Nedenfor beskrives kort noen områder der Fylkesmannen mener at det er særskilte utfordringer som embetet må ha oppmerksomhet rundt i vår oppgaveløsning:

Den økonomiske situasjonen for kommunene i Sør-Trøndelag.

Den økonomiske situasjonen for kommunene i fylket var vesentlig bedre ved inngangen til 2010 enn ved inngangen til 2009. Dette som følge av at færre hadde med seg et negativt regnskapsresultat fra det foregående året. Selv om det endelige regnskapsresultatet for 2010 ikke foreligger, har vi mottatt meldinger fra kommunene om at driftsutgiftene har økt raskere enn inntektene, delvis som følge av lavere kapitalgevinster. Den gode skatteinngangen for 2010 har bidratt til å redusere noe av effekten av utgiftsøkningen.

Ved inngangen til 2010 var to av fylkets kommuner registrert i ROBEX. Disse ble utmeldt som følge av at det regnskapsmessig overskuddet for 2009 ble brukt til nedbetaling av tidligere års underskudd. Selv om kommunene i fylket hadde et netto driftsresultat på hele 4,4 % for 2009 (gjennomsnittet for landet var på 2,7 %), bekymrer den høye lånegjelden. Det er lagt opp til betydelige investeringer innen skole-, omsorgs- og kulturområdet i gjeldene økonomiplanperiode, selv om noen har justert sine investeringsplaner. Riktignok har flere av kommunene betydelige midler i kapitalfond.

For å følge opp den nye finansforskriften ble det i løpet av året vedtatt nytt finansreglement i 21 av fylkets 25 kommuner. Det opplyses at de gjenværende vedtakene vil komme på plass i løpet av kort tid. Imidlertid mangler det rutiner og kvalitetssikring av disse hos flere av kommunene, men det jobbes nå med dette.

Interkommunalt samarbeid og endringer i kommunestruktur

I prosjektet Framtidens kommuner i perioden 2003-2005 sa så godt som alle kommuner i Sør-Trøndelag at de foretrekker å videreutvikle interkommunalt samarbeid framfor kommunesammenslutning. Gjennomgangen av utfordringer og status for kommunesamarbeid i Sør-Trøndelag som ble gjennomført i 2009, konkluderer med at samarbeidet som er etablert er stort sett velfungerende og har gitt bredere og mindre sårbare kompetansemiljøer. Samarbeid er imidlertid minst utviklet på områder hvor samarbeidsbehovet er størst. Det gjelder kommunal administrasjon, ulike typer forvaltning og ikke minst kompetansekrevende tjenesteproduksjon overfor innbyggerne. Dagens samarbeid om lovpålagte tjenester innenfor kommunale kjerneområder framstår som svakt utviklet både på helse- og omsorgssektoren og oppvekstsektoren, men også delvis teknisk sektor hvor bl.a. plan og byggesak, kart og oppmåling inngår. Videre viste gjennomgangen at dagens samarbeid preges av mange enkeltstående ordninger, lite helhet og fragmenterte styringssystemer som ikke legger godt til rette for politisk og administrativ styring.

I november 2009 konkluderte KS fylkesmøte med at kommunene i fylket utfordres til å vurdere et utvidet og mer forpliktende interkommunalt samarbeid i lys av utfordringene i årene framover. Kommunene pekte på at samhandlingsreformen innenfor helsesektoren tilsier desentralisering av flere og tyngre oppgaver til kommunene, men at reformen ikke vil være mulig å gjennomføre uten et forpliktende samarbeid mellom kommunene.

I 2010 har det pågått et betydelig omstillings- og endringsarbeid, der kommunene har vurdert utvidelse og styring av interkommunalt samarbeid. Arbeidet har vært koordinert av fylkesgruppa for helsereformen og kommunesamarbeid, der KS, Fylkesmannen, Fylkeskommunen og St Olavs hospital.

- Fylkesgruppa arrangerte våren 2010 møter i alle kommuner/regionråd, for å drøfte utvidelse og styring av interkommunalt samarbeid med utgangspunkt i helsereformen. Fylkesmannen bidro til at det ble laget et utfordringsnotat og stilte med prosessbistand til å avvikle lokale prosesser i kommunene.
- Fylkesgruppa utfordret kommunene til å avklare hvilke kommunegrupper kommunene ønsket å bruke for å utrede helsereformen og inngå dialog med helseforetakene. Etter dialog med kommunene, tildelte Fylkesmannen skjønnsmidler til de kommunene som fattet politiske vedtak om hvilke kommunegrupper de inngikk i. Videre har Fylkesmannen sammen med KS bidratt til å understøtte disse (5) kommunegruppene med veiledningsressurser, erfaringsoverføring og læringsarenaer.
- Fylkesmannen har tilrettelagt en prosess for å vurdere mer robuste barneverntjenester. På bakgrunn av et faglig grunnlag om erfaringer og aktuelle modeller for barnevernsamarbeid, har 11 kommuner hatt lokale prosesser for å vurdere ny barneverntjenester. Fylkesmannen har sagt at alle får økonomisk støtte til

etablering av nye tjenester, men ikke til utredningsarbeid. Det ser ut til at kommunene i løpet av 2011 vil etablere nye tjenester, slik at da kun noen få kommuner ikke inngår i en interkommunal barneverntjeneste.

- Høsten 2010 ble Fylkesmannen bedt av kommunene om å tilrettelegge et faglig grunnlag for å drøfte politisk styring av interkommunalt samarbeid. Dette grunnlaget ble ferdig i 2010, og i 2011 skal Fylkesmannen bidra i regionråd/kommuner i prosesser der styringsbehov og –løsninger drøftes lokalt. Det er gitt økonomisk støtte til 2 regioner som har ønsket å sette i gang vurderinger av politisk styringsstruktur knyttet til sine regionråd.
- Fylkesmannen har etter en dialog med kommunene, gått inn med ressurser til sekretariatene for regionrådene i 2010, 2011 og 2012, slik at kommunene skal ha tilgjengelig utviklings- og utredningskapasitet i en periode med store omstillingsprosjekter.

I perioden som har gått siden 2005, har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fått bred erfaring med å stimulere til forpliktende interkommunale løsninger, herunder etablering av faste samarbeidsregioner og utvikling av samarbeidsordninger på lovpålagte oppgavefelt. Fylkesmannen har gjennom mange år utviklet en aktiv kommunedialog og lagt om sin virkemiddelbruk for å stimulere til forpliktende samarbeid - både veiledningsaktivitet og bruk av økonomiske virkemidler gjennom tildeling av skjønnsmidler til kommunene.

Helse

I året 2010 har det vært mye arbeid på ulike nivåer i forberedelsen av den kommende Samhandlingsreformen. Denne reformen skal ta nye og bedre grep for å forebygge og begrense sykdom, samt å bedre koordineringen av helsetjenestene mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Vi har innsett at personell og kompetanse vil bli «mangelvare» dersom det ikke gjøres noe grunnleggende med organisering og samhandlingen mellom de ulike behandlingsnivåer, og også innad i kommunehelse- og spesialisthelsetjenesten. For å tilrettelegge gode rammer for videre arbeid med Samhandlingsreformen, har Fylkesmannen i samarbeid med KS, St. Olavs Hospital og Sør-Trøndelag fylkeskommune etablert en fylkesgruppe som er pådriver og tilrettelegger for prosessen videre jf omtalen under ”Interkommunalt samarbeid og endringer i kommunestruktur”.

Omsorgsplan 2015 involvert de fleste avdelingene i embetet. Et sentralt virkemiddel har vært å utarbeide en veileder for hvordan kommunene kan planlegge sine framtidige omsorgsoppgaver. Dette omfatter ikke bare tjenester til de eldre, men også for andre grupper med tilgrensende behov, eksempelvis ulike funksjonshemninger i alle aldre, rusomsorg og psykisk syke. Omsorgsplan 2015 må også ivareta en del av de kommende endringer som Samhandlingsreformen vil utløse. Vi ser allerede i dag at pasienter skrives ut fra sykehus til kommunal pleie- og omsorgstjeneste på et langt tidligere tidspunkt og med langt mer kompliserte behandlingsbehov enn tidligere. Dette krever både kapasitet, kompetanse og ressurser i kommunene. For å kunne håndtere oppgavene på en tilfredsstillende måte ser vi at blant annet tilgangen på legetjenester, som en del av sykehjemmenes virksomhet, må økes både i omfang og kvalitet i mange kommuner.

2010 var det første året hvor alle Nav-kontor i Sør-Trøndelag har vært i drift hele året. Nasjonalt sett har Nav-organisasjonen hatt svært store oppgaver i etableringsfasen. Det har i perioder vært reist spørsmål om denne store omorganiseringen har vært til det gode for de tjenestemottakere den er laget for. Nav-kontorene har en todelt styringslinje med statlige og kommunale oppgaver. Dette stiller store krav til organisering og samarbeid innad i det enkelte kontor, og ikke minst hvordan dette blir håndtert i den politiske og administrative ledelsen i den enkelte kommune. Fylkesmannen har deltatt aktivt i koordineringsgruppen i fylket for å legge til rette for at dette samarbeidet skal utvikles godt, samt at også de sosiale tjenester skal bli tilstrekkelig ivaretatt i den nye organiseringen. Like fullt er det fortsatt store utfordringer på dette området.

Barn og unge

Barns hverdag er gjenstand for økende oppmerksomhet. Dette er en utvikling også Fylkesmannen erfarer. Det er viktig at Fylkesmannen klarer å se de ulike arenaene barn opptrer på i en sammenheng. Fylkesmannen representerer i seg selv en samordning av statens oppgaver rettet mot barn og unge, der bla. fagområdene barnehage, barnevern, skole, folkehelsearbeid, barn og unges interesser i plansaker er representert. Fylkesmannen har de siste 6 årene invitert til flerfaglige konferanser der ulike tema knyttet opp mot samordnet innsats for barn, unge og deres familier har vært tatt opp. I 2010 hadde konferansen tittelen "Sammen for barna" og samlet 260 personer fra kommunene.

Fylkesmannens hovedoppgave på utdanningsområdet er tilsyn. I 2010 har spesielt det nasjonale tilsynet rettet mot barns rett til et psykososialt godt skolemiljø, hatt fokus. Tilsynet ble gjennomført i fire kommuner og ved åtte skoler. Det er behandlet 170 klagesaker, og klager på skolemiljøet er økende. Fylkesmannen prioriterer å gi informasjon og veiledning til skoleeiere og skoleledere gjennom kurs, regionale møter og samtaler. På oppdrag

fra Utdanningsdirektoratet har det vært iverksatt en del tiltak for å bedre lærerkompetansen og få til bedre læring og trivsel i skolen. På disse områdene er Fylkesmannen et bindeledd mellom kommunene/fylkeskommunen og departement/direktorat.

I 2010 er det full behovsdekning i barnehagene, og alle kommunene i fylket innfrir retten til plass. Det vil i en tid fremover fortsatt være utfordringer for kommunene i dimensjoneringa av barnehagetilbudet, bl.a. i form av mange midlertidige lokaler, tilflytting og økt barnehagedeltakelse. Overgang fra øremerka tilskudd til rammetilskudd kan bli en utfordring for de kommunene som opplever omfordelingsvirkningene sterkest. Nå når plass til alle er oppnådd er det viktig å ha blick på det kvalitative innholdet i barnehagene. I Sør-Trøndelag har vi ennå god førskolelærerdekning.

Antall meldinger til barnevernet fortsetter å øke. Rapportering fra kommunene til Fylkesmannen fører vanligvis til samtaler og møter, både med enkeltkommuner, grupper av kommuner, og fylkesvise samlinger. I dialog med kommunene har fokus vært overholdelse av frister, henlagte saker og oppfølging av fosterhjem. Overfor de små og mellomstore kommunene har det vært sterkt fokus på å sikre en robust og faglig sterk tjeneste. Fylkesmannen har i samarbeid med KS stått i spissen for et prosjekt der målet har vært å få etablert interkommunale tjenester på barnevernsområdet. 21 av fylkets 25 kommuner har etablert eller er i gang med å etablere et samarbeid om barneverntjenestene.

Arealforvaltning.

Fylket er grovt sett inndelt i tre soner der utfordringer og muligheter oppsummeres slik - sett fra Fylkesmannen:

Trondheimsregionen har sterk befolkningsøkning og derav stort press på arealene til bolig, næring og infrastruktur. Dyrka mark er utsatt og etter hvert vil markaområder kunne bli utsatt for sterkere press. - Mange av kystkommunene har nedgang i folketallet, med unntak for kommuner med en sterk oppdrettsnæring. Dette er typiske hjørnesteinsbedrifter og endrede konjunkturer/rammevilkår vil være krevende ikke bare for næringen, men for hele kommunesamfunn. I tillegg er strandsonen en viktig ressurs i disse kommunene, både til næringsformål inklusive reiseliv, og til fritidsformål. Hyttebygging i strandsonen er ønsket særlig fra en del mindre kommuner som sliter med å opprettholde aktivitetsnivå/befolkning. - Også mange av innlandskommunene viser nedgang i folketallet. De er i stor grad basert på landbruksnæring og reiseliv. Basis for reiselivsnæringen er for de fleste kommunene private hyttebygging. For de mest bevisste aktørene/kommunene kan hyttebygging ha betydelige ringvirkninger for kommunens aktivitetsnivå. Hyttebygging i fjellområdene er ikke uproblematisk og vi ser i økende grad at også her oppleves en sterkere kamp om arealene. Typiske målkonflikter er villrein, tamreindrift, naturverdier og kulturlandskap.

Trondheim er en av byene i Norge med størst prosentvis tilflytting, noe som fører til stor etterspørsel såvel etter bolig- som næringsareal. Dette fører igjen til at det må gjøres avveininger knyttet til transportbehov, inklusive "hverdagsreiser", og konsekvenser for landbruksareal, grøntområder og oppvekstmiljø for barn og unge. Målkonfliktene synliggjøres i kommuneplaner og enkeltsaker, og det fører til tunge avveininger og krevende diskusjoner om hvilke hensyn som er viktigst i et langsiktig og bærekraftig perspektiv.

Arbeid med interkommunal arealplan (IKAP) for å kunne få mer bærekraftige løsninger på arealutfordringene i Trondheimsregionen er sluttført. Planområdet omfatter Stjørdal, Malvik, Trondheim, Klæbu, Melhus, Midtre Gauldal, Skaun og Orkdal. – IKAP er utarbeidet ut fra nye bestemmelser i planloven om interkommunalt arbeid, og er et pilotprosjekt i samarbeid med Miljøverndepartementet i forhold til dette. Trondheimsregionen har fungert som styre i planarbeidet slik dette er beskrevet i ny planlov. Det er nedsatt eget politisk arbeidsutvalg bestående av ordførerne i kommunene. IKAP er i utgangspunktet ikke tenkt å gis juridisk virkning. Planen forutsettes vedtatt av de respektive kommunene som konkret forpliktende forutsetning for kommuneplanens arealdel i hver kommune.

Videre ser vi at distriktskommuner ofte er svært interessante i fritidssammenheng. Etterspørsel etter hyttetomter har vært stor og for kommunene er det et viktig satsingsområde for å få positiv utvikling. Flere distriktskommuner i Sør-Trøndelag ser hytteturisme som eneste positive utviklingsmulighet etter som landbruket gir lite økonomisk avkastning. Dette utfordrer særlig fjellområdene med viktige friluftsverdier og naturverdier inklusive uberørt natur og villreininteresser. I tilknytning til reindriftsområdene er det dessuten ofte konflikter mellom samisk reindrift og utmarksturisme/hyttebygging. Vi viser til nærmere omtale av reindriftstemaet til resultatområde 06.1.

Fylkesmannen opplever fremdeles at det er et betydelig press på strandsonen, og registrerer at det ofte er en betydelig avstand mellom lokale ønsker og prioriteringer og forståelsen for den nasjonale strandsonepolitikken. Kommunene har store forventninger til differensiert strandsonepolitikk mens Fylkesmannen på sin side ikke har klare signaler på hva dette innebærer. Etter hvert er også utfordringen om klimaendringer og fritidsbebyggelse

fokusert, for eksempel i forhold til transportbehov og energibehov i tilknytning til fritidsboliger. Mulige interessekonflikter mellom lokalsamfunnenes ønske om økt aktivitet/verdiskapning satt opp mot hensynet til å ta vare natur- og miljøressurser er åpenbare, og mange kommuner føler at distriktshensyn blir satt til side i forhold til å ivareta nasjonal politikk på ulike områder.

Også i 2010 har vi opplevd en betydelig pågang med kommuneplaner, reguleringsplaner og dispensasjons-søknader. Fylket har et stort byggepress i tilknytning til strandsonen, utbyggingspress i Trondheimsregionen og hyttepress i fjellområdene og langs våre større vassdrag. Samtidig er vi inne i en periode med betydelige planlegging og byggeaktivitet innen samferdsel. Ny trase for E6-Melhus-Sør, RV 714 og E39 vil generere betydelig sakspress innen arealplanlegging og håndtering av forurensningsaker på støy, støv og anleggsdrift.

Fylkesmannen deltar i prosjektet Fremtidens byer, arbeidet med KVVU-er for nytt logistikknutepunkt for Trondheimsregionen, transportkorridoren Trondheim – Steinkjer og korridoren Trondheim – Oppland grense. Dette er prosjekter av betydelig omfang og som krever betydelig oppmerksomhet og ressursinnsats.

Når det gjelder verneplaner er Sør-Trøndelag ferdig med nasjonalparkplanen, men vi er nå i utredningsfasen for en ny nasjonalpark på Fosen, Dåpma. Det er også meldt oppstart for fase 2 av marin verneplan. Fylkesmannen forventer også at det blir en del arbeid i forhold til oppfølgingen av ny forvaltningsordning for verneområdene.

Fylkesmannen er i dialog med NVE ,vedrørende konsesjonssaker på vindkraft og tilhørende overføringsledninger til trafostasjon og videre hovednett over Fosen og sørover til Møre og Romsdal.

Trondheim havn er inne i en samla planlegging av opprydding i havna samt at kartlegging og tiltaksplanlegging av forurensinger i Hommelvikbukta ligger for tur. Sør-Trøndelag har flere områder med sedimentproblematikk og grunnforurensning og har høy fokus i arbeidet med skipsverftlokalitetene. Avtale med avfallsbedrift for opprydding etter Rissa biloppbuggeri A/S ble klar før jul i 2010 og selve oppryddingen er planlagt å være avsluttet til 1.7.2011. Fylkesmannen forventer at det vil være behov for ganske tett oppfølging av denne ryddejobben i 2011.

Klima

Klimabussprosjektet Klimaråd Underveis ga i 2009 gode og nyttige erfaringer som var verdt å arbeide videre med. Høsten 2009 besluttet derfor prosjektets eiere, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Sør-Trøndelag Fylkeskommune, at prosjektet måtte videreføres.

Prioriterte arbeidsoppgaver for Klimaråd Underveis i 2010 har for det første vært å avklare antall samarbeidspartnere og finansiering for tre nye år. Med unntak av Fornyings- og administrasjonsdepartementet og Miljøverndepartementet ved Klimaløftet, er alle samarbeidspartnerne fra 2009 med videre i prosjektet. For det andre ble det prioritert å dra nytte av erfaringene fra 2009 slik at det videre klimaarbeidet skulle bli mest mulig målrettet. Av den grunn ble arbeidet for å få Klimaråd Underveis integrert i handlingsprogrammet for Klima og energi i fylket, prioritert. For det andre er det arbeidet med å få til en koordinering av klimaarbeidet på regionalt nivå slik at de ulike aktørenes arbeid ut mot kommunene blir mest mulig samordnet. Dette gjelder spesielt oppfølging av klima- og energiplanene i kommunene, inkludert økonomisk støtte til gjennomføring av klimatiltak.

Selv om aktiviteten ut mot kommunene ikke var like stor som i 2009, har det likevel vært gjennomført aktivitet for 8 av kommunene, hvorav 12 klimaskoler. I tillegg har det vært 14 andre arrangement og foredrag uavhengig av kommunene. Vi har vært i direkte kontakt og dialog med nærmere 1200 personer. I tillegg kommer all den aktiviteten som samarbeidspartnerne selv har stått for. I tillegg til hovedvekten på direkte dialog med målgruppene gjennom foredrag, seminar og aktiviteter, har oppgradering av informasjonsfolder, artikler til nettsiden og profilering av prosjektet via Bilkollektivet vært prioritert. I tillegg er boka ”Klimaet og jeg” produsert som en oppfølging av Klimabussens mange skolebesøk i 2009. Boka har ført til god blesst om prosjektet.

Prosjektets hovedmål har vært og er fortsatt å formidle kunnskap og handlingsalternativ om klimautfordringen til alle fylkets kommuner ut fra regionale og nasjonale mål for klimapolitikken.

Utviklingen av det sørtrønderske landbruket

Landbruket i Sør-Trøndelag er preget av stort mangfold av driftsformer, variert bruksstruktur og god arealutnyttelse. Fylket strekker seg fra kyst til fjell, med aktivt landbruk i alle kommuner. Fylket har store kornområder, husdyrbruk, skogsdrift og et aktivt fjellandbruk. Landbruket utgjør en bærebjelke i mange lokalsamfunn, både direkte som ressurs for sysselsetning og bosetning, og ikke minst gjennom produksjon av

fellesgoder knyttet til kulturlandskap, miljø og levende bygder.

Skogbruket i fylket er viktig både for verdiskaping og som en del av løsningen i forhold til klimautfordringen. Tilgangen på veilednings- og pådrivingsressurser i kommunene der aktiviteten skapes er helt avgjørende for å løse ut det potensial skogbruket representerer. Kapasitet i forhold til slike ressurser bygges ned både i kommunene og i skogeierorganisasjonen. Fylkesmannen søker å motvirke de negative effektene av dette gjennom å strukturere samarbeidet mellom aktørene innenfor skogbruket lokalt.

Fylkesmannen er svært opptatt av utviklingen i produksjonsfordeling og struktur i melkeproduksjonen. Betydelig reduksjon i antallet produsenter over tid, forvitring av produksjonsmiljø og bosetting i tradisjonelle produksjonsområder og betydelige rekrutteringsutfordringer i jordbruket generelt og i den viktige melkeproduksjonen spesielt, medvirker til at fylkesmannen fortsatt ser viktigheten av å styrke økonomien i melkeproduksjonen. Tiltak som forbedrer både likviditet og soliditet, lønnsomhet og kapitaltilgang, samt kostnadsreducerende tiltak, er aktuelle både på kort og noe lenger sikt. Investeringene i melkeproduksjonen har i lang tid ligget godt under nivået som må til for å dekke opp for løpende kapitalslit og etterslepet er betydelig. Melkeproduksjonen er den helt avgjørende jordbruksproduksjonen i Sør-Trøndelag med 71 % av samla verdiskaping i jordbruket. Inkludert grovforbasert kjøttproduksjon, utgjør den samla verdiskapinga i grovfôrbaserte produksjoner om lag 86 % av samla verdiskaping i jordbruket i fylket. Nylig framlagte Driftsgranskinger for 2008, viser at det var en sterk nedgang i nettoinvesteringene i melkeproduksjonen, en samtidig betydelig gjeldsøkning og en mer negativ utvikling for de største bruka både når det gjelder lønnsomhet og soliditet. Landbruket i Sør-Trøndelag, medregnet ringvirkningene, er beregnet til å gi 12 300 sysselsatte i fylket. 4300 av disse er direkte sysselsatt i primærjordbruket.

Kombinasjon av til dels svak lønnsomhet, stor kapitalbinding og behov for langsiktige investeringer, gjør situasjonen utfordrende for mange gårdbrukere. Tiltakspakken fra regjeringen våren 2009 gav økte rammer til investeringer i landbruket, men etterslepet er fortsatt betydelig. Fylkesmannen har gjennom drift, kommunekontakt, virkemiddelforvaltning og prosjektretta aktiviteter rettet tiltak inn mot melkeproduksjonsmiljøene, samt miljøene innefor de andre jordbruksproduksjonene (korn, sau, hagebruk, potet, gris med mer), for å bidra til styrking av brukerkompetanse og produksjonsmiljø.

Tall fra TINE effektivitetskontrollen, undersøkelser fra NILF, og analyser gjennomført av TFOU viser også at det er store variasjoner i økonomisk resultat på sammenlignbare bruk. Fylkesmannen ser at kunnskap, kompetanse og dyktighet er avgjørende for et godt økonomisk resultat, uansett type produksjon. Et godt utbygd kompetansemiljø med god samhandling mellom virkemiddelapparat, rådgivning, utdanning, forskning og forvaltning tror vi vil bidra positivt til ei framtidretta utvikling i landbruksnæringa. Kompetanseutvikling er derfor trukket fram som en helt vesentlig oppgave for landbruket i hele regionen.

Det konstateres et alvorlig etterslep i vedlikeholdet av hydrotekniske anlegg i landbruket, i sær på anlegg for avløp av overflatevann. Prognoser på klimaendringer med økte nedbørmengder i regionen fryktes derfor å forårsake store skader på grunn av stor avrenning, erosjon og ras. Også mangel på grøfting av jordbruksarealer er tydelig, noe som fører til økt overflateavrenning. Dette har også stor betydning for avlingsmengden og fryktes å føre til at stadig mer areal drives svært ekstensivt. Fylkesmannen ser et klart behov for ordninger som bidrar til å forebygge denne utvikling og sikre framtidig matforsyning.

Rovviltforvaltning

Dialogen og kontakten med beitenæringene er videreført i 2010 gjennom "samarbeidsforum for rovviltforvaltningen". I tillegg til representanter for regionale forvaltningsmyndigheter som mattilsynet og representanter fra miljøvern avdeling og avdeling for landbruk og bygdeutvikling møter representanter for faglagene i landbruket, Sør-Trøndelag sau og geit, representanter for samisk reindrift og reindriftsforvaltningen samt ulike organisasjoner med rovvilt og utmarksbruk som interessefelt. Tema på møtet i 2010 var signaler fra Soria Moria 2, erstatning for bufe i Sør-Trøndelag i 2009, bestandsutvikling, dokumentasjon av tap ved SNO, radiobjelleprosjekt og beredskapsplan i beitelag.

Radiobjelleprosjektet ble i første del av året startet opp i samarbeid med faglagene. Finansieringen skjer ved bruk av skjønnsmidler og midler fra forebyggende og konfliktdempende tiltak, men prosjektet er også en del av nasjonalt beiteprosjekt. 8 beitelag i 4 kommuner var deltakere i prosjektets første år. Totalt brukte 38 lammeprodusenter 885 radiobjeller på sau og 4 produsenter med storfe på utmarksbeite nyttiggjorde seg ca. 60 radiobjeller. Det er for tidlig å si om radiobjellene reduserer tapet, men de fører til mer effektivt tilsyn da en vet hvor sauene går. Ved skade av bjørn har radiobjellene ført til at flere sauer er dokumentert tatt av bjørn. For voksen sau har det ført til bedre dokumentasjon av dødsårsak. For lammetap har det ikke økt dokumentasjon av årsak til at lam blir borte på utmarksbeite.

For 2011 kommer 5 nye kommuner i tillegg til de som er med nå. Alle har søkt om og fått skjønmidler til anskaffelse av radiobjeller.

Fylkesmannens lederkontrakt – spesielle oppfølgingspunkter:

Tverrfaglig oppfølging av utsatte barn og unge

Fylkesmannen vil gjennom å se ulike embetsoppdrag i sammenheng og gjennom oppfølging av eget prosjekt om etablering av kvalitativt gode og robuste tjenester innenfor det kommunale barnevernet, ha en tett oppfølging og dialog med kommunene i fylket hvor vi også gjennomfører en nasjonal konferanse om temaet høsten 2010.

Se kap 1.1 Tilstanden i fylket under Barn og ung og kap 2.3 Oppvekst, barnehager og utdanning

Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen vil spesielt jobbe for at denne samfunnsutfordringen får en bred og god forankring hos kommunene, og sørge for at oppdraget til Fylkesmannsembetet prioriteres som en oppgave embetet skal løse i fellesskap. Vi vil også ha et spesielt fokus på implementering av teknologiske løsninger i omsorgen.

Se også resultatområde 86.1

Samordning av Fylkesmannens oppgaver i forhold til Omsorgsplan 2015, skjer gjennom ledermøtene og planleggingsmøter på tvers av avdelingene.

Samarbeidet med KS har vært et viktig suksesskriterium for å sikre god kontakt med kommunene. KS og Fylkesmannen samarbeider om å drifte et nettverk av ledere i helse- og omsorgstjenestene i kommunene på rådmannsnivå. Dette nettverket er Fylkesmannens viktigste forum i arbeidet med å sette framtidens omsorgsutfordringer på dagsorden.

Arbeidet med Omsorgsplan 2015 er høyt prioritert, og flere avdelinger på embetet har ansvar og oppgaver knyttet til området. Sosial- og helseavdelingen har koordineringsansvaret for Omsorgsplan 2015. Koordinator rapporterer direkte til ledelsen via sekretariatet. Embetsledelsen er styringsgruppen for Omsorgsplanarbeidet.

Fylkesmannens Kommunal og beredskapsavdeling har i 2010, i samarbeid med Sosial- og Helseavdelingen, avsluttet arbeidet med en egen planveileder til kommunene. Denne gir praktisk veiledning om hvordan arbeidet med framtidige omsorgsutfordringer kan innarbeides som del av kommunens øvrige planarbeid. Planveilederen er i ettertid spredd til alle kommuner i fylket og det rapporteres om at den har vært til god hjelp. Den er nå også blitt tatt i bruk i andre deler av landet. Arbeidet med å stimulere kommunene til å igangsette planarbeid for å møte framtidens omsorgsutfordringer er også understøttet med utbetaling av skjønnsmidler til kommunene. Flere kommuner ser arbeidet med Omsorgsplanen og Samhandlingsreformen i en sammenheng, og mange kommuner har inngått samarbeid om overordnede interkommunale omsorgsplaner.

Landbruksavdelingen har gjennom hele 2010 hatt fokus på Grønn Omsorg - Inn På TUNET, og flere møter og konferanser med kommunene har hatt dette som tema. Grønn Omsorg - Inn På TUNET er et godt supplement til ordinære omsorgstjenester, og flere kommuner har inngått samarbeid med gårdsbruk som gir tilbud til forskjellige brukergrupper.

Som et ledd i å møte framtidens omsorgsutfordringer har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag tatt initiativ til å starte et velferdsteknologiprojekt. Hovedhensikten med prosjektet er å legge til rette for øket trygghet og mestring for brukerne slik at det legges til rette for økt mulighet til å klare seg lenger på egen hånd i egen bolig eller på institusjon. Prosjektet er et samarbeid mellom fylkesmennene i Nord- Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre- og Romsdal og KS, hvor vi sammen velger ut 9-12 delprosjekter i de Midt-Norske kommunene. Intensjonen er å prøve ut allerede eksisterende teknologi på institusjoner og i hjemmet til folk for å evaluere gjennomførbarhet av slike løsninger, effekter på selvstendighet og trygghet, samt overføringsverdi til andre kommuner. Prosjektet har en foreløpig tidsramme på 3 år med utprøving og dokumentasjon.

Rovviltforvaltning – dialog og bedret dokumentasjon

Fylkesmannen vil videreutvikle kommunikasjonen i "samarbeidsforumet" mellom regionale forvaltningsmyndigheter, beitenæringene og ulike organisasjonen med rovvilt og utmarksnæring som interessefelt. Fylkesmannen vil videre sammen med beitenæringene og kommunene iverksette prosjekter med radiobjeller i utvalgte områder for å øke skadedokumentasjonen og kartlegge ulike tapsårsaker nærmere.

Se kap 1.1 Rovvilt og kap 01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Forpliktende interkommunalt samarbeid med utgangspunkt i samhandlingsreformen

Fylkesmannen vil sammen med KS og St Olavs hospital, bidra til at kommunene i fylket i 2010 deltar i en prosess for å utvikle et mer robust kommunesamarbeid med utgangspunkt bl.a. i den varslede samhandlingsreformen og som en oppfølging av anbefalte tiltak i NIVI-rapporten fra høsten 2009.

Se kap 1.1 Interkommunalt samarbeid og endringer i kommunestruktur og kap 2.2 Velferd, helse, personlig tjenesteyting og likestilling

Organisasjonsgjennomgang høsten 2010

Fylkesmannen vil vi høsten 2010 gjennomføre en bredt anlagt organisasjonsgjennomgang. Målet er at vi skal ha en mest mulig optimal organisering av oppgaveløsningen i embetet og forberede en evt overføring av ressurser tilknyttet ny vergemålslov.

Mandatet for organisasjonsgjennomgangen har vært følgende:

- drøfte og utforme hvilke prinsipper som bør ligge til grunn for organiseringen av embetets oppgaver fremover.
- med utgangspunkt i oppgavekartleggingen fra 2002 å fremskaffe en oversikt over de endringene i oppgaver (tilførsel, bortfall, endret departementstilknytning mv.) som har skjedd siden integrasjonen.
- foreta en analyse av dagens oppgaveportefølje og drøfte sannsynlige endringer og tendenser fremover.
- med tanke på økt samhandling og samordning å identifisere oppgaver med grensesnitt mellom avdelingene og foreslå arbeidsformer som kan utløse merverdi.
- vurdere om det er forhold i medarbeiderundersøkelsene som bør følges opp i tilknytning til denne oppgavegjennomgangen og drøfte hvordan det best kan gjøres.
- ev. drøfte om det er behov for endringer i organiseringen av oppgavene våre og ev. drøfte ulike modeller for organisering.
- vurdere tilgjengelige kontorlokaler med tanke på fremtidige løsninger og ev. komme med forslag til endringer i hvordan de kan disponeres.

Den partssammensatte prosjektgruppen vil levere egen rapport til styringsgruppen i februar 2011.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Tabellen blir ikke hentet opp i den endelige rapporten. Dette skyldes sannsynligvis en systemfeil.

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 9 842 517,19	kr 2 839 853,56
Landbruks- og matdepartementet	kr 11 811 509,81	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 2 592 545,34	kr 12 368 584,65
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 3 252 848,09	kr 0,00
Justis- og politidepartementet	kr 3 190 647,76	kr 172 505,47
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 4 785 001,46	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 1 370 181,07	kr 1 009 485,83
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 9 745 486,86	kr 6 514 341,46
Andre	kr 27 940 175,92	kr 0,00
Sum:	kr 74 530 913,50	kr 22 904 770,97

1.3 Andre Forhold

Plattform for ledelse i staten

Fylkesmannens ledergruppe deltok sammen med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal i Program for lederskapsutvikling i Fylkesmannsembetene i regi av FAD. AFF har vært prosessveileder og bl.a. følgende områder har vært berørt:

- Lederrollen og utvikling av denne
- Personalledelse

- Strategisk ledelse
- Ledergruppedynamikk

I tilknytning til programmet ble det også gjennomført nasjonale brukerundersøkelser og medarbeiderundersøkelser i regi av DIFI.

IKT-arkitektur, innkjøp og miljøtiltak*IKT-arkitektur*

- Vi har ikke utviklet noen egne IKT-systemer i 2010.
- Vi har foreløpig ingen tjenester på nett som krever eID.
- Vi har ingen tjenester på Altinn.

Innkjøp

Vi inngikk i 2009 et samarbeid om innkjøp med Fylkeskommunen i Sør-Trøndelag og 20 av kommunene i fylket. Dette samarbeidet har vi videreført i 2010.

Miljøtiltak

Prosjektet for miljø- og samfunnsansvar i offentlige innkjøp, med Sør-Trøndelag fylkeskommune som prosjektleder i knutepunktet, er godt i gang. Prosjektet ansatte ny prosjektleder i februar 2010. Styringsgruppa har hatt 2 møter.

Rapportering på 98.5 Føringer på IKT-området.

Vi har gjennom arbeid i sikkerhetsutvalg og i "Ensoneprojektet" i regi av Fad, revidert sikkerhetspolicyen med tilhørende maler og oppdatert risiko- og sårbarhetsanalysen.

Lisensrapportering på Microsoft-avtalen gjorde vi via rapporteringssiden på FM-nett innen fristen.

Ledelse og personalpolitikk

Ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete utarbeider vi hvert år en egen personal- og likestillingsrapport for embetet. Utgangspunkt for den er behovet for grunnlagsdata om ulike forhold som berører de ansatte – til bruk i samarbeidet med de tillitsvalgte, videreutvikling av embetets personalpolitikk, til virksomhetsplanlegging og ved f. eks. lokale lønnsforhandlinger.

Det følgende samt det som er tatt inn under embetsoppdragene 98.1, 98.2, 98.3 og 98.4 er i hovedsak utdrag fra Personal og likestillingsrapporten vår for 2010. Den rapporten blir også sendt til FAD i egen sending.

Alle beregninger er foretatt på bakgrunn av personellsituasjonen ved embetet pr. 31.12.2010 med totalt 140 ansatte.

Ved årsskiftet 2010/2011 har vi registrert følgende nøkkeltall for embetet:

Tema	Totalt	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling, andel av antall ansatte	140 ansatte	82 – 58,6 %	58 – 41,4 %
Andel av totalt antall årsverk ¹⁾		55 %	45 %
Andel av 2.3.3-forhandlingspott i 2010 beregnet som % av årsverk	kr 530 840	76 %	24 %
Lønnstrinn gj.snitt	57,4	54,6	61,4
Årslønn (grunnlønn) i kr gj.snitt	463 356	438 024	499 800
Årslønnsøkning 2008 - 2009 i kr gj.snitt	23 736	24 457	22 700
Alder gj.snitt	47,6 år	46,3 år	49,5 år
Sykefravær gj.snitt ²⁾	3,49 %	2,48 %	1,01 %

1) Hentet fra FADs beregning pr. 01.10.2009 til lokale lønnsforhandlinger.

2) Beregnet som prosent av totalt antall mulige arbeidsdager for alle ansatte.

Ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete har vi planlagt og igangsatt flere tiltak for å følge opp forhold som er avdekket i de årlige personal- og likestillingsrapportene samt gjennom drøftinger med de tillitsvalgte og som vi mener er utilfredsstillende med henblikk på bl.a. likestilling. De viktigste er som følger:

Utvikling av embetets personalpolitikk:

Integrasjonen medførte et behov for å utvikle en ny omforent personalpolitikk for virksomheten. Således ble vi enige om en ny overordnet personalpolitikk i 2004, og i 2005/2006 utarbeidet vi en ny omforent lokal lønnspolitikk. I 2006 evaluerte vi rekrutteringspolitikken og -rutinene våre. Vi startet også arbeidet med å utvikle en omforent lokal seniorpolitikk, og den ble ferdigstilt og iverksatt i første kvartal 2007. I 2008 fikk vi på plass en omforent kompetansepolitikk. I 2009 hadde vi ikke noen av politikkområdene oppe til revisjon, men i samarbeid mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte gjennomførte vi en grundig vurdering av om vi har utilsiktede lønnsforskjeller eller ikke ved embetet. Det vises til punktet om lønnsutvikling under samt kapittel 6.4 hvor det er redegjort nærmere for resultatene av arbeidet samt til vedleggene. I tillegg hadde vi en gjennomgang av de særavtalene vi har ved embetet.

I 2010 sto følgende i fokus:

- Oppfølging av den medarbeiderundersøkelsen vi gjennomførte i regi av Sensus ved årsskiftet 2009/2010.
- Ny lokal IA-avtale ble inngått våren 2010.
- Nytt introduksjonsprogram for nytilsatte med vekt på inkluderende arbeidsliv.
- Organisasjonsgjennomgang.

Turnover:

I løpet av 2010 var det 6 ansatte som sluttet og som ble erstattet ved nytilsetting. Dersom turnover beregnes som tilsatte som slutter og erstattes dividert på gj.snittlig tilsatte, gir det en turnover på 4,3 % i 2010. Tilsvarende i 2009 var 6,2 % og i 2008 7,5 %.

Vi hadde ikke problemer med å få godt kvalifiserte søkere til de fleste stillingene som ble kunngjort ledige i 2010, og det var heller ingen spesiell utdanningstype som det var vanskelig å rekruttere. Men det er ting som kan tyde på at vi er inne i en periode med stor turnover blant juristene.

Ledige stillinger som kunngjøres eksternt er i hovedsak saksbehandler II-stillinger. I 2010 ble det ikke kunngjort noen lederstillinger.

2010 – et år med god lønnsutvikling for de fleste og spesielt for kvinner?

I hovedoppgjøret 2010 kom de sentrale partene til enighet om å avsette midler både til sentrale justeringsforhandlinger og til lokale forhandlinger. Vi gjennomførte derfor både 2.3.3-forhandlinger og 2.3.4-forhandlinger for ansatte ved embetet i 2010.

I lokale lønnsforhandlinger har vi fulgt opp føringene fra de sentrale avtalepartene om at kvinner skal få en større andel av avsetningen i de lokale forhandlinger enn fordelingen av antall årsverk mellom kvinner og menn tilsier. Målene i vår omforente lokale lønnspolitikk er også gitt prioritet.

Fylkesmannen er tilfreds med at det ble gitt en kombinasjon av kronetillegg og prosentvise tillegg på A-tabellen pr. 01.05.2010.

Lønnstilleggene som ble gitt i de sentrale justeringene pr. 01.07.2010 gav bedre uttelling for våre medarbeidere enn det som har vært vanlig og kan på den måten bidra til å rekruttere og beholde medarbeidere på generell basis. Totalt 116 av 142 ansatte fikk ett eller to lønnstrinns opprykk, og det ble en klar kvinneprofil. Dette bidro imidlertid i mindre grad til å kunne rekruttere og beholde den konkurranseutsatte nøkkelkompetansen vår i og med at seniorrådgivere med høyere lønn enn ltr. 61, overingeniører, senioringeniører, direktører, ass. fylkesmann, ass. fylkeslege og fylkeslege ikke fikk opprykk.

Størrelsen på sentral avsetning til lokale forhandlinger gjorde at vi denne gangen ikke fant det nødvendig å skyte inn midler fra eget driftsbudsjett til 2.3.3-forhandlingene. Den lokale potten ble i hovedsak brukt til å utjevne de utilsiktede lønnsforskjellene som oppsto etter justeringsforhandlingene samt å gi tillegg som kunne bidra til at vi

beholdt konkurranseutsatt kvalifisert arbeidskraft. Kvinner, seniorstillingene som ikke fikk opprykk i sentrale justeringer samt direktører ble prioritert.

Vi gjennomførte evalueringsmøte med tjenestemannsorganisasjonene 06.12.2010. Arbeidsgiver er godt fornøyd med at begge parter vektla de sentrale føringene og at dette vises i profilen på resultatet i 2.3.3-forhandlingene. I det store og hele er ledelsen ved embetet godt fornøyd med resultatet av lønnsforhandlingene i 2010.

Likestilling - Fylkesmannens redegjørelse mht. egne brukere (eksternt)

Avdeling for landbruk og bygdeutvikling

Kvinnens muligheter for arbeid er en av de mest sentrale utfordringene i forhold til framtidig bosetning og utvikling av bygda. Det er derfor bred enighet innen landbrukssektoren i Sør-Trøndelag om at det skal legges til rette for at ungdom og kvinner i ulike livsfaser skal gis gode muligheter for å delta i og utvikle lønnsom næring og finne det attraktivt å bo på bygda. Det er videre et mål å øke eierandelen til kvinner i landbruket og å øke kvinneandelen i styrer og råd. Muligheter for avløsning, ferie og fritid og mer regulert arbeidstid i landbruket er også momenter som har stor betydning i forhold til rekruttering til landbruket.

I Regional strategi for landbruksbasert næringsutvikling (RNS) er likestilling og rekruttering gjennomgående prioritinger for vurdering av alle tiltak og virkemidler uavhengig av satsingsområde. I felles Landbruksmelding for Trøndelag, som ble vedtatt i Fylkestinget i mars 2010, er det tydelig understreket at kvinner representerer en viktig ressurs på bygda gjennom ulik erfaringsbakgrunn, kompetanse og utdanning og med dette bidrar til et større mangfold, bredere perspektiv og framvekst av nye næringstiltak i bygda. For å synliggjøre mulighetene landbruksnæringa og bygda representerer for kvinner og ungdom er det gjennomført en rekke satsinger/tiltak i løpet av året som har gått (framtidswerksted, optimistbygd, trivselsbygda for å nevne noen, i tillegg til en rekke bygdemobiliseringstiltak).

Miljøvern- og beredskapsavdelingen

I tilknytning til forvaltningen av Trollheimen landskapsvernområde, sammen med Møre og Romsdal, og Skarvan og Roltdalen nasjonalpark; sammen med Nord-Trøndelag, er det opprettet egne rådgivende utvalg for fylkesmennene i deres rolle som forvaltningsmyndighet.

For Trollheimen landskapsvernområde har kommunene og fylkeskommunen oppnevnt hver sine representanter, rådgivende utvalg har 8 medlemmer hvorav kun 2 faste representanter er kvinner. Dette er ikke endret siden 2008. I Skarvan og Roltdalen nasjonalpark har kommunene, grunneiere og bruksberettigete oppnevnt representanter og her er 1 av de 12 oppnevnte kvinner. Ønsket om mer lik representasjon av menn og kvinner en tatt opp i utvalget med formål å bedre likestillingen. I tilsynsnevnda for Austråtlunden LVO er det oppnevnt 2 kvinnelige og 2 mannlige medlemmer og 1 kvinnelig og 3 mannlige varamedlemmer. Rådgivende utvalg for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde består av 10 medlemmer hvor 2 er kvinner. Det rådgivende utvalget for Froan har fem faste medlemmer, to kvinner og tre menn.

Kommunal- og beredskapsavdelingen

Se rapportens Kap. 2 pkt. 2.2 (Velferd, helse, personrettet tjenesteyting og likestilling) ang. vårt ansvar etter kommuneloven i forhold til etablering av kjønnsmessig balanse mellom medlemmene i politiske organer.

Oppvekst- og utdanningsavdelingen

For rapport - se kap. 3 resultatområde 48.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

2.1.1 Samordning og veiledning

Fylkesmannen har også i 2010 hatt som et felles satsingsområde i embete å samle kunnskapen fra eget veilednings- og tilsynsarbeid, og se sammenhenger mellom dette og vår generelle samordningsfunksjon og arbeid med plan og kommuneøkonomi. Dette er et løpende forbedringsarbeid. På denne måten kan vi klare å bistå kommunene med å identifisere utfordringer de står overfor, og finne forbedringsområder i tjenesteproduksjon eller på utviklingssiden som vi kan påpeke i en direkte dialog med kommunen. Konkret skjer dette i kommunebesøk der embetet stiller opp samlet eller i sektorenes dialog med kommunene. Lykkes vi i dette arbeidet, blir vi en troverdig dialogpartner med kommunene om fornyings- og omstillingsarbeid.

Fylkesmannen har i 2010 bidratt til erfaringsutveksling og læring innad i og mellom kommuner på grunnlag av omstillingsprosjekter som støttes gjennom skjønnsmidlene. Dette gjøres ved at vi, i forståelse med kommunene, bruker en erfaringsportal der vi legger inn rapporter fra avsluttede prosjekter. Vi ber kommunene om å ta kontakt med andre prosjekter der dette er naturlig.

Internt hos Fylkesmannen er det forankret i vår strategiske plan for embetet, at alle fagavdelinger har et ansvar for å identifisere samordningsbehov og iverksette nødvendige tiltak for å ivareta behovene. Et særlig samordningsansvar er lagt til Fylkesmannens sekretariat og til Kommunal- og beredskapsavdelingen. Dette gjelder også ansvar for videreutvikling av kommunedialogen både internt og eksternt. Fylkesmannens sekretariat ivaretar blant annet samordningsoppgaver i forhold til fornyingsarbeidet i kommunene, interkommunalt samarbeid samt prosjektet vedrørende samordning av tilsyn rettet mot kommunene. Den daglige samordningen av tilsyn er lagt til Kommunal- og beredskapsavdelingen, som for øvrig ivaretar samordningen av møter og konferanser med kommunene der avdelingene i embetet opptrer samlet. Se bl.a. kapittel 2.1.4 nedenfor.

Det er en klar erfaring i embetet at Fylkesmannen selv må være tett involvert i samordningsarbeidet, og dette gir samordningen legitimitet i forhold til regionale statsetater, kommunene, fylkeskommunen og i forhold til sentrale myndigheter.

Kommunal- og beredskapsavdelingen har et prosessansvar mht. helhetlig kommunedialog, faglig samordning i forhold til kommunale planprosesser og en helhetlig tilnærming til samfunnsikkerhet og beredskap så vel i embetet som på regionalt nivå og i samarbeid med kommunene. Arbeidet utføres bl.a. ved hjelp av en rekke fora og møteplasser, bl.a. avholdes det ukentlige planforum der kommunale plansaker drøftes mellom planmedarbeidere fra alle embetets avdelinger samt fylkeskommunen og Statens Kartverk. NVE og SVV deltar i disse møtene når det arbeides med kommuneplanuttalelser. Det er også utarbeidet retningslinjer og rutinebeskrivelser for det faglige samordningsarbeidet.

Kommunal og beredskapsavdelingen samordner også embetets uttalelser til kommunale planer. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke delegert innsigelsesretten til fagavdelingene. Avdelingenes faglige innspill samles i et felles brev fra embetet. Se redegjørelse under resultatområde 06.3.

Fylkesmannen er opptatt av at dialogen mellom regional stat og kommunene skal fremstå som sammenhengende og helhetlig. Vi arbeider løpende med å utvikle alle ledd i dialogen i henhold til dette: formidling av statlige mål og føringer gjennom fylkesmannens kommunebilde, kommunebesøk, dialogkonferanser, tilsyn og faglige møter samt deltakelse i planprosesser/uttalelser i plansaker, meklinger og enkeltsaker. Også i 2010 ble det gjennomført en egen nettverkssamling med statlige etatsjefer, for å knytte personlige forbindelser og bygge nødvendige kunnskaper og virkelighetsbilde om sentrale tema og problemstillinger der det er mulighet for samhandling.

2.1.2 Kommunestatistikken 2010

Kommunestatistikken er et hefte publisert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som har til hensikt å visualisere utvalgte demografiske data og en overordnet status av forvaltningen og tjenesteproduksjonen i kommunene i Sør-Trøndelag. Heftet er i hovedsak basert på data fra KOSTRA, men det er også hentet data fra annen offentlig statistikk. Kommunestatistikken ble utgitt én gang i 2010. Kommunestatistikken 2010 finnes på vår hjemmeside under adressen: <http://www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=4153&amid=1271881>

Tall og statistikk gir et faktagrunnlag som viser likheter og variasjoner i dekningsgrad, produktivitet og effektivitet mellom kommunene. Kommunene får dermed et redskap til å vurdere kvalitet i egne tjenester og å

finne egne forbedringsmuligheter. Fylkesmannen ser at stadig flere kommuner aktivt tar i bruk faktamateriale til å finne forbedringsmuligheter. Videre ser vi en positiv utvikling der kommunene, politisk og administrativt, legger til rette for å bruke ulike arbeidformer/drøftingsmåter for å kunne sammenlikne seg selv og med andre kommuner over tid på jakt etter "god praksis" og læring.

2.1.3 Fylkesmannens kommunebilde

De kommunespesifikke kommunebildene (erstattet i 2006 de kommunespesifikke forventningsbrevene) er dokumenter som på et overordnet nivå gjengir Fylkesmannens inntrykk (bilde) av kommunene i fylket. De utformes i forbindelse med Fylkesmannens samordnet kommunebesøk i den aktuelle kommunen, det vil si én gang i løpet av valgperioden, og sendes kommunen for "nivellering" i forkant av dette besøket. Fylkesmannens kommunebilde utgjør sammen med Kommunestatistikken og kommunens planverk tyngden i dialoggrunnlaget i dette besøket. Strukturen i dokumentet, som er tilnærmet lik strukturen i Kommunestatistikken og programmet for de samordnede kommunebesøkene, ser slik ut:

1. Innledning

2. Planlegging og styring

2.1 Politiske og administrative styringsverktøy

2.2 Økonomi og økonomistyring

2.3 Samfunnssikkerhet og beredskap

2.4 Interkommunalt samarbeid

3. Ressurs og utviklingsgrunnlag

3.1 Forvaltning av arealressursene gjennom kommuneplanens arealdel

3.2 Miljøvern

3.3 Landbruk og bygdeutvikling

4. Tjenesteyting og velferdsproduksjon

4.1 Barnehage

4.2 Grunnskole

4.3 Kommnehelse

4.4 Pleie og omsorg

4.5 Sosialtjenesten

4.6 Barnevern

Hvert underpunkt i denne strukturen har følgende oppbygning:

- Fylkesmannens fokusområder konkret for gjeldende kommune og med utgangspunkt i statlige forventninger og politikk, samt Fylkesmannens kjennskap til kommunen.
- Fylkesmannens bilde av kommunen kort oppsummert kommunens status i forhold til Fylkesmannens fokusområder og eventuelle andre relevante forhold.
- Dialogpunkter forhold hvor Fylkesmannen ønsker en dialog med kommunen.

Det er viktig å understreke at Fylkesmannens kommunebilde ikke uttømmende gjengir Fylkesmannens bilde av kommunen, men at dokumentet har fokus på forhold hvor kommunen har et handlingsrom eller utviklingspotensial som det er viktig å ha dialog om. Kommunebildene er dermed ikke en "fasit", men må brukes som grunnlag for en dialog mellom den enkelte kommune og regional stat. I denne sammenhengen er det også viktig å bringe inn de verktøy og prosesser kommunene selv utvikler og bruker for å vurdere kvaliteten i sin tjenesteproduksjon, og de styringssystemer de har/utviklinger for å oppnå en bedre sammenheng mellom mål og resultat. Oversikt over nye og endrede statlige styringssignaler rettet mot kommunene finnes på vår hjemmeside under adressen: <http://www.fylkesmannen.no/enkel.aspx?m=27236&amid=1141427>.

2.1.4 Kommunebesøk

Fylkesmannen gjennomførte samordnet kommunebesøk, som er en arena hvor de besøkte kommunene kan møte Fylkesmannens ledergruppe og sentrale fagpersoner i en uformell dialog, i 7 av fylkets kommuner i løpet av 2010. Fylkesmannen har fast dialogmøte med Trondheim kommune hvert år.

Kommunebesøkene har også vært en viktig arena i arbeidet med å påse at summen av statlige pålegg og styringsaktivitet ikke medfører kostnader som overskrider kommunenes økonomiske ressurser. I tillegg til dette gjennomfører alle fagavdelingene egne og mer fagspesifikke kommunebesøk der det er naturlig. Fylkesmannen har dessuten deltatt i kommunemøter både i oppstartfasen og underveis i kommuneplanprosessene, sammen med andre regionale og statlige myndigheter.

2.1.5 Dialogkonferansene

Som ledd i utviklingen av dialogen mellom regional stat og kommunene avholdes årlig to dialog- og konsultasjonskonferanser med ordførere og rådmenn i kommunene i fylket, fylkeskommunen og KS. Hensikten er å skape en arena der kommunene kan ha reell innflytelse på samarbeidet med regional stat og på egne rammeforutsetninger.

Fylkesmannens OR-samling (ordfører og rådmannssamling), den ene av disse to konferansene, er en dagsamling som gjennomføres like etter fremleggelsen av regjeringens kommuneproposisjon. Formålet er en gjennomgang av viktige trekk i proposisjonen samt andre aktuelle tema i styringsdialogen mellom sentral/regional stat og kommunene. Det er et mål å trekke inn representanter fra regjeringen eller departementene i OR-samlingen, for å formidle kontakt og stimulere til dialog mellom kommunene og sentrale myndigheter. Fylkesmannens OR-samling ble i 2010 arrangert sammen med KS sin vårkonferanse.

På tidlig høsten gjennomføres *Fylkesmannens dialogkonferanse*, en todagers samling hvor bl.a. konsultasjoner omkring prinsipper for fordeling av skjønnsmidlene er et sentralt tema. Fylkesmannen legger kommunenes råd inn i sitt arbeid med fordelingen. Det har vært stor interesse og positive tilbakemeldinger på dette grepet fra alle involverte parter.

Dialogkonferansen brukes ellers til felles kunnskapsoppbygging om sentrale samfunnsmessige tema av betydning for utvikling av kommunesektoren, informasjonsutveksling og knytting av kontakter/nettverk.

2.1.6 Samarbeide med KS

Fylkesmannen har over år hatt et tett og godt samarbeid med KS rundt prosjekter og aktiviteter rettet mot omstillings og utviklingsarbeid i kommunene i fylket. I 2010 har samhandlingen vært omfattende, på bakgrunn av kommunene har startet arbeidet med samhandlingsreformen. Videre har tettere samarbeid rundt barneverntjenestene og generell styring av interkommunalt samarbeid vært satt på dagsorden. Se beskrivelser i kap 1 om dette.

Samarbeidet mellom KS og Fylkesmannen lokalt er nedfelt i en samarbeidsavtale. I medhold av den møtes som minimum Fylkesmannen og KS fylkesstyre en gang i året, mens Fylkesmannen og arbeidsutvalget for KS fylkesstyre møtes to ganger i året eller etter behov. I praksis blir det oftere møter enn dette. På administrativt plan er det løpende og tett dialog med sikte på å se helhetlig på omstillingsarbeid i kommunal sektor, planlegging av møtearenaer og mer allment sikre best mulig forutsetninger for at kommunalt omstillingsarbeid skal lykkes.

2.1.7 Samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune

Fylkesmannen og Sør-Trøndelag fylkeskommune inngikk i 2004 en samarbeidsavtale i den hensikt å oppnå økt kvalitet, effektivitet og brukervennlighet i oppgaveløsningen. Denne har vært videreført år for år. Det arbeides nå med å oppdatere/revidere samarbeidsavtalen. De faglige samarbeidene fungerer godt og er til gjensidig nytte. Ledelsen i de to virksomhetene møtes med jevne mellomrom for å sjekke status for samarbeidsområdene og drøfte saker/problemstillinger av felles interesse. For 2010 har samarbeidet om Samhandlingsreformen vært fokusert og Fylkeskommunens rolle som ledende for folkehelsearbeidet i fylket.

2.1.8 Samarbeid med regionale statsetater

Fylkesmannen har et utstrakt samarbeid med mange av de regionale statsetatene på saks og prosjektnivå. I medhold av fylkesmannens instruks, har fylkesmannen møter med statsetatene samlet 3-4 ganger i året. Hensikten med disse møtene er å ta opp problemstillinger av betydning for statsetatene samlet, gjensidig informasjonsutveksling og nettverksbygging. Trenden fra de siste årene, med stor deltakelse og godt

engasjementet på møtene, ble videreført i 2010.

2.1.9 Tilsynssamordning

Fylkesmennene har siden 2007 hatt et ansvar i medhold av kommuneloven for å samordne statlig tilsyn med kommunene.

Fylkesmannen har i 2010 ikke mottatt varslinger fra verken regionale statlige tilsynsetater eller kommuner om bruk av pålegg eller andre sanksjoner med vesentlig virkning for kommunen. Det har derfor ikke vært behov for å gjennomføre dialogmøter med bakgrunn i kommunelovens § 60.

I 2010 har det vært arbeidet videre med oppfølgingen av tilsynsutviklingsprosjektet som ble kjørt i 2008, der Fylkesmennene i de tre midtnorske fylkene, Mattilsynet, Arbeidstilsynet og KS jobbet for å styrke grunnlag for et samordnet og helhetlig tilsyn. Dette prosjektet konkluderte med at samordningen må styrkes gjennom arbeid i flere retninger. Bl.a. må arenaer for dialog om samordning av tilsyn utvikles videre, vi må få på plass verktøy for praktisk koordinering av tilsynsvirksomhet (kalender), og det må jobbes med felles kompetansebygging på tvers av statlige tilsyn. Statlige tilsynsetater må dermed på sin side jobbe for å bli mer effektiv og opptre mer enhetlig/være gjenkjennbare, men samtidig er det nødvendig at kommunene jobber for å utvikle bruken av tilsyn som verktøy i eget forbedringsarbeid.

For å komme videre i diskusjonene om utviklingsbehovet og mulighetene for bedre samhandling på tvers av tilsyn og mellom tilsyn og kommunene, ønsket samarbeidspartene bak tilsynsutviklingsprosjektet å arrangere en nasjonal konferanse. Med støtte fra Kommunal- og regionaldepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet, ble en nasjonal konferanse gjennomført 28-29. januar 2010 med 200 deltakere. På konferansen ble det drøftet sentrale problemstillinger rundt hovedtemaene forbedringsområder i samhandlingen mellom statlig tilsyn og bedre bruk av tilsyn som verktøy for kommunal forbedringsarbeid. Tilbakemeldingene fra deltakerne var meget gode, og en ny konferanse vurderes gjennomført i 2012.

Fylkesmennene i Midt-Norge har med utgangspunkt i konklusjonene fra den nasjonale konferansen, fortsatt utviklingsarbeidet rundt tilsyn i 2010.

Et viktig nytt utviklingsområde er dialog med den kommunale egenkontrollen, jf. anbefalingene i rapporten 85 tiltak for en forbedret egenkontroll i kommunene. Kommuneloven legger stor vekt på egenkontroll i kommunene, men det har tradisjonelt vært lite dialog mellom tilsynene og den kommunale egenkontrollen. En midt-norsk konferanse som samler statlige tilsyn, kontrollutvalg og revisjonsmiljøer, gjennomføres i januar 2011.

Internt har Fylkesmannsembetet en egen arbeidsgruppe med deltakere fra alle avdelinger som arbeider med samordning av tilsyn innad i embetet/mellom avdelinger og etter behov med andre aktører (f.eks. Arbeidstilsynet). Gruppen har bl.a. ansvar for felles planlegging av tilsyn, tilsynskalender og drøfting av faglige tilsynsspørsmål. I 2010 har gruppen blant annet arbeidet med utviklingen av et felles og enkelt ROS-verktøy, som kan hjelpe avdelingene i planleggingen av sin tilsynsaktivitet, siden denne i stadig større grad skal være ROS-basert. Embetets ledergruppe har i 2010 vurdert arbeidet som har vært gjort på tilsynsområdet, og revidert mandatet for det interne samordningsarbeidet.

2.1.10 Risikobasert kontrollplan på landbruksområdet

Fylkesmannen har også i 2010 gjennomført risikobasert kontroll av kommunene og av foretak etter retningslinjer utarbeidet av SLF. Dette inkluderer også skogfond og NMSK. I forhold til kommunene kontrolleres bl.a. deres kontrollinnsats m.h.t. resultatkontrollene og tilskuddsutbetalinger (10% av sakene). Det registreres avvik i de fleste kommuner. Fylkesmannen krever avviket lukket innen nærmere angitt tidsfrist og følger opp avvikene ved blant annet neste forvaltningskontroll.

Kontrollplan for 2010 ble utarbeidet i et internt kontrollteam på avdelingen og deretter sendt SLF innen fristen. I tillegg til vår kunnskap om kommunene ble det som grunnlag for utarbeidelse av planen gjennomført en ROS-analyse av kommunene i fylket. Det er gjennomført 11 forvaltningskontroller og 18 foretakskontroller i 2010.

2.2 Velferd, helse, personleg tenesteyting og likestilling

Også i 2010 har Omsorgsplan 2015 vært helt sentral i planlegging og gjennomføring av arbeidet med å sikre kommunale omsorgstjenester til befolkningen i hele livsløpet, uavhengig av alder og type lidelse. Fylkesmannen, i

samarbeid med KS, har tidligere etablert et forum for ledere av kommunale helse- og omsorgstjenester for å forankre planarbeidet i kommunene og drøfte viktige spørsmål som prioritering av arbeidsområder, samarbeid med nabokommuner, planarbeid, kompetansebygging m.v. I tillegg har Fylkesmannen utarbeidet en veileder for hvordan omsorgsplanarbeidet kan organiseres og utvikles for å sikre framtidens behov for omsorgstjenester i kommunene. Denne er tatt i bruk i kommunene i fylket. Også mange kommuner utenfor fylket har benyttet seg av denne planveilederen.

Dagens omsorgssektor er preget av et stort antall kvinner. Fylkesmannen er opptatt av likestilling i det faglige arbeidet, og ønsker derfor å bidra til at menn søker seg til omsorgsfaget. Som et ledd i dette arbeidet, deltar Fylkesmannen i styringsgruppen for prosjektet "Menn i Helse". Dette er et prosjekt som Trondheim kommune har igangsatt, der målet er å rekruttere flere menn inn i omsorgssektoren. Flere "helserekutter" jobber nå på forskjellige sykehjem i kommunen. Prosjektet skal bidra til å sette positivt fokus på omsorgssektoren som en attraktiv arena for menn.

Fylkesmannens arbeid med Omsorgsplan 2015 har ved embetet vært organisert med en bredt sammensatt gruppe representert fra alle avdelingene.

For å utvikle og sikre gode tjenester og samhandling mellom kommunale tjenester og spesialisthelsetjenester er det etablert mange ulike kliniske samarbeidsutvalg på fagområdene, samt et overordnet administrativt samarbeidsutvalg for å styre prosessen. Dette arbeidet er videreutviklet også i 2010

I forbindelse med forberedelsene til den kommende Samhandlingsreformen er det opprettet en fylkesgruppe med representanter fra KS, helseforetak, fylkeskommune og Fylkesmannen. Fylkesgruppa er en pådriver og tilrettelegger og skal sørge for at alle kommuner deltar og at dialogen med helseforetakene er god. Videre er det etablert 5 ulike kommunegrupper i fylket som omfatter alle kommunene i Sør-Trøndelag, samt enkelte kommuner i nabo-fylker. Disse kommunegruppene er i gang med det faglige utredningsarbeidet som skal danne beslutningsgrunnlaget for den politiske behandlingen og inngåelsen av forpliktende avtaler mellom kommuner og helseforetak og interkommunale løsninger der det er aktuelt. Fylkesmannen har bidratt til å understøtte disse kommunegruppen økonomisk og med faglig veiled, faglig veiledning etter behov og spredning av erfaringer mellom kommunegruppene.

Selv om Opptappingsplanen for psykisk helse er avsluttet, har Fylkesmannen i 2010 hatt fokus på det psykiske helsearbeidet i kommunene. Dette er tema i møter med kommunene, kommunebesøk, via tilsyn og ved gjennomføring av konferanser og fagdager. Dette arbeidet er også mye koblet sammen med Opptapping for rusfeltet og sees i sammenheng med andre utviklingsoppdrag, eksempelvis Omsorgsplan 2015.

Folkehelsearbeidet i fylket har vært videreutviklet i 2010 i nært samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune. Det er ulike måter dette organiseres på i møte med kommunene. Nasjonale satsinger på områder som forebyggende helsearbeid, ernæring, tobakksfrihet, fysisk aktivitet, seksuell helse, helse i plan, folkehelse rådgivning i kommuner m.v. er tema i samarbeidsmøter, utviklingsprosjekter, forberedelse av Samhandlingsreformen osv.

Fylkesmannen har forankret arbeidet med sosiale tjenester i NAV ved faste samarbeidsmøter med NAV-fylke på ulike nivå. Det finnes også fortsatt en fylkeskoordineringsgruppe hvor i tillegg KS og rådmannsrepresentant deltar. Samordning, kompetanseutvikling, læring/erfaringsoverføring, rådgivning og arbeid med kvalifiseringsprogrammet er sentrale tema både i dette forumet og i møter og fagdager i kommunene. For øvrig følges kvalifiseringsprogrammet tett og måltall for fylket er godt og vel oppfylt for 2010.

Fylkesmannen har, som ledd i landsomfattende tilsyn med økonomisk sosialhjelp i NAV, også i vårt fylke avdekket svikt i kompetanse, saksbehandling og internkontroll som kan representere en risiko for at nødvendige tjenester ikke ytes. Funnene er fulgt opp både i kommunene og i samlinger med alle NAV-lederne i fylket.

Tilsyn med helse- og sosialtjenester til eldre har vært utviklet det siste året til å ta i bruke ulike tilsynsmetoder både i kommuner og i spesialisthelsetjenesten. Som en del av dette arbeidet har Helsetilsynene i Midt-Norge også etablert et eget tilsynsprosjekt for å kartlegge forekomst, årsaker og konsekvenser av fallhendelser hos pasienter i spesialisthelsetjenesten. Kontaktfylkeslegefunksjonen, som er tillagt Helsetilsynet i Sør-Trøndelag, samordner alle planlagte tilsyn med spesialisthelsetjenesten i helseregionen. Alle tilsyn på området gjennomføres av felles tilsynsteam bestående av representanter fra alle 3 helsetilsyn for å sikre enhetlig vurdering av funn og lik vurdering av forhold som blant annet vedrører det regionale helseforetakets "sørge for"-plikt.

I Sør-Trøndelag er Inn på tunet ei tverrfaglig satsning som et bredt partnerskap står bak. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Sør-Trøndelag Fylkeskommune, Sør-Trøndelag Bondelag, Mental Helse og kommunene Bjugn og

Trondheim utgjør programstyret for arbeidet. Satsingen er knyttet opp til Omsorgsplan 2015 og det er godt samarbeid internt hos FMST om Inn på tunet. Gjennom arbeidet med Omsorgsplan 2015 skal kommunene lage planer og strategier for å møte utfordringene som kommer med tanke på helse og omsorg. Det er en omforent enighet om at Inn på tunet et av flere tiltak i lokalsamfunnene som kan og bør benyttes for å møte utfordringene. Det må tenkes innovasjon og utvikling i Inn på tunet, både for landbruket og for kjøpere av tjenester (kommuner, NAV). I juni 2010 var Sør-Trøndelag vertskap og hovedarrangør for konferansen Inn på tunet-mellom velferd og næring". Konferansen samlet over 300 deltakere, og er den største med dette temaet som er arrangert i Norge.

Fylkesmannen hadde i 2010 en del spørsmål fra kommunene knyttet til kommunelovens bestemmelser om kjønnsmessig balanse ved opprykk av varamedlemmer/suppleringsvalg der det i løpet av valgperioden har skjedd endelig utreden/varig forfall av medlem fra kommunale folkevalgte organer. Gjennom disse bestemmelsene i kommuneloven har fylkesmannen i løpet av 2010 hatt myndighet til å kontrollere at kommunene har overholdt disse kravene.

Fylkesmannen har ikke hatt til behandling lovlighetskontroller knyttet til manglende kjønnskvolter etter kommuneloven.

Fylkesmannens aktivitet for å fremme likestilling og motvirke diskriminering for øvrig er beskrevet i kap. 1.3 samt kap. 3 resultatområde 48, 98.1, 98.2 og 98.4.

2.3 Oppvekst, barnehagar og utdanning

Samordningsoppgaver

Fylkesmannen gjennomfører dialogmøter med alle kommuner i fylket i løpet av en 4-årsperiode. I disse dialogmøtene blir kommunenes flerfaglige og tverrfaglige samarbeid om barn og unge etterspurt. Fylkesmannen har de siste 6 årene invitert til en flerfaglig konferanse der ulike tema knyttet opp mot samordnet innsats for barn, unge og deres familier har vært tema. I 2010 hadde konferansen tittelen "Sammen for barna" og samlet 260 personer fra kommunene.

Faglig oppfyllelse av styringssignal

Barnehageområdet

Rett til barnehageplass har vært tatt opp i regionvise møter med kommunene og i dialog med enkeltkommuner. Dette har vært svært viktige samtaler sett i lys av endinger i økonomiordningene som gjelder barnehagene. Fylkesmannen har prioritert arbeidet med informasjon og aktiv veiledning til kommunen som barnehagemyndighet, som et ledd i det å forberede sektoren på overgang til rammefinansiering. Det har vært gjennomført en rekke møter med kommunene som barnehagemyndighet og med private og kommunale barnehageeiere, og informasjon til nytte for partene har vært lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Fylkesmannen har gjennomført fire tilsyn i tråd med embetsoppdraget fra KD, og har behandlet syv klagesaker. Vi registrerer en øking i antall klagesaker sammenlignet med året før. Det er også en øking i antall beklagelser fra foreldre. Ved slike henvendelser gir Fylkesmannen råd og veiledning og viser til kommunen som barnehagemyndighet.

Barnevernområdet

Rapportering fra kommunene til Fylkesmannen fører vanligvis til samtaler og møter, både med enkeltkommuner, grupper av kommuner og fylkesvise samlinger. I dialog med kommunene har fokus vært overholdelse av frister, henlagte saker og oppfølging av fosterhjem. Overfor de små og mellomstore kommunene har det vært sterkt fokus på å sikre en robust og faglig sterk tjeneste. Fylkesmannen har i samarbeid med KS stått i spissen for et prosjekt der målet har vært å få til interkommunale tjenester på barnevernområdet. Ved utgangen av 2010 er det 21 av 25 kommuner i fylket som har etablert eller er i gang med å etablere interkommunale barneverntjenester.

Det er gjennomført 2 tilsyn med den kommunale barneverntjenesten. Tilsynstemaene har vært gjennomgang og avslutning av undersøkelser. Antall mottatte klager har økt med 46 % i forhold til 2009. Vi har inntrykk av at terskelen for å fremsette klager til Fylkesmannen er blitt lavere. Klager på barneverntjenestens saksbehandling og fremgangsmåte ses i flere saker.

Det er gjennomført tilsyn med fylkets 24 barneverninstitusjoner/enheter. Dette betyr 73 tilsynsbesøk, noe som utgjør 100 % av lovpålagte tilsyn. Det er gjennomført 128 samtaler med barn i institusjonene. Tilsynene har vært utført ettermiddag/kveld for å sikre at barn og unge er til stede. Samtale om deres skolegang har vært et viktig tema, og vi har vært spesielt oppmerksom på forholdet mellom institusjon, BUF-etat, Fylkeskommune og

kommuner i den videre bearbeiding av opplysninger vi får gjennom tilsynene.

Det vises forøvrig til egen årsrapport til Helsetilsynet om barneverntjenesten.

Utdanningsområdet

Fylkesmannens hovedoppgave på utdanningsområdet er tilsyn. I 2010 har OUA foretatt et skriftlig tilsyn rettet mot alle kommuner for blant annet å avdekke hvorvidt kommunene gir et skoletilbud i tråd med gratisprinsippet. Avdelingen har ellers hatt tilsyn med voksenopplæring i seks kommuner samt fylkeskommunen. Det nasjonale tilsynet rettet mot barns rett til et psykososialt godt skolemiljø, ble gjennomført i fire kommuner og ved åtte skoler. Vi vurderer embetsoppdragets krav til tilsyn, som oppfylt.

Det er behandlet 170 klagesaker, hvorav 106 av disse er klage på standpunkt karakterer. Fylkesmannen registrerer at antall klager på enkeltvedtak om spesialundervisning over tid har gått ned.

Fylkesmannen har ellers, på oppdrag fra Utdanningdirektoratet, arbeidet med forskjellige prosjekter, f.eks kompetanseutvikling, flere søkere til læreryrket, arbeid for bedre vurderingspraksis og læreplanarbeid. På disse områdene er Fylkesmannen et bindeledd mellom kommunene/fylkeskommunen og departement/direktorat.

Musikk og kulturskoler

Fylkesmannen i Sør - Trøndelag har et nasjonalt ansvar for utviklingsarbeid på musikk- og kulturskoleområdet. I denne forbindelse har Fylkesmannen samarbeidet med Utdanningsdirektoratet og Norsk kulturskoleråd om videreutvikling av kulturskoleskjemaet i GSI.

Fylkesmannen har også samarbeidet med Norsk kulturskoleråd om utvikling av kulturskolene som lokale ressursentra og gjennomføring av tiltak i strategiplanen. På oppdrag Utdanningsdirektoratet blir det utarbeidet en årlig tilstandsrapport.

Utfordringer for kommuner/fylkeskommune

På oppvekst- og utdanningsområdet ser Fylkesmannen følgende utfordringer for kommunene/fylkeskommunen i tiden som kommer:

- Få til robuste barneverntjenester
- Få til likeverdig behandling mellom private og offentlige barnehager ved innføring av rammetilskudd
- Endringer i skolestruktur
- Å redusere frafall i videregående opplæring

Utfordringer for Fylkesmannen

Oppvekst- og utdanningsavdelingen ser følgende utfordringer i tiden som kommer:

- Omfangsrike krav om tilsyn på mange områder fra departement/direktorat fører til stor belastning på kommunene
- Fylkesmannen bruker stadig mer ressurser på å følge opp barneverntjenestene i de minste kommunene
- Stadig flere klagesaker er egentlig beklagelser som gjelder klager på mennesker som arbeider i det kommunale systemet
- Stadig mer krevende å tilfredsstille kravene om tilsyn med barneverninstitusjonene. Fylkesmannen mener individtilsynene bør prioriteres framfor systemtilsynene når ressursituasjonen krever at det prioriteres mellom disse.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Nasjonal politikk formidles jevnlig gjennom veiledning, møter, forhåndsuttalelser og høringsuttalelser, om nødvendig med innsigelser. Alle avdelinger i embetet deltar aktivt i planprosessen. Vi viser til nærmere beskrivelse under resultatområde 06.1. Fylkesmannen selv gjennomfører mekling i arealplansaker der det ikke er grunnlag for kommunal egengodkjenning. Antallet i 2011 har vært ned mot ca 60 % av tidligere år. Dette antas å ha sammenheng med at gjennomføring av ny planlov har medført generelt færre plansaker i en overgangsperiode.

Det arrangeres årlig flere konferanser med sikte på å heve kompetansen i kommunene. Iht. tildelingsbrevet for 2010 skal Fylkesmannen delta aktivt i opplæringsteamene knyttet til innføring av ny plan- og bygningslov. Nesten alle avdelinger i embetet har hatt en rolle i opplæringsteam, og vi har også i 2010 hatt oppfølgingskurs/erfaringskonferanser med kommunene både i kommuneplanlegging og detaljplanlegging. I

tillegg har vi delvis sammen med fylkeskommunen og Kartverket hatt særskilt kommuneopplæring rettet mot politikere og kommuneledelse i flere enkeltkommuner. Dette er etterspurt fra kommunene og det forventes å fortsette i 2011. Fylkesmannen har dessuten tatt initiativ til, og brukt skjønnsmidler til, en nyetablering av fylkets nettverk for kommunale planleggere. Dette er en arena hvor kommuneplanleggere utveksler erfaringer, får faglig påfyll og får satt egne planfagutfordringer på dagsorden. Det er lagt opp til to treff i året hvorav ett går over to dager. Det har vist seg å være stor interesse for nettverket.

Fylkesmannen har også hatt samlinger med kommuner med tema hvordan tjenesteområdene kan inngå i samfunnsdelen/handlingsprogram/økonomiplan, særlig med utgangspunkt i omsorgsplan 2015. Dette har i hovedsak vært en felles opplæringsarena for kommuneplanleggere og ledere innenfor omsorgstjenesten i kommunene. – Fylkesmannen har laget en egen veileder om Omsorgsplan som tematisk kommunedelplan. Vi har orientert om denne i flere fylkesnettverk. Dette er svært etterspurt og forsetter også i 2011.

I tillegg til det generelle forventningsbrevet som samordnes av KRD, samler Fylkesmannen spesifikke statlige forventninger i et "Kommunebilde" som utformes for hver kommune. Dette erstatter det tidligere kommunespesifikke forventningsbrevet og har vist seg å være et meget godt arbeidsredskap for såvel kommunene som for embetet. Se for øvrig redegjørelse under kap. 2.1.4. I forhold til kommunale planer samordnes innspillene fra embetets fagavdelinger i en helhetlig uttalelse, som nevnt under kap. 2.1 ovenfor og under resultatområde 06.3.

Samarbeid på regionalt nivå

Sør-Trøndelag fylkeskommune har startet prosessen med ny felles regional planstrategi som skal vedtas av nytt fylkesting etter valget i 2011. Fylkesmannen har vært representert i oppstarten av dette arbeidet. For øvrig har felles fylkesplan for trøndelagsfylkene, vedtatt i 2008, vært under gjennomføring også i 2010. Fylkesmannen har deltatt aktivt i utarbeidningen av denne planen, både på egen vegne og som representant for øvrige regionale statsetater, og legger vekt på en bred tilnærming av de samme aktørene også i oppfølgingen. Fylkesmannens kompetanse bl.a. på arealforvaltning, bioenergi og klimagassutslipp benyttes i arbeidet. Oppfølging av fylkesplanen har også stått på dagsorden i embetets kvartalsvise etatsjefsmøter.

Fylkesmannen har også deltatt aktivt i forbindelse med oppstarten av regional delplan for fjellområdene, der bl.a. reindriftens interesser står sentralt. Denne planen er et av oppfølgingspunktene etter dialogprosjektet "Felles politikk for fjellområdene". Et annet oppfølgingspunkt er en interkommunal for fjellområdene rundt Trollheimen, også dette med vekt på forholdet mellom reindriftsnæringen og andre interesser. Fylkesmannen har også deltatt aktivt i dette arbeidet, som ledes av kommunene.

Gjennom embetets samarbeidsavtale med Sør-Trøndelag fylkeskommune er det etablert rutiner og arenaer for samhandling på en rekke områder. I denne sammenheng kan nevnes plansaker og dispensasjonssaker etter plan og bygningsloven, universell utforming og klimaarbeid. Hver for seg har Fylkesmannen og fylkeskommunen etablert interne samhandlingsgrupper for å kunne se de ulike sidene ved klimaarbeidet i sammenheng (forebygging, tilpasning og krisehåndtering).

Sammen har vi også i 2010 gjennomført en felles "klimaskole" for egne ansatte og fylkeskommunens politikere, der sentrale spørsmål og begreper tas opp. I tillegg er det etablert et bredt samarbeid om prosjektet "Klimaråd underveis" (en videreføring av klimabussprosjektet), som har vært rettet mot kommunene og nå har en prosjektperiode ut 2012. Vi viser til nærmere omtale av dette prosjektet under resultatområde 04.

Fra tildelingsbrev 2010: Fylkesmannen skal legge til rette for verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling, gode bustader og bomiljø, folkehelse og gode oppvekst- og levekår i alle delar av landet.

Fylkesmannen skal sjå til at dei rikspolitiske retningslinene for samordna areal- og transportlegging vert følgde opp i kommunane, til dømes ved å følgje opp godkjende fylkesplanar og fylkesdelplanar for kjøpesentra slik at desse vert lokaliserte sentralt og til område som har lett tilkomst med kollektiv transport.

Iht. tildelingsbrevet for 2010 har Fylkesmannen ansvar for å legge til rette for verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling, gode boliger og bomiljø, folkehelse og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet. Det kan være en utfordring å få frem denne helhetlige tenkningen samtidig som embetet har klare direktiver om å formidle nasjonal sektorpolitikk på en rekke områder, og vi er opptatt av å ha en løpende dialog internt og med kommunene på dette feltet. For å bevisstgjøre og styrke den felles forståelsen i embetet er det i januar 2011 avholdt et eget internseminar med spesielt fokus på disse problemstillingene.

Eksempler på slike dilemmaer finner vi blant annet der distriktskommunenes behov for å legge til rette for bosetting og næringsetablering møter nasjonale mål om jordvern, strandsonevern og samordnet areal- og transportplanlegging, samt utstrakte utredningskrav. Fylkesmannen mener at mye kan bøtes på ved konstruktiv

veiledning og at kommunene får tilstrekkelig kompetanse på plan- og utredningsområdet. Dette kan imidlertid være en stor utfordring for distriktskommunene, og Fylkesmannen ser med forventning fram mot Miljøverndepartementets initiativ for å styrke den lokale miljø- og plankompetansen.

Fylkesmannen arrangerer regionalt planforum hver 14.dag der fylkeskommune og andre regionale statsetater er invitert. Kommuner med større planoppgaver inviteres slik at fylkeskommune og regional stat får et bedre grunnlag for å se helheten i plansituasjonen. Dette skjer før planen legges ut på høring, eller i høringsperioden. Vi har jevnlig interne diskusjoner om forholdet mellom sektor og helhet og mener at vi internt utfordrer hverandre positivt i denne diskusjonen. Vi har også lagt vekt på juridisk veiledning både på fylkesnivå og overfor kommunene. Juridisk gjennomgang gjøres dessuten fortløpende når kommunale planer kommer inn til høring. Av ressursmessig hensyn prioriteres imidlertid her kommuneplanens arealdel.

I forhold til innbyggerne og næringslivet er Fylkesmannen som klageinstans opptatt av å sikre at kommunale planvedtak prosessuelt og innholdsmessig er i samsvar med plan- og bygningslovgivningen og nasjonale interesser.

Forurensning – bruk av plan- og bygningslova i stedet for behandling etter sektorlov

Fylkesmannen har gitt prioritet til arbeidet med å bedre lokalmiljøforhold bl.a. ved å være tydelige i forhold til temaet ”støy”. Spesielt i Trondheimsregionen er dette fokusert. Også for temaene ”forurenset grunn” og ”mudring og dumping” bruker vi mulighetene pbl gir til å sikre en forsvarlig planlegging mht disse forholdene. Fylkesmannens miljøvernnavdeling har utarbeidet et kommunalt kurstilbud som bl.a. inneholder veiledning om hvordan kommuner og planlegger kan benytte ny plan- og bygningslov i forhold til en forsvarlig håndtering av ovennevnte tema.

Plansaker i strandsoner, i fjellområder og i vassdragsnaturen

Fylkesmannen har hatt stor oppmerksomhet rettet mot planer som berører strandsoner, fjellområder og vassdragsnaturen. Naturmangfoldsloven setter også nye krav til kommunene i bl.a. slike områder.

Vi opplever fortsatt høy aktivitet i strandsonen, og etterspørselen for utbyggingsarealer i disse områdene er stor. Arealpresset i strandsonen krever mye ressurser både til planbehandling og til oppfølging gjennom veiledning og dialog. Vi har i flere år søkt å jobbe strategisk og proaktivt i forhold til å demme opp for utbyggingspresset i strandsonen. Et vellykket strategiske grep viser seg nå i form av regionale planer for større naust og småbåtanlegg. I disse planene ligger også en helhetlig tenkning rundt lokalisering av nye anlegg for sjøtilknyttet reiseliv. Vi jobber også, med god økonomisk støtte fra DN, med å utarbeide et GIS-verktøy for å kartlegge arealstatus i strandsonen.

Vi har søkt å stimulere våre kystkommuner til en satsning knyttet til ulovlige inngrep i strandsonen tilsvarende det arbeidet som utføres i Hordaland, men med lite hell. Dette tiltross for at vi har informert våre kystkommuner om ordningen med ”fri advokat hjelp”. Vi har også søkt å stimulere til oppfølging av dette punktet gjennom tildeling av skjønnsmidler til utvalgte kommuner. Det har imidlertid vist seg vanskelig å få på plass en helhjertet satsning på ulovlighetsoppfølging i strandsonen.

Det er et vedvarende trykk i forhold til etterspørsel etter nye hytteområder i fjellet. Her har vi spesielle utfordringer mht å ivareta leveområder for villrein. Nasjonale målsettinger om å ivareta INON-areal blir også utfordret i fjellområdene, da det er her vi har de siste og største områdene med såkalt inngrepsfri natur. Vi har i løpet av 2010 mottatt de første planene for utbygging av vindkraft i fjellområdene i innlandet.

Fylkesmannen har fokusert på vann og vassdrag i plansaker ved at vi anbefaler eller setter vilkår om byggegrense langs vassdrag i arealplansammenheng. Fokuset på vassdrag har nok likevel kommet noe i skyggen av behovet for å håndtere utbyggingspresset i strandsonen ved sjøen, men vi har i det siste jobbet mer aktivt i forhold til vannforskriften, og har tatt inn bestemmelser fra vannforskriften og vannressursloven i planbehandlingen.

Se forøvrig ytterligere informasjon om ovennevnte tema under årsrapportens kapittel 3. resultatområde 6.1.

Jordvern - landbrukets særlover

Jordvern er sentralt i fylkesmannens dialog med kommunene. Aktiv deltakelse i planprosesser etter Plan- og bygningsloven er viktig. Innsigelsesinstituttet er benyttet ved flere anledninger og saker er tatt til mekling. I tillegg til arbeidet med å redusere årlig omdisponering av dyrka mark, har Fylkesmannen fått et større fokus på viktigheten av å følge opp kommunenes arbeid med utnyttelsesgrad, boligtetthet og parkeringsnormer. Dette gjelder på kommuneplannivå, men ikke minst ved å sikre at de overordnede føringene blir fulgt opp på

reguleringsnivå. Landbruks- og miljøvern avdelinga har her hatt flere felles innsigelser. For å sikre at arealbruken faktisk blir så effektiv som ønsket, er vi opptatt av at kommunene innarbeider minimumskrav til utnyttelsesgraden ved regulering av sentrale utbyggingsområder. Det er i den forbindelse viktig med god dialog med kommunene, og prøve og være i forkant av konfliktene. Det er også ønskelig med mer styringssignal eller veiledning på dette feltet.

Fylkesmannen deltar aktivt i store arealprosesser som IKAP (interkommunal arealplan for Trondheimsregionen), lokalisering av ny godsterminal, E6 sørover i Melhus og andre store samferdselsprosjekt. Dette er alle prosesser med betydelig jordvernutfordringer. For disse prosjektene etterspør vi i større grad en synliggjøring av den samfunnsøkonomiske kostnaden ved å bygge ned dyrka mark. Det er vanskelig å få gode utredninger på dette temaet, så Fylkesmannen har lansert det som et forskningsprosjekt/idé overfor NILF og andre aktuelle aktører..

KOSTRA-tallene for 2009 viser at Sør-Trøndelag fortsatt har store utfordringer med å få ned omdisponeringen av verdifull dyrka mark på et akseptabelt nivå. En del av omdisponeringa skyldes nok statens egne tiltak (veibygging m.m). Vi støtter derfor SLFs forslag om å se på muligheten for å utvikle rapporteringen slik at man kan skille mellom omdisponeringen av arealer som skyldes statlige infrastrukturiltak og kommunal/lokal virksomhet og utvikling.

Fylkeslandbruksstyrene (FLS) ble avviklet fom 01.01.2010 og Fylkesmannen overtok ansvaret for FLS har hatt ansvar for. Fylkesmannen har i 2010 gjennomført opplærings- og kompetansetiltak for både kommunepolitikere i fylket og ansatte i kommunal landbruksforvaltning. Vi har også en løpende dialog om saksbehandlingen på området med kommunene. I tillegg har Fylkesmannens fagansvarlige på området stilt sin kompetanse til disposisjon ved særskilte møter med enkeltkommuner der eiendoms- og bosettingspolitikk er diskutert med utgangspunkt i nasjonal politikk og aktuelt lov- og regelverk.

I 2010 har Fylkesmannen behandlet 16 klagesaker etter landbrukslovgivningen (jord-, odels- og konsesjonslov). Av disse 16 er det 2 saker hvor kommunens vedtak ble omgjort. Vi har behandlet 5 saker som førsteinstans og omgjort ett kommunalt vedtak etter forvaltningsloven § 35. Når det gjelder saksbehandlingstid blir de aller fleste sakene behandlet innen tre måneder. Generelt når det gjelder klagesaksbehandlingen på dette området har antallet saker gått noe ned. Til sammenligning behandlet fylkeslandbruksstyret totalt 27 klagesaker i 2009, hvorav 11 vedtak ble omgjort i klagerens favør. Sakene som påklages til Fylkesmannen er komplekse og stort sett av prinsipiell karakter.

Fylkesmannens Avdeling for landbruk og bygdeutvikling har i 2010 innhentet delingsvedtak for en toårperiode fra seks kommuner med tanke på å undersøke om det er store avvik i forhold til hvordan § 12 praktiseres. Vi har hatt en gjennomgang av disse sakene og konklusjonen er at det ikke det er grunnlag for å si at delingsforbudet i jordloven § 12 praktiseres med større variasjon enn det en antakelig må regnes med.

Når det gjelder fokuset på priskontroll har vi arrangert kurs for kommunene med dette som tema i løpet av 2010. Avdelinga har dessuten brukt kontrollhjemmelen i en av kommunene i fylket og har i tillegg hatt et eget møte med den aktuelle kommunen med dette som tema.

Utvalgte kulturlandskap

Våren 2010 fikk Sør-Trøndelag sitt andre utvalgte kulturlandskap i jordbruket, øygruppen Tarva i Bjugn kommune. Vi bruker nå vår erfaring med det utvalgte kulturlandskapet Seterdalene i Budalen for å få til en best mulig forvaltning også for Tarva. Vi har god dialog med grunneiere og kommunen, og arbeider med utarbeiding av forvaltningsplan med skjøtselsplaner for vegetasjonen og kulturminnene. Det er også innvilget midler til konkrete tiltak som gjerding av beiteområder og fjerning av sitkagrana som nå sprer seg til kystlyngheia. Det kan også nevnes at husdyrbrukerne på Tarva mottok Landbruket kulturlandskapspris i Sør-Trøndelag. I Seterdalene i Budalen ble det i 2009 inngått avtaler for 10 år om setring og beiting. I tillegg har det også i 2010 vært stor interesse for å gjennomføre enkelttiltak som bidrar positivt til ivaretagelse av de verdiene som gjør at området er utvalgt. Også her er det god dialog med kommunen. Siden det er ca. 140 rettighetshavere i området blir det stort sett til at vi forholder oss til representanter for disse, og ikke den enkelte rettighetshaver, men vi har et forum som fungerer bra i så måte. Arbeidet med utvalgte kulturlandskap er for Sør-Trøndelag sin del samtidig et arbeid for å ta vare på seter-kulturen. I tillegg har vi i regionalt miljøprogram to ordninger som går direkte på å fremme setring og seterlandskapet i fylket: tilskudd til seterdrift og tilskudd til skjøtsel av setervoller. Kommunene bruker dessuten hvert år en del SMIL-midler i seterområdene, så det er en god kobling mellom SMIL og RMP.

Økt verdiskaping og styrking av lokalsamfunn

Regjeringa har som mål at heile landet skal takas i bruk for å auke verdiskapinga og styrkje lokalsamfunna. Landbruket utgjør en bærebjelke i mange lokalsamfunn, både direkte som ressurs for sysselsetning og bosetting,

og ikke minst gjennom produksjon av fellesgoder knyttet til kulturlandskap, miljø og levende bygder. Som et grunnlag for verdiskaping og bærekraftig utvikling ble det i 2010 utarbeidet ei "Landbruksmelding for Trøndelag". Den ble behandlet i fylkestingene i hhv Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag våren 2010.

Fylkeskommunene er eiere og initiativtakere, mens Fylkesmennene har fungert som faglig sekretariat. For øvrig er det et bredt regionalt partnerskap på tvers av fylkesgrensene som står bak utviklinga og arbeidet med meldinga. Landbruksmeldinga er godt forankret i overordnede planer, blant annet i felles fylkesplan under hovedmål 5: *Bruk av ressurser i et bærekraftig perspektiv*. Det er utpekt 5 felles satsingsområder og meldinga følges nå opp med fylkesspesifikke handlingsplaner. I tillegg er "**Kompetanseløftet**" et felles satsingsområde for begge fylkene. Her skal man se på hvordan en kan jobbe for å øke kompetansen i landbruksnæringen i et bredt perspektiv. Dette skal det jobbes videre med i 2011. **Tenkeløft Trøndersk landbruk** er et viktig forum i denne sammenheng og bidrar til forankring og kompetanse for videre utvikling av landbruket og prosesser knyttet til dette.

Ulike andre tiltak for å bidra til måloppnåelse på området er også gjennomført i løpet av året. *Framtidsverksted* er arrangert i en rekke bygdesamfunn i Sør-Trøndelag i regi av landbruksavdelinga. Her er hovedformålet å se på muligheter, nyskaping, optimisme og tiltakslust i bygda. Videre har avdelinga vært involvert i satsingen *Trivselsbygda* også i 2010. Dette er et prosjekt som er utviklet av 4H Norge sammen med Norsk Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinneforbund. *Optimistbygdprosjektet* er inne i sin avslutningsfase og sluttrapport utarbeides i løpet av januar 2011. Prosjektet har i 2010 vært delaktig i gjennomføring av framtidsverksted i Drivdalen på Oppdal, og gjennomføring av bygdelivsverksted i Hasselvika i Rissa kommune. Det er også gjennomført samling på Bessaker i samarbeid med Livsverkene. I tillegg er det gjennomført betydelig med aktiviteter i de ulike enkelt- bygdene som deltar i prosjektet. Bygdeutviklingsmidlene benyttes målrettet og i samråd med landbruksnæringa og et bredt regionalt partnerskap på områder og tiltak som er prioritert i overordnet planverk som fylkesplan, Regionale strategier for Landbruksbasert næringsutvikling i Sør-Trøndelag og andre strategidokument for satsinger innen lokale utvikling, på matområdet og innen reiseliv i tillegg til tiltak innen tradisjonelt landbruk.

Fylkesmannen er aktiv i dialogen med kommunene når det gjelder tilpasning i forhold til klimautfordringen. Ved ulike anledninger for møte med kommunene, blant annet i sammenheng med oppstart av kommuneplanens arealdel, påpeker vi de utfordringene det ligger i å oppføre hus som er solide med hensyn på et fuktigere klima. I alle arealplansaker vi har til uttalelse påpeker vi at hensynet til universell utforming der det ikke er tilstrekkelig ivare tatt, man bruker også innsigelsesinstituttet der det er nødvendig, men relativt sett er det heldigvis få slike saker.

Fylkesmannen har for øvrig avholdt kurs om innholdet i de nye bestemmelser i plan- og bygningsloven som skal ivareta kravene om universell utforming.

Fylkesmannen behandlet totalt 302 klagesaker etter plan- og bygningsloven i løpet 2010. Det er en nedgang i innkomne og behandlede saker siden 2009. Da behandlet vi 377 saker.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker etter pbl er godt under tre måneder i gjennomsnitt. For første tertial 59 d, andre tertial 75 dager og tredje tertial 73 dager.

Saker om utsatt iverksetting er behandlet inne lovbestemt frist på 6 uker.

Embetet hadde 2 klagesaksvedtak etter pbl til prøving ved domstolene i 2010. Begge sakene ble behandlet i både tingretten og lagmannsretten med godt resultat. I to andre saker er staten stevnet og sakene kommer opp i løpet av 2011.

Fylkesmannen har hatt en økning i antall saker vedrørende dekning av saksomkostninger i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Bare innen dette fagområdet 10 saker. Området er krevende forvaltningsmessig og det er ønskelig med en sentral avklaring fra Justisdepartementet i forhold til når dekning skal skje. En tenker da særlig på typetilfellene - midlertidig endring til gunst. Mange av kravene er omfattende i størrelse.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Verneplanarbeidet

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har sluttført nasjonalparkplanen. Med bakgrunn i et initiativ fra kommunene på

Fosen har Miljøverndepartementet/direktoratet for naturforvaltning gitt oss i oppdrag å arbeide frem et forlag for vern av Dåpma. Høgfjellssletta mellom kommunene Åfjord, Osen, Roan, Namdalseid og Verran. I arbeidet prioriterer vi å holde en fremdrift og organisering som sikrer at det lokalpolitiske initiativet opprettholdes. Arbeidet med marin verneplan videreføres. Arbeidet med utvidet skogvern, særlig knyttet til naturtypen "bekkekløfter" går noe seint grunnet kapasitetsproblemer hos Allskog som skal arbeide frem tilbud om frivillig vern i forhold til grunneierne. Forøvrig har fylkesmannen stor fokus på arbeidet med forvaltningsplaner bla for å få et godt grunnlag for lokalmiljøene til å arbeide med naturbasert næringsutvikling i tilknytning til de store verneområdene våre. Flere planer er under slutføring i 2011. Sammen med DN har vi i 2010 gjennomført Nordisk-Baltisk våtmarkskonferanse (NBWC), og som samlet ca 60 deltakere fra de nordiske og baltiske landene.

I arbeidet med verneplaner er det et godt samarbeid mellom landbruks- og miljøvernavdelingen i embetet.

Naturmangfoldloven

Fylkesmannen har sammen med Direktoratet for naturforvaltning gjennomført opplæring av kommuner og regionale etater i naturmangfoldloven. I under kant av 200 deltok på de to samlingene vi hadde våren 2010. Kursene blir gjennomført i et intent samarbeid mellom jurister fra KOBA, medarbeidere innen skog- og jord fra landbruksavdelingen og medarbeidere i miljøvernavdelingen.

Videre er det mot slutten av året etablert Nettverk for naturmangfold som en del av prosjektet Naturmangfold i praksis. Nettverk for naturmangfold er en arena for kommunalt ansatte som arbeider med arealplanlegging og naturforvaltning, og skal foruten å foreta videreutvikling av kunnskaper om naturmangfold og naturmangfoldloven gi kunnskapsutveksling mellom kommunene på god praksis i å formidle og ivareta naturmangfold i den kommunale hverdagen. Fylkesmannen har søkt finansiert et 3 årig prosjekt om naturmangfold i praksis hos MD, men svar på søknaden foreligger ikke pr dato.

Handlingsplaner etter naturmangfoldloven

Fylkesmannen har fått utarbeidet handlingsplaner for Svartkurle, kroksjøer og meandrerende elvepartier og elvebreddekkopp. handlingsplanen for Kilder i lavlandet er ikke levert da vi ikke fant konsulent som kunne levere denne innen fristen. Vi arbeider også med gjennomføring av tiltak i for flere arter og naturtyper bla storsalamander, kystlynghei og slåttemarker. Fylkesmannen i ST har overtatt ansvaret for handlingsplan for elvesandjeger fra 2011. For flere naturtyper har vi et godt internt samarbeid mellom miljøvernavdeling og avdeling for landbruk og bygdeutvikling.

I samarbeid med kommunen er det foretatt kartlegging av naturtyper i flere kommuner. Fylkesmannen har imidlertid etterslep på å få kvalitetssikret naturtypedata til naturbasen. Etterslepet skyldes kapasitetsproblemer.

Rovvilt forvaltning

Innen rovviltforvaltning er det avholdt møter i samarbeidsfora med beiteinteresser, naturverninteresser, Mattilsyn og landbruk- og miljøvernavdeling hos fylkesmannen. Foraet vil også brukes som kontaktorgan/støtteorgan for våre medlemmer i rovviltnemda. Prosjektet "Effektivisering av skadefellinger på bjørn" er igangsatt i samarbeid med landbruksnæring og 9 innlandskommuner som har til tider store utfordringer knytta til skadegjørende bjørner. Fylkesmannen ble våren 2010 tildelt midler til et prosjekt knyttet til bruk av radiobjeller på sau gjennom "Nasjonalt beiteprosjekt". I tillegg til å stille personressurser til disposisjon i prosjektet har Fylkesmannen tildelt skjønnsmidler til de aktuelle kommunene som deltar. Kommunene har et nært samarbeid med næringsaktørene gjennom enkelte lokale beitelag. Etter første sesong med utprøving av radiobjeller på sau og noen få storfe i 4 kommuner i fylket kan det slås fast at småfenæringa er fornøyd med bruken og resultatene fra prosjektet. Prosjektet videreføres og utvides til flere kommuner i 2011.

Klimaråd under vegs

Sammen med Fylkeskommunen, Enova, Husbanken, Statens vegvesen, NTNU og flere andre er prosjektet klimabussen videreført i Klimaråd under vegs. De ulike partnerene har forpliktet seg økonomisk til et prosjektsamarbeid som går ut 2012. jf pkt 2.4 om Klimaråd under vegs.

Innenfor klimaendringer har fylkesmannen hatt et samarbeid med Livskraftige kommuner om klima og energiplaner i kommunene der flertallet av kommuner i fylket deltar. Fylkesmannen bidrar som veileder innen:

- Tiltak for å begrense klimaendringer.
- Tiltak for å tilpasse samfunnet til klimaendringer.

- Handtering av akutte situasjoner/kriser som følge av klimahendinger

For å utarbeide klima og energiplaner og for å prosjektere konkrete tiltak i samsvar med disse, har fylkesmannen i flere år tildelt kommunene skjønnsmidler.

Det arrangeres klimaskole for alle ansatte i fylkeskommunen og fylkesmannsembetet.

Helhetlig vannforvaltning

Rollen som regional cvannmyndighet er overført fylkeskommunen. Fylkesmannen har bidratt i denne prosessen, samt arbeidet med å videreutvikle egen rolle som vannfaglig kunnskapssenter. Tiltaksrettet overvåking er videreført for det nye vannområder og arbeidet med karakterisering og klassifisering er videreført. Fylkesmannen vil imidlertid påpeke at fremdriften i den regionale planleggingen ikke vil kunne holde de nasjonale forpliktelsene med de ressurser som i dag er stilt til disposisjon for fylkesmannen og fylkeskommunen i arbeidet med gjennomføringen av forskrift om helhetlig vannforvaltning. Fylkesmannen har gjennom bruk av skjønnsmidler søkt å styrke kommunenes evne til medvirkning i planleggingen i det enkelte vannområdet.

Helse og miljøfarlige kjemikalier

Vi følger opp arbeidet med tiltaksplanlegging i Trondheim havn, men arbeidet med å ferdigstille tiltaksplanen kan bli noe forsinket pga diskusjon om endret arealbruk av Nyhavna. For tiltaksplaner for skipsverft er vi noe forsinket pga kapasitetsproblemer. Gjennom tilsynsarbeidet etter forurensningsloven har vi fokus på miljøgifter og handteringen av disse. nasjonale tilsynskampanjer er gjennomført ihht planen og vi har i 2010 ytterligere økt vårt tilsynsomsfang til 1,5 årsverk, mens KLIF's måltall er 1,8 årsverk.

Miljøstatus

Miljøstatus er oppdatert for utvalgte tema, men ikke i samsvar med KLIF/DN's forventninger.

Landbruksrelatert næringsutvikling

Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling (RNS) og Regionalt Landbruksforum (RLF) som planverk og samarbeidsstruktur, er videreført fra 2009. RNS for fylket er revidert i 2010 i tråd med nasjonale retningslinjer. Samarbeidet er et etablert partnerskap der det regionale, offentlige partnerskapet inkl. Innovasjon Norge, KS og landbrukets organisasjoner, deltar (Regionalt Landbruksforum). Forumet er kontinuerlig med Fylkesmannen som prosessleder. Regional strategi for landbruksrelatert næringsutvikling, utarbeides i fellesskapet. Regionale strategier danner grunnlag for tildelingsbrev av BU-midler til Innovasjon Norge, mer detaljerte retningslinjer for bruk av BU-midler og allokering av administrative virkemidler og ressurser det enkelte år hos partnerskapet både i drift og prosjektrettet aktivitet.

Strategidokumentet og de omforente prioriteringer i partnerskapet, legger opp til en prioritering av de nasjonale føringer om et differensiert landbruk, bosetting og landbruk over hele fylket i kombinasjon med innovasjon og nyskaping basert på brukets menneskelige og naturgitte ressurser. Strategiene er underlagt en gjennomgående føring om næringsutvikling basert på økonomisk, sosial og kulturell bærekraft. Prioritering av økologisk jordbruksproduksjon, er videreført som en av hovedsatsingene i RNS for Sør-Trøndelag.

Regionalt Landbruksforum benyttes også som referanseforum for *Regionalt Miljøprogram for Sør-Trøndelag*.

Fylkesmannens landbruksbaserte næringsutviklingsarbeid skjer i nært samarbeid med andre avdelinger i embetet, kommuner og regionalt partnerskap, samt landbrukets faglige og økonomiske organisasjoner. Noen hovedarbeidsområder i 2010:

- *Næringsutvikling og innovasjon*: Innenfor tradisjonelt landbruk har vi også i 2010 bidratt i flere prosjekter med tanke på nytenking og utvikling av landbruksnæringa. Blant annet "TINE-prosjektet", "Heldiggris i Sør-Trøndelag", "Hagebruksprosjektet", "Folkefjøsset", "ØkoLØFT for Trøndelag og Helgeland", BioKom og ViT- Verdiskaping i trebransjen i Trøndelag.
- Innenfor *tilleggsnæringer til landbruket* er satsingen på *Inn På Tunet, øvrig tjenesteproduksjon fra landbruket*, Grønt reiseliv og utmark, samt reiseliv med sterk kobling til matopplevelser, blant de områder en har lyktes godt med i Sør-Trøndelag i et bredt offentlig og privat samarbeid. Mange etableringer, gode produkter, mange prisvinnere også i nasjonal sammenheng de siste 2-3 åra, viser dette. Vi har en meget gledelig vekst i oppslutningen og omsetningen på Bondens Marked som nå er etablert som ev viktig markedsarena i Trondheim. Det er vår vurdering at nettopp innovasjon, utvikling av nye produkter og bedre foredling av eksisterende, har gitt gode resultater i fylkets landbruksbaserte næringsutviklingsarbeid. Men det

- er fortsatt en oppgave å bidra til bedre lønnsomhet, vekst og stabilitet i flere av de etablerte tiltakene i tilknytning til landbruket.
- *Kommunene som førstelinje i næringsarbeidet*: Det prosjektretta arbeidet ble videreutviklet i et godt partnerskapsamarbeid i 2009. Tiltak med samlinger med kommunene gjennomført i 2009, - ytterligere prosjektert for 2010.
  - *Risikobasert kontrollplan*: Risikobasert kontrollplan for 2010 ble innsendt til Statens landbruksforvaltning etter planen i mars 2010. En mer utfyllende rapport på kontrollarbeidet finnes under rapporteringa i hht oppdrag fra LMD.
  - *Regionalt miljøprogram (RMP)*: Regionalt miljøprogram (RMP) for Sør-Trøndelag ble revidert med virkning for søknadsomgangen 20. august 2009, og ble med dette mer målrettet både mht kulturlandskap og forurensing. Etter den tid har vi bare foretatt mindre endringer i de regionale ordningene. Fylkesmannen har i 2010, som tidligere år, bedt kommunene vurdere sammenhengen mellom SMIL-midler og tilskudd innen regionalt miljøprogram i sin prioritering av SMIL-søknader. Også i møter med kommunene og faglagene i landbruket minner vi om dette. Vi synes generelt i fylket det er en bra sammenheng mellom disse tilskuddsordningene.
  - *Økologisk landbruk*: Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har, i samarbeid med fylkesmannen i Nord-Trøndelag, i mange år arbeidet målrettet med utvikling av økologisk landbruk for trøndelagsregionen. Flere vellykkede samarbeidsprosjekter mellom ulike aktører har gitt svært gode resultater i regionen. Prosjektet "ØkoLØFT – kjøtt og grønt" er intet unntak. ØkoLØFT ble avsluttet i løpet av året med en stor konferanse der et kom deltakere fra hele landet. Det er mao stor interesse for de gode og konkrete resultatene som prosjektet kan vise til på de ulike delmålene. I løpet av 2010 ble prosjekt "ØkoMELK" - foregangsregion for økologisk melkeproduksjon – igangsatt. Målsettingen ble litt endret i forhold til endrede rammebetingelser og signaler fra SLF/LMD. Dette prosjektet, i tillegg til andre prosjekter innenfor produksjon og forbruk av økologiske landbruksprodukter, gjør at fylket bidrar sterkt til oppnåelsen av målet om 15% forbruk og produksjon av økologisk mat innen 2020.
  - *Vannrammedirektivet*: FMLA-ST bidrar i arbeidet med vannrammedirektivet.
  - *Naturmangfoldloven*: FMLA-ST bidrar i arbeidet med ny naturmangfoldlov. En stor del av midlene i tilskuddsordningene SMIL og RMP går til skjøtsel og istandsetting av kulturlandskap med betydning for naturmangfoldet.

For å bidra til utvikling av **kommunene som landbrukspolitisk aktør** og pådriver i samfunns- og landbruksbasert næringsutvikling, gjennomføres flere tiltak i kommunedialogen. En stor felles samling for alle kommuner gjennomføres årlig i tillegg til egne kommunevise møter med politisk og administrativ ledelse samt fagpersonell i kommunene. Landbruksbasert næringsutvikling med utgangspunkt i den aktuelle kommenes utfordringer og muligheter er en fast del av kommunemøtene. Arealforvaltning, jordvern og kommuneplaner er andre sentrale tema som prioriteres i denne kommunedialogen. Kommunemøtene gjennomføres i samarbeid mellom miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen for å bidra til å styrke samordningen av landbrukspolitiske og miljøpolitiske virkemiddelbruk i kommunene. Vi gir også tilbud om politikeropplæring på aktuelle tema innen særlover og PBL. Landbruk og næringsutvikling er også faste tema når fylkesmannen med sin ledergruppe besøker kommunene i fylket.

Sør-Trøndelag er fremdeles blant de ledende fylkene i landet på utvikling av **økologisk landbruksproduksjon**. Vi fortsatte denne satsingen i 2010 bl.a. gjennom videreføring og etter hvert avslutning av prosjektet "ØkoLØFT" samt igangsetting av prosjekt "ØkoMELK", Trøndelag som økologisk foregangsregion innen melkeproduksjon. Dette gir ny og forsterket kraft i arbeidet med økt økologisk produksjon i fylket. Det er utarbeidet handlingsplan for satsingen på økologisk jordbruk.

Det kommuneretta prosjektet *BIOKOM* som nå er inne i sin avslutningsfase. Prosjektet har oppnådd gode resultat. Suksess jfr. effektmål relatert til varmeanlegg ofte er tett knytta til tidkrevende offentlige kommunale prosesser. Det illustreres godt med at man først nå er inne i en periode hvor en rekke energiprojekter i fylket har vært og skal legges ut på anbud.

I tillegg til kommunene, deltar regionale energiselskap og Allskog BA i arbeidet. Prosjektet skal utvikle bioenergiforsyningen i fylket gjennom et tett samarbeid og samhandling med kommunene.

Skogsavvirkningen i fylket er tilbake på nivå før finanskrisen etter en nedgang i 2009. Vi mener sterk fokus på vegbygging i skogbruket og bruk av godt kvalifisert personell til vegplanlegging har vært en svært viktig faktor for avvirkningen, da dette har vært avgjørende for økt vegbygging og dermed tilgang til skogressursene. Vi finn en nedgang i de langsiktige investeringene til skogkultur i 2010. Dette må bl.a. tilskrives effekter av finanskrisen og vi forventer at aktivitetsnivået vil ta seg opp i 2011. Fylkesmannen deltar og er fortsatt prosessdriver i flere regionale og lokale skognettverk som har stor betydning for utviklingen i skog- og trenæringa i regionen (se også kap 1). Alle kommuner i fylket inngår i skogsamarbeid innenfor geografisk avgrensede områder i form av fem store

skognettverk i fylket

Vi mener det oppnås mye i sør-trøndersk skogbruk innenfor de rammene vi har, men vi registrerer at tilgang på kommunale NMSK-midler er en begrensende faktor for aktiviteten. Dette til tross for mer aktiv skogfundsbruk. De negative effektene av for små rammer mht kommunale NMSK midler forsterkes av at fleksibiliteten i virkemiddelbruken i kommunene har blitt mindre som følge av at SMIL og NMSK ble holdt adskilt i kommunene fra 2010. Kommunene reduserer ambisjonsnivået av frykt for å overskride tildelte rammer.

Det er etablert god samhandling med Innovasjon Norge regionalt på reiselivsområdet. Partnerskapet har i samhandling med reiselivsnæringa utarbeidet en ny reiselivsstrategi for Trøndelag som på sin side har sin forankring i ny nasjonal reiselivsstrategi.

Fylkesmannen tok i 2006 initiativet til en fornyets satsing på **næringsutvikling i og i tilknytning til vernede områder og nasjonalparker**. Arbeidet er videreført i perioden 2007-2010 gjennom et eget hovedprosjekt i samarbeid med BLILYST, aktuelle kommuner og Fylkesmannens miljøvernavdeling. Landbruksavdelingen har også en egen dedikert, kompetent ressurs på utmarksbasert næringsutvikling og næringsutvikling i og i tilknytning til verneområdene.

Fylkesmannen søker å ivareta **landbrukets arealinteresser** om grunnlag for langsiktig forvaltning av produksjons-, og miljøverdier gjennom aktiv, tidlig og tydelig dialog med kommunene. Det er en utfordring å få fram betydningen av landbruksinteressene og betydningen av jordvern som et ressurs- og miljøpolitisk valg i tider med stort utbyggingspress og arealknapphet spesielt i sentrale strøk. Det er også tydeliggjort krevende utfordringer med å avveie jordverninteresser mot andre miljø- og klimapolitiske mål.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen har innen samfunnssikkerhets og beredskapsarbeidet også i 2010 prioritert arbeidet mot kommunene.

Alle kommuner i fylket har en kriseplan for etablering av kriseledelsen. Fortsatt mangler noen kommuner en helhetlig ROS analyse og tilsynene viser fortsatt at ikke alle kommunene klarer å synliggjøre at samfunnssikkerhet inngår som et naturlig element i den ordinære kommuneplanleggingen. Det registreres at situasjonen er i ferd med å bedre seg, noe vi antar skyldes nye krav i Plan og bygningsloven fra 01.07.09 og Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og sivilforsvar som er gjort gjeldene fra 01.01.10. Forskrift til denne loven er først klar 01.07.11 og forventes å ytterligere bedre situasjonen i kommunene på sikt.

Øvelsene i kommunene gjennomføres i hovedsak som "table top" øvelser etter mal fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Nasjonalt utdanningssenter for samfunnssikkerhet og beredskap. I 2010 ble det gjennomført øvelser i 8 kommuner. Videre ble det gjennomført tilsyn i 9 kommuner som er i tråd med målsettingen. For øvrig er det gjennomført to beredskapssamlinger med kommunene og om lag halvparten av kommunene er nå i gang med å implementere nytt krisestøtteverktøy DSB-CIM.

Kriseplanverket til fylkesmannen for å være i stand til å ivareta en samordningssituasjon ved større katastrofer er ajourført og implementering i DSB-CIM har startet opp. Kriseorganisasjonen ble øvet under Øvelse Kvikkleire hvor en rekke regionale aktører deltok. Fylkesberedskapsrådet var samlet i til sitt årlige møte i desember med kraftforsyningssituasjonen i fylket samt trafikkberedskap som hovedtema. Det er også gjennomført 3 møter i Forum for samfunnssikkerhet og beredskap som til sammen har samlet ca 100 medarbeidere fra både offentlige, private og frivillige organisasjoner.

Samarbeidet på regionalt nivå har også i 2010 vært preget av god samarbeidsånd og samhandling i Sør-Trøndelag. I samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Länsstyrelsen i Jämtland har Interregprosjektet Grenseløs geografisk informasjon II startet opp. Prosjektet har et totalbudsjett på til sammen 3,5 mill og har til hensikt å etablere felles kartgrunnlag for operasjonssentralene til redningsetatene for området rundt riksgrensen samt gjennomføre felles øvelser.

Sosial- og helseavdelingen har deltatt i beredskapsarbeidet og avdelingens ansvarsområde er en integrert del av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet ved embetet. Embetet ansees fullt ut å være i stand til å ivareta sin rolle

innen dette fagfeltet også i krisesituasjoner. Beredskapsplanverk innen helse og sosialområdet, klimautfordringer og forurensing/miljø utgjør en viktig del av kommunenes beredskap og innbefattes under Kommunal- og beredskapsavdelingens tilsyn med beredskapsarbeidet i kommunene.

I prosjektet Klimaråd underveis og i møter med kommuneledelsen er det gitt informasjon om klimascenarier for Midt-Norge. det er i disse møtene påpekt de utfordringer kommunene vil stå ovenfor som følge av et våtere og varmere klima. Havstigning, stormflo, flom, ras og oversvømmelser, samt problemer i urbane områder knyttet til overvann og for vannforsyning og VA-nettet løftes frem som fokusområder som bør drøftes i den kommunale planleggingen.

Det vises for øvrig til rapportering under HODs oppdrag 77.1. Helsemessig og sosial beredskap.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag hadde i 2010 koordineringsansvaret ved 9 Kongelige besøk i fylket. Ett besøk ble avlyst rett før det skulle gjennomføres.

- H. M. Kongen var til stede ved feiringen av 250-årsjubileet til Det Kongelige Norske Videnskabers Selskap, Trondheim 12.03.2010.
- H. K. H. Kronprinsen deltok ved åpningen av CO2-fangstlaboratoriet ved SINTEF, Trondheim 29.04.2010.
- H. K. H. Kronprinsen deltok på Dignity day på Byåsen videregående skole, Trondheim 10.05.2010.
- H. M. Kongen deltok ved åpningen av St. Olavs hospital, Trondheim 12.06.2010.
- H. K. H. Kronprinsessen deltok på arrangement i Nidarosdomen under Olavsfestdagene, Trondheim 28.07.2010.
- H. M. Kongen deltok ved åpningen av Nor-Fishing, Trondheim 17.08.2010.
- H. M. Kongen deltok ved feiringen av NTNUs 100-årsjubileum, Trondheim 15.09.2010.
- H. K. H. Kronprinsen deltok ved feiringen av Studentersamfundets 100-årsjubileum, Trondheim 01.10.2010.
- Prinsesse Astrid skulle delta ved utdelingen av Prinsesse Astrids Musikkpris i Olavshallen, Trondheim 11.11.2010. Hun måtte melde forfall.

Vi er kjent med at det er sendt invitasjon til 22 arrangementer i 2010, 6 av disse ble sendt via Fylkesmannen.

Det gikk med i overkant av 20 ukeverk til arbeidet med Kongelige besøk i 2010 (sammenlagt for seniorrådgiver og kommunikasjonsrådgiver). Den tiden embetsledelsen brukte kommer i tillegg.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

I 2010 ble Kongens fortjenstmedalje og St. Olavs orden tildelt innbyggere i SørTrøndelag slik:

Medaljer 2010	Kvinner	Menn
St. Olavs Orden	Ingen	Ingen
Kongens fortjenstmedalje		
Gull		1
Sølv	2	15

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

Fylkesmannen har en forsterket innsats for å ivareta naturens mangfold i 2010. Vi har disponert styrkingsmidlene på 1510 til å øke kapasiteten innen ivaretagelse av natur- og miljøverdier i saker etter plan og bygningsloven, men har ikke fått full effekt pga langvarig sykdom.

Vi har ikke greidd å styrket kapasiteten og kompetansen til å kvalitetssikre og få offentliggjort naturtype- og

viltområdekartleggingen i kommunene på Naturbasen. Bakgrunnen for dette er at den ressursen vi hadde tilsatt for å gjøre denne jobben i 2010 måtte omdisponeres til rovviltarbeid i store deler av 2010.

Fra 2010 er fylkeskommunen delegert hoveddelen av de statlige oppgavene innen friluftsliv, inkl tilskottsforvaltningen. Vi har derfor prioritert arbeidet med friluftsliv lavt, men påser at friluftsliv blir ivaretatt i saker etter plan og bygningsloven.

Arbeidet med marin verneplan er videreført for områdene Rødberg og Gaulosen, og arbeidet har involvert fiskeridirektoratet, grunneiere, befolkning og aktuelle kommuner.

Arbeidet med forvaltningsplaner går etter planen, med et mindre avvik på fremdriften på Femundsmarka som ble ferdigstilt på nyåret 2010.

Arbeidet med vanndirektivet har vært krevende. Krav om fremdrift har medført stort tempo i arbeidet med tiltaksrettet overvåking, klassifisering og karakterisering av vannforekomstene. Flere statlige sektorer og kommuner engasjerte seg først godt inne i planperioden. Sammen med utfordringene knyttet til å få et lokalt eierforhold og engasjement i prosessen har dette gått utover medvirkningen. De gode drøftinger og avveininger har ikke latt seg gjennomføre i vannregionutvalget da planfremdriften hele tiden var en betydelig utfordring. Læringen fra denne prosessen er at det må økt fokus på lokal medvirkning og engasjement, samt at ulike sektormyndigheter må involveres tidlig i det videre arbeidet. Fylkeskommunen som nå har overtatt må få til en lokal organisering rundt de enkelte vannområdene for å kunne lykkes med helheten som forvaltningsplanen for region Trøndelag til slutt skal ha.

Vi har arbeidet lite med fremmede arter i 2010. Det er gjennomført tiltak mot fremmede fiskeslag, men ikke mot andre arter. Det siste skyldes delvis en uavklart myndighetsfordeling etter naturmangfoldloven, samt vakanser pgs sykdom.

Rovviltforvaltningen har også i 2010 vært krevende. Dette skyldes både et stort rovdyrtrykk, og en noe uavklart felles holdning til "differensiert" forvaltning hos de utøvende fylkesmenn i forhold til skadeterskler i områder med og uten mål om yngling.

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

1. Verneplaner i Sør-Trøndelag:

Antall verneområder og vernet areal er i perioden 1989 til 2011 økt betydelig i fylket. nasjonalparkplanen er slutført. Noe som også gjelder flere av de temavise verneplanene:

Sammenligning vernestatus 01.01.1989 og 01.01.2011

År	Antall	Landareal (km ²)	% vernet landareal
1989	72	1036	5,5
2011	137	3592	19,1

1989: FM ansvar for både forvaltning og oppsyn, 2011: FM bare ansvar for forvaltning, men mye oppfølging/kontakt mot oppsynet (SNO)

Bemanning 1989: 3 faste stillinger (naturverninspektør og to naturvern/friluftskonsulenter), Bemanning 2011: 2 faste stillinger

Oppsyn:

1989: Kjøp av tjenester fra 24 enkeltpersoner, kommunalt tilsatte, Statskog m.fl. administrert av FM.

2011: 5 stillinger i SNO betjener områdene i ST (unntatt Trondheimsregionen som ingen dekker). SNO gjør for en del områder tjenestekjøp fra enkeltpersoner og fjellstyrer.

Konklusjon, ressursituasjonen:

Selv om SNO nå administrerer oppsynet og mye av de tiltak som utføres i verneområdene, er personellsituasjonen hos FM samlet vesentlig dårligere i 2011 enn i 1989, som følge av at arbeidsomfanget er vesentlig større da vernet areal er over tredoblet i perioden. Mange områder får ikke den oppfølging de burde hatt og det er vanskelig

å få til et helhetlig og systematisk godt arbeid idet vi hele tida må gjøre strenge prioriteringer på hva vi kan gjøre og ikke.

2. Arbeid med forvaltningsplaner

32 av fylkets 137 verneområder (23 %) har godkjente forvaltningsplaner (se vedlegg). I tillegg arbeides det med forvaltningsplaner for 10 verneområder. Disse 10 er i ulike faser i forhold til gjennomføring, fra nesten ferdig til nettopp påbegynt (se vedlegg). Hoveddelen av arbeidet med forvaltningsplaner skjer i regi av to personer på korttidsengasjement. Vi har hatt lavere gjennomføringshastighet enn forventet fra DN og også i forhold til egne målsettinger. Gjentatte skifter av personell er hovedårsaken til dette. Vanskelig å få til kontinuitet i arbeidet ved engasjementer. Som eksempel kan nevnes at i alt fire personer har arbeidet med forvaltningsplanen for Grandefjæra naturreservat.

3. Skogvern i Sør-Trøndelag

Areal (km²) produktiv skog vernet i ulike vegetasjonssoner Sør-Trøndelag pr. 01.01.2011

FYLKE	Boreonemoral	Sørboreal	Mellomboreal	Nordboreal	Sum
Sør-Trøndelag samlet	2 7,0	923,7	2450,2	685,8	4086,6
Vernet areal	0,5	5,3	33,8	78,7	118,3
% vernet	1,9	0,6	1,4	11,5	2,9

I alt 2,9 % av den produktive skogen i Sør-Trøndelag er vernet, men det er stor variasjon mellom de ulike vegetasjonssoner (jf. tabell). Høyereliggende skog (nordboreal) er godt dekt opp, mens de lavereliggende sonene er klart underrepresentert når det gjelder skogvern.

Følgende verneplaner er gjennomført:

- Verneplan barskog I og II
- Verneplan edelløvskog
- Verneplan flommarkskog
- Skogarealer i nasjonalpark-planen
- Vern på Statskog SFs grunn
- Vern på Opplysningsvesenets fonds skoger
- Frivillig vern (5 enkeltområder, samt deler av 4 områder i Statskog-planen)

Bekkekløfter i skog

Vi har fått registrert i alt 60 bekkekløftlokalteter (2007). Resultatet er formidlet til grunneierne, kommunene og Allskog. 6 lokaliteter er av nasjonal verneverdi og her burde vi fått i gang verneprosesser gjennom frivillig vern. Her har skogeiersamvirket et ansvar for oppfølging ovenfor de aktuelle grunneiere, men intet har så langt skjedd i Sør-Trøndelag.

Godkjente forvaltningsplaner for verneområder i Sør-Trøndelag pr. 01.11.2010

Verneområde	Godkjenningsår
Apoteket NR	1999
Flå-Slipran NR	1999
Sjømyråsen NR	1999
Granøyen PL	1999
Garbergmyra NR	1999
Høgkjølen-Bakkjølen NR	1999
Urvatnet NR	2004
Litlbumyran NR	2004

Hosensand LVO og PL	1997
Leinslia NR	1997
Rønningen NR	1997
Nordleva NR	2006
Skarvan og Roltdalen NP	2008
Forøllhogna NP	2004
Budalen, Endalen og Forddalen LVO	2005
Øyungen og Ledalen LVO	2002
Trollheimen LVO	2005
Verneområdene på Dovrefjell (4)	2006
Bymarka naturreservat	2010
Leira og Lauglolia naturreservater (felles rapp)	2009
Høydalmoan naturreservat	2009
Verneområdene i Gaulosen (3)	2009
<u>Røstøya naturreservat</u>	<u>2003</u>

Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold

Artsdata/ Viltkart

Vi har store utfordringer i lite oppdaterte datasett. Av fylkets 25 kommuner er data om viltområder/artsområder (hekkeplasser for rovfugl og våtmarksfugl, rasteplasser for våtmarksfugl etc) for 12 kommuner importert til NB. Snittalderen for disse datasettene er 10 år. Det eldste datasettet er 20 år. For fylkets resterende 13 kommuner finnes det papirkart og digitale versjoner. Snittalder på disse datasettene er 15 år. Det eldste datasettet er også her 20 år. Det er blitt jobbet med oppdateringer/revisjoner av artsdataene, men dataene foreligger gjerne på en form som ikke lar seg lett plassere i naturbase, som jo burde være målet. Lite fokus på dette området både hos DN og FM kan man si preger dataene.

Når det gjelder sårbare, trua og prioriterte arter som lever i ferskvann (bla elvemusling, ål, laks mf), er foreliggende kunnskap ikke systematisert. Det bør satses betydelig på å få eksisterende kunnskap inn i vannmiljø (dette arbeidet krever for FMSTs del kompetanse, tid og ressurser til innlegging av data i vannmiljø og avtaler om overføring av kartleggingsdata fra konsesjonssaker (kommenteres videre under konsesjonssaker).

Naturtyper

Vi har fått inn noen datasett i 2010, men oppgaven har i nødvendige prioritering ikke blitt løftet opp, og for naturtyper har vi for tiden flere datasett som ligger på vent for import til naturbase. Data for utvalgte naturtyper har prioritet. Og kartlegging av hull og grov eik, som ble utført av Irvin Kilde for handlingsplanmidler høsten 2010, ble importert til Narturbase, raskt etter levering.

Oppsyn og samarbeid med SNO

Hva angår rovvilt må samarbeidet med SNO, kunne betegnes som godt.

Som et eksempel på godt samarbeid kan nevnes at en på saksbehandlernivå både hos FM og SNO finner det merkelig at oppgavene med å registrere døde rovvilt i rovbaser er en oppgave som er tillagt FM. For tiden blir denne oppgaven løst av SNO for Sør-Trøndelag, ettersom det er SNO som er ute og samler inn alle nødvendige data om det døde rovviltet som skal legges i rovbaser.

Samarbeidet med SNO på lakseoppsynsområdet blir vurdert som velfungerende (oppsyn kommenteres videre under lakseforvaltning).

Ivaretagelse av viktige arealer for biologisk mangfold inkl. vannforvaltning

For vannkraftsaker er det svært varierende kvalitet på de biologiske undersøkelsene som gjennomføres i forbindelse med konsesjonssøknader. Det er en utfordring for alle involverte å sørge for at disse undersøkelsene er representative for den faktiske tilstanden. Som miljøfaglig myndighet har vi ikke hatt god nok kultur for å si fra hvis de framlagte undersøkelsene er mangelfulle. Det er behov for å få gode kravspesifikasjoner for hva som kreves av undersøkelser når det gjelder arter, naturtyper og landskap.

BM-data hentet i forbindelse med vannkraftsaker er noe som utreder sitter på og som NVE er bestiller av. I embetsoppdraget står det at FM skal sørge for å få disse dataene inn i naturbase, men dette er noe som vi ikke pt har godt nok grep om fordi vi ikke har direkte tilgang til dataene.

Generelt finnes det ikke gode nok framstillinger av samlet belastning av småkraft (dette skal vurderes jf naturmangfoldloven). Dette blir enda mer viktig nå når grønne sertifikater og økt vannkraftutbygging er en del av planen i klimaarbeidet.

Særlige utfordringer:

Vi har store kunnskapsmangler om hvor det finnes viktige arealer for biologisk mangfold. Flere år med lav innsats på kartlegging og import til NB har medført betydelig forvitring av datakvalitet. Dette medfører at vi har utilstrekkelig kunnskap om viktige arealer for BM (Jf kunnskapskrav i NML) og møter ofte lav troverdighet til den foreliggende kunnskapen om viktige arealer for BM.

Motorferdsel i utmark

Fylkesmannen har ikke en egenaktivitet i forhold til motorferdsel i vassdrag og oppfølging av kommnenes behandling. Men, vi tar inn og foretar lovlighetskontroll av saker som blir forelagt fylkesmannen av enkeltpersoner og organisasjoner. Vi har et godt samarbeid med politi SNO og tollmyndigheter i tilknytning til oppsyn med motorferdsel gjennom Miljøforum.

Kulturlandskap

Har til og med 2009 i stor grad blitt utført av landbruksavdelingen (LBA). I og med større fokus på kulturlandskap i 2010 har innsatsen på MVA økt, noe som er påkrevd i forbindelse med de nye handlingsplanene for truede naturtyper (slåttemyr og kystlynghei). Dette utfordrer oss på personalressurser. Blant annet må Naturbasen kvalitetssikres og oppdateres på de aktuelle naturtypene. Hvordan vi løser dette må koordineres med LBA. Det vil fremtiden være nødvendig å koordinere arbeidet godt mellom miljøvern avdelingen og landbruksavdelingen slik at vi trekker i samme retning i arbeidet med kulturlandskap.

Vi ser at det begynner å bli veldig mange ordninger for å finansiere arbeidet med kulturlandskap i fylket, og det er veldig bra, men vi etterspør litt retningslinjer for de ulike ordningene. Dette gjelder både midler ifm med utvalgte kulturlandskap, midler gjennom bestillingsdialogen og midler gjennom handlingsplaner.

Det er helt nødvendig å få mer ressurser til arbeid med Naturbasen for at vi skal få gjennomført handlingsplan for Slåttemark, dette siden det er klasse A og B områder som skal bli prioritert i denne ordningen, og dette skal ligge i Naturbasen.

Mange gode prosjekter i fylket i 2010, vi tror dette vil bli fulgt opp også i 2011.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurse

Viltforvaltning

Vi har registrert en del frustrasjon vedrørende FK manglende engasjement i hjorteviltforvaltningen. Særlig manglende deltagelse i møteforumet "hjorteviltregioner" og manglende behandling av tilskuddsordninger for hjortevilt (sistnevnte ble trolig utført i siste del av desember 2010).

Rovvilt

Bestanden av jerv i Sør-Trøndelag er stabil. Dokumentert tap til jerv har hatt en fallende trend etter 2006 da det ble dokumentert i alt 148 skader på sau og rein, i 2009 hadde man det hittil laveste antall dokumenterte skader med bare 40 dokumenterte skader. I 2010 er det registrert en økning i dokumenterte skader til 62, som er tredje høyeste notering siden 2004. Den økte dokumentasjonen har gjort at erstatningen av sau tatt av jerv har vært høy i

2010.

Uttaket av jerv i de mest jervrike og sauerike delene av fylket har i de siste årene vært betydelig, både i form av uttak av hiliggende tisper med unger og i form av alminnelig lisensfelling. I 2010 er det tatt ut 4 jerv ved lisensfelling og 9 ved skadefelling/ hiuttak i fylket. Jeger og fiskeforbundet og fylkesmannen har arrangert og vil fortsette med å arrangere kurs for å øke interessen for lisensjakt på jerv i fylket. Lisensjakten for jerv i 2010/2011 har så langt vært dårlig med bare ett dyr felt pr. 08.02.11.

Gaupebestanden i Sør-Trøndelag er etter hva Fylkesmannen erfarer nå over bestandstoppen. Et historisk stort uttak under kvotejakta i 2010, 15 dyr, samt en avgang på 3 dyr av andre årsaker, har gjort sitt til at vi for 2010 forventer at antall ynglinger er ned mot, om ikke på det bestandsmålet som fylket i følge forvaltningsplanen skal huse (4 stk.). På tross av reduksjon i antall gaupe har antall dokumenterte skader gått noe opp i 2010 (48) i forhold til i 2009 (34), men i denne sammenheng bør en ta i betraktning at 20 av de dokumenterte skadene i 2010 kom på tamrein før kvotejakten på gaupe var avsluttet. Det rapporteres stadig om store tap, som følge av tap til gaupe, men en har også områder i fylket der tapene er redusert. Effektiviteten i kvotejakten på gaupe er god, og interessen for kvotejakt på gaupe virker å være langt større en for lisensfelling av jerv.

Aktiviteten av skadegjørende hannbjørner har de siste årene økt i Sør-Trøndelag, selv om 2010 (105 dok skader) ble noe roligere en 2009 (238 dok skader) har vi fortsatt mye skader av bjørn. Det at det ble tatt ut to bjørner på lisensfelling i 2009, har nok medvirket til nedgangen i skadeomfanget i 2010. I forbindelse med at det kommer inn streifende hannbjørner i beitesesongen, oppstår det svært store tap av sau i enkelt besetninger. Det at bjørnen selekterer voksen sau er også en utfordring når skaden skjer tidlig i beitesesongen, mens lamma enda er for små til å klare seg selv.

Vi har i 2010 hatt tilfeller av hannbjørn som har kommet ut av hi i områder, med mye beitedyr, svært langt fra områder som i forvaltningsplanen er avsatt for yngling av bjørn/ binnefronten. Det er liten forståelse blant beitebrukerne for at slike potensielle skadegjørere ikke blir tatt ut på ved skadefelling på vårsnø, når et skadefellingsforsøk vil være lettere å gjennomføre en på sommeren. Det er felt en bjørn på skadefellingstillatelse i 2010.

Det er for kongeørn registrert en jevn økning i dokumenterte skader etter 2003. I 2003 var samlet antall dokumenterte skader på sau og tamrein 8, mot 36 i 2010. Fylkesmannen mottar også signal fra kommuner og beitenæring som kan tyde på at bestanden av kongeørn har styrket seg vesentlig i denne perioden. Det er beklagelig at en ikke enda har fått på plass en god overvåkning av bestandene av kongeørn, slik en har det for rovdyr artene.

Det samlede ”rovvilttrykket” blir av beitenæringene sett på som økende. Og tapsprosent for lam i organisert beitebruk, og antall lam omsøkt erstattet som drept av fredet rovvilt har også i 2010 økt. For voksen sau er antallet dyr omsøkt erstattet lavere en for 2009, som en direkte konsekvens av mindre skader forvoldt av bjørn.

I forbindelse med utbetaling av erstatning for sau og tamrein tapt til fredet rovvilt har Direktoratet for naturforvaltning presisert at fylkesmennene fra og med 2008 i større grad skal vektlegge skadedokumentasjon i utmålingen av erstatningene. Det hevdes fra beitenæringen at tapene til kongeørn, gaupe og jerv er større enn det dokumentasjonen tilsier. Liten skadedokumentasjon har betydning for beregning av erstatning for bufe og tamrein drept av fredet rovvilt. I kommuner som f.eks. Oppdal og Rennebu kan det i enkelte beiteområder være slik at mindre en 50 % av tapet over normaltap er blitt erstattet som sannsynlig rovvilt drept, som følge av lite dokumentasjon av rovviltsskade.

Villrein

FM har prioritert deltagelse i møter med villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø. Nemnda gir tilbakemelding om at de ønsker slik deltagelse fra FM. Økonomien til nemnda var for knapp i 2009, men svært god i 2010 (budsjettet ble økt).

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

En **kunnskapsbasert forvaltning** krever en god og forutsigbar organisering av vassdragene, så dette må det jobbes mer systematisk med. Det er fungerende lokal forvaltning i de store vassdragene i ST (Orkla, Nidelva og Gaula). Imidlertid er det betydelige utfordringer i forhold til å få dette til i mellomstore og mindre vassdrag (som det er mange av). God fangstrapportering og overvåkning av bestandene (innsig/gytebestand og ungfisk) i vassdragene er en forutsetning for å lykkes med å etablere en kunnskapsbasert lakseforvaltning, og her er det betydelig arbeid som gjenstår.

Forvaltningen av *sjøauren* har i en årrekke vært i skyggen av lakseforvaltningen og tilnærmet ikke-eksisterende. Sjøaurebestandene har gått kraftig tilbake (50% reduksjon) i Vest-Norge og Trøndelag de siste 10 årene. Sjøauren krever mer fokus av forskning og forvaltning. Dette er en viktig art for allmennhetens fiske, da laksefiske er blitt mindre tilgjengelig (reduerte fisketider og færre allment tilgjengelige vald).

Hva forventes av fylkesmennene når det gjelder temaet *rømt oppdrettslaks og lakselus*? Det bør jobbes for å få på plass et omforent kunnskapsgrunnlag, og en veileder/forvaltningshåndbok angående disse temaene. Spesielt viktig ettersom det er et kryssningsfelt mellom Fdir/DN/Mattilsynet (bla oppfisking og registrering av skader i sjø/elvemunning). Hvilke bestander skal prioriteres? Hvilke virkemidler skal benyttes i ulike tilfeller?

Lakselusforvaltningen styres av Mattilsynet som primært har fokus på antall lus per individ i mærene. Vannforskriften bør benyttes til aktivt å sette mer fokus på effektene av lus på villfisk.

Det er mottatt signaler fra FMMR at FMST skal involveres mer i *gyro*arbeidet i Driva som går inn i en ny fase (KU). Dette krever tid/ressurser som vi ikke har benyttet de siste årene.

Fra svært mange grunneiere, brukere/interessenter gis det innspill om at *lakseoppsynet* er for lite å se langs vassdragene og i sjøen. Oppsynet er en viktig veileder og rettesnor i forhold til å kommunisere regelverket. En bør vurdere å intensivere oppsynet i en tid med store forandringer i regelverket. Det er lokal forvaltning og lokalt oppsyn i de store vassdragene. Dette bør det gjøres en form for evaluering eller tilsyn med, for å få kunnskap om hvorvidt det fungerer.

Samarbeidet med FK om innlandsfiskeforvaltningen er planlagt, men har ikke fungert/vært prioritert.

Handlingsplaner for truede arter og "prioriterte naturtyper"

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ansvaret for å få utarbeidet handlingsplaner for følgende arter/naturtyper:

Svartkurle:	handlingsplan ferdigstilt
Kroksjøer og meandrerende elvepartier:	handlingsplanen er levert fra fmst
Kilder i lavlandet:	handlingsplan ikke levert
Elvebreddekkopp:	handlingsplan levert

Vi fikk ikke på plass utkast til handlingsplan for naturtypen kilder i lavlandet, slik vi var tiltenkt i 2010. Arbeidet med og opp mot handlingsplanene må sies å være trivelig arbeid. En får følelsen av at summen av de små tiltakene som planene medfører, virkelig kan være med å gjøre en større forskjell for utviklingen til den arten eller naturtypen tiltakene rettes mot. En møter også mye positivitet i kommunene og blant grunneiere i forhold til dette arbeidet.

Vi er ikke i havn med kartleggingen av elvemusling (jf. handlingsplan) i fylket. Dette har hatt mindre fokus da dette i stor grad har blitt styrt fra FMNT og avtaler gjort for 2009-2010 (IKO). Dette krever mer fokus (tid og midler).

01.3 Fremmede arter og GMOer

Arbeidet med handlingsplan og tiltak mot fremmede arter har stått i bero i 2010 grunnet langtids sykemelding.

Embetet har deltatt i fagråd for genressurser innen jord og skog under landbruks- og matdepartementet og har ledet fagrådet for genressurser sitt arbeid. Etter en egenevaluering av fagrådet funksjon for norsk senter for genressurser har fagrådet foreslått seg avviklet i sin nåværende form.

01.4 Friluftsliv

Feltet ivaretas i vår handtering av planer. Ellers lite aktivitet i rollen som grunneier.

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

Ingen spesielle oppdrag.

02.3 Kulturmiljø

Fylkesmannen har deltatt i arbeidet med utvidelse av Verdensarven Røros Cirkumferens. For øvrig ivaretas kulturmiljøer i samarbeid med avdeling for landbruk og bygdeutvikling sitt arbeid med kulturlandskap .

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

Arbeidet med oppfølging av vannforskriften har tatt mye tid og ressurser i 2010. Videre har vi høy fokus på miljøgifter, både forurenset grunn, sedimenter og skipsverft.

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Arbeidet i 2010 har vært preget av at vår medarbeider på vannforskriften gikk over til Sør-Trøndelag fylkeskommune fra 1.2.2010. Opplæring av ny person har tatt tid og vært ressurskrevende, da det er mye å sette seg inn i av veiledningsmateriell, databaser, systemer og prosesser, samt å etablere nettverk og kontaktpersoner i arbeidet.

Vi har hatt et større kartleggingsprosjekt i VO Orkla, og fulgt opp tidligere undersøkelse i VO Gaula og VO Nidelva. Alle prosjektene har inneholdt bunndyrundersøkelser, fiskeundersøkelser (telling, art/alder, vandringshinder) og analyser av næringsstoffer og bakterieinnhold i vannprøver.

Vi har deltatt aktivt på møter, kurs, befaringer og samlinger i regi av Direktorsgruppen, Klif, DN, NVE, VRU og VO.

Vi har jobbet aktivt for å få økt engasjement for vannforskriften på lokalt og særlig kommunalt nivå. Det er informert på møter med kommunene (kommunedialogen LA/MVA), vi har deltatt på VO møter og hatt direkte kontakt med saksbehandlere i kommunene.

Vi har brukt tid på å samle inn data for å komplettere vannmiljøbasen for fylket. Vi har tilrettelagt for implementering av data fra kommuner og konsulenter, og får nå data levert ferdig til importering fra laboratoriet. Her gjenstår det mye arbeid, bla med å få data fra bedrifter som gjør resipientundersøkelser etter krav i sine utslippstillatelser (bla deponi).

En av utfordringene på dette feltet er å få til et større politisk engasjement på lokalt nivå.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Vi har hatt en oppfølging av avløpsaksjonen fra 2008. Resultatene derfra viser at de aller fleste anleggene har utfordringer med å oppnå rensekravene som er satt, men enkelte anlegg drives godt og har bra resultater. Videre viser det seg at kommunen har god oversikt over avløpsnettets sitt, men de har ikke tallfestede mål på fornying av ledningsnett. Fornyng skjer gjerne i rykk og napp, knyttet til aksjoner eller utbygginger, andre prosjekter i kommunen. Med unntak av Trondheim kommune har de øvrige kommunene gjort lite mhp framtidige klimaendringer.

Vi har behandlet mange søknader om tillatelse til etablering av akvakulturanlegg. Innføring av ny forskrift om saksbehandlingstid for akvakultursøknader har ført til nedprioritering av andre saker.

03.3 Oljeforurensning

Vi har bistått IUA og enkeltkommuner og deltatt i møter i tilknytning til mindre utslipp av drivstoff og olje, og har et godt samarbeid med IUA.

03.4 Miljøgifter

Vi arbeider med både grunnforurensningsdatabasen og forurensningsbasen.

Prioriterte skipsverft følges opp, men har pga ny forskrift på akvakultur blitt noe nedprioritert.

03RA2 Vi arbeider med sedimenter i Trondheim havn og har gitt tillatelse til opprydding i forurensa grunn/sedimenter ved Nygården i Hommelvik.

03.5 Avfall og gjenvinning

Vi har ikke behandlet noen søknader om deponering av nedbrytbart avfall.

Vi har deltatt i oppfølgingen etter deponiaksjonen 2009 og deltar i årets landsdekkende deponiaksjon samt tilsyn mot mottak av farlig avfall.

Vi har ikke hatt ressurser til å avslutte arbeidet med å innhente avfallsplaner i store havner.

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

I arbeidet med klima benyttes Fylkesmannens kompetanse på både arealforvaltning, bioenergi og klimagassutslipp.

Vi har også i 2010 gjennomført en felles "klimaskole" for ansatte i embetet og Sør-Trøndelag Fylkeskommune samt fylkeskommunens politikere. I tillegg er pilotprosjektet "Klimaråd underveis" videreført og er nå finansiert ut 2012.

04.1 Klimaendringer

Vi har kommet med innspill til kommunenes klima- og energiplaner.

Embetet har sammen med flere regionale samarbeidspartnere fortsatt gjennomføringen av kunnskapsformidlingsprosjektet "Klimaråd under vegg". Prosjektet har besøkt flere kommuner i fylket og gitt informasjon og engasjert skolebarn, enkeltmennesker og politikere i klimascenarier, behov for utslippsreduksjoner og mulige tiltak.

Videre har Fylkesmannen og fylkeskommunen søkt å skolere og motivere egne ansatte til klimavennlig adferd, kunnskap om scenarier mm gjennom "klimaskolen". Klimaskolen har tatt inn eksterne kunnskapspersoner og miljøer som belyser aktuelle problemstillinger knyttet til klima, klimatiltak og tilpasningsbehov.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Vi følger opp Trondheim kommune i forhold til gjennomføring av strategisk støykartlegging.

Vi ser en sterk økning i støyklager, som tar mer og mer tid – noen saker er kompliserte og tidkrevende. Kommunene aksepterer for ofte at utbygger avventer støyberegninger til plansaken er klarert. Dette medfører innsigelser på manglende støyutredninger.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke aktiviteter innen dette resultatområde i 2010.

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljøfora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljøbistand

Ingen oppdrag i 2010

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Ingen oppdrag i 2010

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Alle plan- og utredningsprogrammer blir rutinemessig forelagt aktuelle fagavdelinger i embetet. Kommunal- og beredskapsavdelingen samordner fagavdelingenes innspill i en felles uttalelse.

Barn og unge

Fylkesmannen har stort fokus på barn og unges interesser i planlegging. Avdeling for oppvekst og utdanning har det faglige ansvaret for planuttalelser innenfor dette området. Fylkesmannen har også, i samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune, jevnlig konferanser med dette som tema, der barnerepresentantene trekkes inn.

Helsehensyn

Sosial- og helseavdelingen deltar aktivt i arbeidet med embetets felles planuttalelser, både mht folkehelse og miljørettet helsevern, og legger vekt på sammenhengen mellom Omsorgsplan 2015 og kommuneplanens samfunnsdel, der embetet har utarbeidet en egen veileder for kommunene. Fylkesmannen har fokus på å heve embetets kompetanse innenfor området helse i plan gjennom intern opplæring og bevisstgjøring.

Hensynet til universell utforming blir vurdert i alle plansaker.

Miljøområdet

På miljøområdet er det mange fagtema som skal sjekkes som del av planarbeidet. Fylkesmannen har på grunn av sykdom slitt med kapasiteten innenfor arbeidet rettet mot kommunale og private planer etter plan- og bygningsloven.

Den 01.01.2009 trådte ny plandel i plan- og bygningsloven i kraft. Fylkesmannen har vært tungt involvert i arbeidet både med intern og ekstern opplæring i den nye loven. Også i 2010 brukte vi mye kapasitet på opplærings- og veiledningsarbeidet.

Fylkesmannen har som strategi å utvide kontaktflaten med kommunene. Igjennom kommunemøter, planforum, konferanser og seminarer foregår det en fortløpende informasjons- og veiledningsinnsats overfor kommunene hva gjelder bruk av pbl i miljøvernarbeidet. Vi har ambisjon om økt innsats på dette området, bla fordi vi mener dette vil øke forståelsen for nasjonal miljøpolitikk og redusere konfliktnivået i enkeltsaker.

Vi har gjennom mange år prioritert kommunedialogen, og alle fagområdene i miljøvern avdelingen er representerte i en egen "kommunegruppe". Arbeidet kan i hovedsak deles i tre innsatsområder: Dialogmøter med hver enkelt kommune annet hvert år (i samarbeid med avdeling for landbruk og bygdeutvikling), intern kompetansebygging og fagsamlinger/miljøvernkonferanse. Arbeidet er ressurskrevende, bl.a. er det gjennomført 10 dialogmøter i 2010 og en konferanse: Miljøvernkonferansen 2010 – Bevaring av vårt livsmiljø. Konferansen samlet ca 100 deltakere fra kommunene, de fleste fra administrasjonen. Det er viktig for å lykkes med gjennomføringen av nasjonal miljøpolitikk at det finnes folk i kommunene som både har mandat og kompetanse til å iverksette nødvendige og lovpålagte miljøtiltak.

Det er stor aktivitet angående kommuneplanarbeid i fylket, og planprosessen i tilknytning til dette prioriteres. For de fleste kommunene er det møter både ved oppstart av planarbeidet, underveis i prosessen og i forbindelse med offentlig høring. I 2010 har vi hatt 12 kommuneplaner og/eller planprogram for kommuneplan til høring.

Det har vært mye fokus på konsekvensutredningskravet på miljøområdet etter at ny pbl trådte i kraft. Vi har brukt en del tid på å gå opp grensegangen mellom KU og det generelle utredningskravet som nå stilles i pbl. Prosessen som følger med krav om KU er ressurskrevende og virker utfordrende for mange kommuner. Vi opplever at innslagskriteriene for KU i enkelte tilfeller blir for rigide, og ser behovet for å kunne utøve mer skjønn i noen saker hvor det virker unødvendig å gå hele KU-prosessen.

Vi opplever fortsatt høy aktivitet i strandsonen, og etterspørselen for utbyggingsarealer i disse områdene er stor. Arealpresset i strandsonen krever mye ressurser både til planbehandling og til oppfølging igjennom veiledning og dialog. Vi har igjennom flere år søkt å jobbe strategisk og proaktivt i forhold til å demme opp for utbyggingspresset i strandsonen. Et vellykket strategiske grep viser seg nå i form av regionale planer for større naust og småbåtanlegg. I disse planene ligger også en helhetlig tenkning rundt lokalisering av nye anlegg for sjøtilknyttet reiseliv. Vi jobber også, med god økonomisk støtte fra DN, med å utarbeide et GIS-verktøy for å kartlegge arealstatus i strandsonen.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har både det praktiske og økonomiske ansvaret for driftingen av Midt-Norsk kystsonenettverk. Nettverket består av både juridisk og miljøvern faglig kompetanse og har 2-3 møter pr. år. Dette er et meget nyttig forum for dialog, kompetanseutvikling og samordning av statlig forvaltningspraksis i forhold planer om tiltak i strandsonen.

I tillegg har vi også driftet et kystsonenettverk for 5 kommuner som har tatt fatt i utfordringene med å få på plass en helhetlig arealforvaltning i strandsonen. Her er det bla utmeislet en strategi for et helhetlig grep i forhold til temaet småbåthavner og naust. Denne strategien er allerede implementert i flere Sør-Trønderske kommuner.

Vi har søkt å stimulere våre kystkommuner til en satsning som arbeidet som utføres i Hordaland, men med lite hell. Dette tiltross for at vi har informert våre kystkommuner om ordningen med "fri advokat hjelp". Vi har også søkt å stimulere til oppfølging av dette punktet igjennom tildeling av skjønnsmidler til utvalgte kommuner. Det har imidlertid vist seg vanskelig å få på plass en helhertet satsning på ulovlighetsoppfølging i strandsonen.

Vi vil også for 2010 trekke frem det store omfanget av meldte og konsesjonssøkte vindkraftverk som vi har hatt til behandling. På miljøområdet har dette påført oss et betydelig merarbeid. Svært mye ressurser er satt inn i forhold til behandling av mange og til dels komplekse planer for utbygging av vindkraftområder og overføringslinjer. Vi har reist prinsipielle spørsmål både i forhold til kvalitet på utredningsarbeidet og til verdiavveininger mellom nasjonal energipolitikk. Dette fremkommer av våre uttalelser til flere store konsesjonssøknader for vindkraftutbygging i vårt fylke. Disse ligger til behandling i NVE. Vi har også mottatt de første planene for utbygging av vindkraft i fjellområdene i indre deler av fylket.

Innfasing av naturmangfoldloven gir nye krav i forhold til kunnskap og saksopplysning. Informasjonsarbeidet om loven og konsekvensene av denne bla for kommunal planlegging startet i 2009 og i 2010 ble det gjennomført to regionale kurs for kommuner og regionale etater med tilsammen nær 200 deltakere.

I 2009-2010 initierte og etablerte fylkesmannen prosjektet "Naturmangfold i praksis". Dette med støtte fra programmet "livskraftige kommuner". Prosjektet har en foreløpig tidsramme på tre år. Målsettingen er å styrke kommunenes muligheter til å sikre en bærekraftig bruk av naturen ved kompetanseutvikling og nettverksbygging. Ei intern arbeidsgruppe og ei ekstern referansegruppe har bidratt i forberedelsene til prosjektet. I år er det lagt stor vekt på opplæring i ny naturmangfoldlov, og alle kommunene i fylket har oppnevnt en kontaktperson til "Nettverk naturmangfold i Sør-Trøndelag". Vi har fått svært god respons fra kommunene på prosjektet, og har forventninger til at dette på sikt blir et "selvgående" kompetansenettverk i fylket for erfaringsutveksling og kompetansebygging. Vi vurderer et eget delprosjekt innen "naturmangfold i plan" med fokus på å ivareta naturmangfold i saker etter pbl som en del av "Naturmangfold i praksis".

INON er et tema som har fokus ved behandling av saker etter pbl og i samarbeidet med avdeling for landbruk og bygdeutvikling om saker etter jord- og skoglov. To plansaker er sendt MD til avgjørelse med bakgrunn i innsigelse til reduksjon av inngrepsfri natur. Avgjørelsen i de to sakene har etter vår vurdering uklare styringssignaler i forhold til våre prioriteringer av INON i tilsvarende saker.

Areal- og transportplanlegging knyttet til storbyutfordringene i Trondheimsregionen, er et ressurskrevende arbeidsområde. Arbeidet med nytt logistikknutepunkt for Trondheimsregionen (ny godsterminal og havn) og interkommunal arealplan (IKAP) for samme området, krever mye tid og ressurser.

Arbeidet med deltakelse i "Fremtidens byer" er gitt prioritet. Vi har etablert kontaktforum opp mot Trondheim kommunens prosjektleder og vi har involvert andre statsetater på fylkesnivået. Erfaringer innhentet i FB i arbeidet er forsøkt implementert i arbeidet med de storbyutfordringer vi har i og rundt Trondheim.

Fylkesmannens rolle i prosjektet "Fremtidens byer" kan imidlertid synes noe uklar. Vi har vært i kontakt med MD med formål å få tydeliggjort hvilke forventninger som er tiltenkt fylkesmannen i dette prosjektet.

Vi fokuserer på å bedre lokalmiljøforhold bl.a. ved å være tydelige i forhold til temaet "støy". Spesielt i Trondheimsregionen er dette gitt prioritert. Mange innsigelsessaker er knyttet til mangefullt opplyste plansaker mht dette temaet.

Også for temaene "forurenset grunn" og "mudring og dumping" bruker vi mulighetene pbl gir til å sikre en forsvarlig planlegging mht disse forholdene. Vi har utarbeidet en kurspakke som bl.a gir kommuner og planlegger innføring i hvordan pbl kan brukes i forhold til å håndtere nevnte tema.

Klimapolitikken og oppfølging av statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging. Dette resultatområdet er viktig og resurskrevende. Igjennom arbeidet med pbl-behandling søker vi å få på plass en kommunal arealplanlegging som reduserer transportbehovet, konsentrerer utbygging og underbygger kollektivtrafikken. Vi imøteser tydeligere føringer og virkemidler på dette området slik det er annonsert fra Miljøverndepartementet.

Ressursgrunnlaget:

Fylkesmannen tar aktivt del i planprosessene for å ivareta jordressursene og det biologiske ressursgrunnlaget. Fylkesmannen formidler reindriftens interesser i plansammenheng der reindriftsforvaltningen selv ikke har anledning. Vi opplever like vel at kommunene etterspør at reindriftsforvaltningen selv må bidra med sitt budskap i flere sammenhenger. Mangel på ressurser til mer aktiv deltakelse fra reindriftsforvaltningen oppfattes som et betydelig problem og bidrar til at samarbeidsforholdet mellom planmyndighet og sektormyndighet på området ikke er tilfredsstillende. Fylkesmannen har som del av oppfølgingen av dialogprosjektet "Felles politikk for fjellområdene" bedt LMD om å vurdere ressurs situasjonen i reindriftsforvaltningen. Fylkesmannen avholder årlige dialogkonferanser om reindriftsspørsmål for å bevisstgjøre planmyndigheten og de andre partene i prosessen.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen er i dialog med kommunene når det gjelder risiko- og sårbarhetsanalyser i forbindelse med at kommunenes ulike arealplaner blir varslet igangsatt. Ved utlegging til offentlig ettersyn gjennomgås alle typer arealplanforslag med hensyn på samfunnsikkerhet. Vi anmerker spesielt forhold som kan være sårbare i forbindelse med endring av klimaet. Innsigelse blir varslet dersom det ikke er gjort risiko- og sårbarhetsanalyser i tilstrekkelig grad. I den forbindelse tilbyr vi også veiledning. Vi legger spesiell vekt på veiledning sett opp mot klimaendringer i forbindelse med oppstartmøter for revisjon av kommuneplanen. Når det gjelder samfunnsikkerhet knyttet til ras, flom og arealbruk, samarbeider Fylkesmannen tett med NVEs regionkontor og påser at de som nasjonal myndighet for forebygging av ras og flom får anledning til å uttale seg i plansaker og dispensasjonssaker etter PBL. Vi viser også til at Fylkesmannen i samarbeid med fylkeskommunen driver prosjektet "Klimaråd underveis" (en videreføring av "klimabuss-prosjektet" fra 2009). I dette prosjektet inngår også vektlegging av hensynet til klimaendringer og tilpasning til disse.

Fylkesmannen er under dette resultatområdet oppfordret til å rapportere minst to planeksemplere som viser gode miljøløsninger der virkemidlene i ny plan- og bygningslov er tatt i bruk. Fra Sør-Trøndelags side vil vi vise til følgende to eksemplere:

1. Kommunedelplan strandsone, Orkdal kommune
2. Kommunedelplan for småbåthavner, Snillfjord kommune

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Fylkesmannen har sammen med fylkeskommunen gjennomført en rekke konferanser, kurs og seminarer om ny plan- og bygningslov. I tillegg har Fylkesmannen tatt initiativ til - og gitt skjønnsmidler til - et plannettverk hvor kommunale planleggere møtes sammen med ansatte hos fylkesmann og fylkeskommune. Dette er en arena for erfaringsutveksling og faglig påfyll. det er lagt opp til 2-3 samlinger i året, hvorav en går over 2 dager.

Fylkesmannen har dessuten utviklet et samarbeid med Statens kartverk og fylkeskommunen der vi setter planlegging, planregister og offentlighet i planprosessen i sammenheng.

06RA2 Antall behandlede klagesaker etter plan- og bygningsloven

Fylkesmannen behandlet totalt 302 klagesaker etter plan- og bygningsloven i løpet 2010. Det er en nedgang i innkomne og behandlede saker siden 2009. Da behandlet vi 377 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker etter pbl er godt under tre måneder i gjennomsnitt. For første tertial 59 d, andre tertial 75 dager og tredje tertial 73 dager. Saker om utsatt iverksetting er behandlet inne lovbestemt frist på 6 uker.

Embetet hadde 2 klagesaksvedtak etter pbl til prøving ved domstolene i 2010. Begge sakene ble behandlet i både tingretten og lagmannsretten med godt resultat. I to andre saker er staten stevnet og sakene kommer opp i løpet av 2011.

Fylkesmannen har hatt en økning i antall saker vedrørende dekning av saksomkostninger i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Bare innen dette fagområdet 10 saker. Området er krevende forvaltningsmessig og det er ønskelig med en sentral avklaring fra Justisdepartementet i forhold til når dekning skal skje. En tenker da særlig på typetilfellene - midlertidig endring til gunst. Mange av kravene er omfattende i størrelse.

06RA3 Antall **planer** (kategorier) som er til behandling (uttalelse) hos fylkesmannen (årlig)

Fylkesmannen hadde følgende uttalelser til overordna planer inklusive høring planprogram/utredningsprogram:

7 høring av regionale planer, herav en interkommunal plan
21 overordna planer kommuneplaner/kommunedelplaner
14 høring KU/konsesjon vindkraft/ledningsnett
334 høring reguleringsplan, inklusive høring planprogram

06RA4 Antall **innsigelser** (temafordelt)- sees i sammenheng med kommunens rapportering i KOSTRA (årlig)

Det ble ikke fremmet innsigelser til regionale planer/ interkommunal plan

Det ble fremmet 73 innsigelser til kommuneplaner/kommunedelplaner fordelt slik:

4 innsigelser vedr. utbyggingsmønster (fortetting - jordbruk), herunder RPR areal og transport
1 innsigelse vedr. vann og vassdrag, herunder RPR vernede vassdrag
22 innsigelser vedr. strandsone, herunder RPR Oslofjorden og SPR Strandsone
1 innsigelse vedr. naturvern, friluftsliv, landskap, grønnstruktur
5 innsigelser vedr. Kulturminner, kulturmiljø, landskap
13 innsigelser vedr. Jord- og skogbruk
26 innsigelser vedr. regional/kommunal planavklaring, plankvalitet
1 innsigelse vedr. annet

Det ble fremmet 8 innsigelser til konsesjonssøknader vindkraft vedr. naturvern, friluftsliv, landskap, grønnstruktur

Det ble fremmet 89 innsigelser til reguleringsplaner fordelt slik

Det ble fremmet totalt 89 innsigelser til reguleringsplaner fordelt slik:

12 innsigelser på utbyggingsmønster (fortetting - jordbruk), herunder RPR areal og transport
10 innsigelser på barn og unges oppvekstmiljø, herunder RPR barn og unge
7 innsigelser på strandsone
1 innsigelser på naturvern, friluftsliv, landskap, grønnstruktur
26 innsigelser på forurensning, støy
2 innsigelser på kulturminner, kulturmiljø, landskap
4 innsigelser på jord- og skogbruk
11 innsigelser på universell utforming (jf. RPR)
16 innsigelser på annet (dvs manglende risiko- og sårbarhetsanalyse)

06RA5 Antall **klager på dispensasjon** (temafordelt) og resultat (årlig)

Av totalt 438 dispensasjonssøknader ble 16 påklaget

2 ble påklaget på bakgrunn av jord- og skogbruk

11 ble påklaget på bakgrunn av strandsone

3 ble påklaget på bakgrunn av annet

06RA6 Antall **meklinger** og resultat (årlig)

Totalt 8 meklinger hvorav

5 kommuneplan-/kommunedelplanmeklinger

tre reguleringsplanmeklinger.

Det ble oppnådd resultat på 6 av sakene (4 kommuneplaner/ kommunedelplaner og to reguleringsplaner)

06RA7 Antall **avgjørelser til MD** (årlig)

En reguleringsplan og en kommunedelplan ble oversendt MD til avgjørelse.

06.3 Samordning av statlige interesser

Det er opparbeidet rutine på at Fylkesmannen presenterer statlige forventninger i planarbeidet ved oppstart av kommunale planprosesser, gjerne i egen oppstartmøter. I tillegg gjøres dette ved Fylkesmannens helhetlige kommunebesøk (hver kommune besøkes normalt hvert 4. år), og gjennom det såkalte "kommunebildet" som lages som forberedelse til dette møtet, jf. kap. 2.1.3 ovenfor.

Fylkesmannen arrangerer kvartalsvise møter med ledere for regionale statsetater, hvor ulike tema av felles interesse tas opp. I disse møtene er fylkesplanen fast tema, både under utarbeidingen av felles fylkesplan for Trøndelagsfylkene, som ble vedtatt i 2008, og i gjennomføringen og oppfølgingen av planen og dens årlige samhandlingsprogrammer. Engasjementet rundt fylkesplanarbeidet har vært svært stort blant de regionale statsetatene denne gang. Fylkesmannen legger vekt på å engasjere de enkelte etatene i henhold til deres ansvarsområder også i gjennomføringsarbeidet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har ikke delegert innsigelsesretten til fagavdelingene, men avgir en samlet uttalelse i kommunale planer. Avdelingenes faglige innspill samordnes i Kommunal- og beredskapsavdelingen. Dersom de faglige innspillene og innsigelsesvarslene er i tydelig motstrid, drøftes spørsmålet med embetsledelsen. Det er samtidig et mål at ingen faglige syn skal "samordnes bort", men gå tydelig frem av uttalelsen. Det ligger i sakens natur at denne delen av vårt oppdrag kan inneholde interessante og tildels vanskelige utfordringer, kanskje særlig fordi det ikke tilligger Fylkesmannen å prioritere mellom ulike nasjonale hensyn som embetet er satt til å ivareta. Samtidig skal også det lokale handlingsrommet ha vekt. Vi arbeider mye med disse spørsmålene, og ser at det her er et potensial for å utvikle oppgaveløsningen ytterligere. Fylkesmannen arrangerer ukentlig felles planforum, med deltakelse fra regional stat og fylkeskommunen hver 14. dag. Her gis fylkeskommunen og kommunene anledning til å presentere planer som det arbeides med. Saker til uttalelse er gjenstand for drøfting. I tillegg gis det orienteringer om ulike faglige tema. I 2010 har det dessuten vært bred og aktiv deltakelse fra fylkeskommunen og regional stat i oppfølgingen av kommunene i forbindelse med ny plan- og bygningslov.

06.4 Kart og geodata

6.4 Kart og geodata

Sammen med Sør-Trøndelag fylkeskommune og Statens kartverk er Fylkesmannen i aktiv dialog med kommunene om plan- og bygningslovens nye bestemmelser. I denne dialogen er planregister, kart og stedfestet informasjon et sentralt tema sammen med faglige, prosessuelle og juridiske problemstillinger. Arenaen for denne dialogen er regionale samlinger og besøk i kommunene. Sør-Trøndelag har opprettet et eget plandatautvalg under Norge Digitalt, hvor Fylkesmannen deltar med både jurist og plankoordinator.

Embetet har en medarbeider innen GIS med utvidet GIS-kompetanse. Miljøvernavdelingen har ikke økonomi til å ha en fulltidsansatt GIS-konsulent, men deler embetets GIS-stilling med landbruksavdelingen, og dekker 1/3 årsverk av denne stillingen.

Geovekstdata og data fra "Norge digitalt" anvendes i stor utstrekning i hele embetet, framfor alt gjennom bruk av vår kartportal GisLink (www.gislink.no), som har blitt en viktig del av vår infrastruktur. Kartdata brukes daglig i forvaltningen, og er av stor betydning. Med Geovekst og "Norge digitalt" sikrer vi at alle nivåer av forvaltningen har tilgang til oppdatert geografisk informasjon. Det er først og fremst innen arbeidsområdene landbruk, miljøvern og beredskap at bruken er størst, og flere større prosjekter drives innen disse områdene, med GIS som et viktig verktøy. Også planer på høring blir behandlet ved hjelp av GIS.

Det har vært økt interesse for GIS i embetet, og GIS og kartdata anvendes i stadig større utstrekning til analyser og produksjon av tematiske kart. Utviklingsmulighetene for å utnytte GIS i stadig større grad innen hele embetet er store.

Embetet er aktivt i Norge digitalt innen fylket. Samarbeidet med Statens Kartverk er bredt, og vi deltar på alle nivåer i fylket. Vi har en viktig rolle i Geodatautvalget og i arbeidsutvalget for tematiske geodata, og er aktive innen ulike temadaprosjekt i fylket. ArcGIS-lisenser i den felles kartpoolen er en suksess og en stor styrke i GIS-arbeidet. Vi har også god dialog med kommunene gjennom ulike prosjekter og generell rådgivning.

Det er en utfordring å få lagt alle datasett som mottas av oppdaterte temadata på plass i basene sine fortløpende, enten det er snakk om informasjon som skal til ROVBASE, NATURBASE, VANNMILJØ eller andre. Handlingsplan arbeidet er også med å generere nye datasett som må på plass.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

Vi har startet arbeidet med å få en oversikt over de seks bransjene som nå er forskriftsregulert.

På grunn av sykdom har vi ikke fått arbeidet godt nok med Miljøstatus, noe er gjort, men vi er ikke ajour. Det har vært arbeidet målrettet med Forurensningsbasen i hele 2010.

Vi har felles møter med kommunene, både på politisk og administrativt nivå sammen med avdeling for landbruk og bygdeutvikling. Dette er gode arenaer både for å få formidlet nasjonal politikk og diskutert enkeltsaker. Vi arbeider målrettet for å få kommunene til å søke om skjønsmidler, men har ikke greid å få opp spesielt mange gode tiltak så langt.

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Forurensningsbasen

Vi jobber systematisk med Forurensningsbasen, men vi er ikke ajour.

Miljøstatus

Vi har lagt inn nye tekst på hovedside for avfall og naturområder etter mal fra Klif. Teksten på hovedside dyr og planter er ikke oppdatert, men det er lagt inn ny tekst om rødlistearten sibirstjerne. Det trengs minimum en halv stilling for å kunne gjøre et noenlunde tilfredsstillende redaktørarbeid for miljøstatus i fylket, en ressurs vi ikke har hatt anledning til å avsette til dette arbeidet.

07.3 Virkemidler og prosesser

Vi bruker mye tid på arbeidet med industri; tillatelser, klager, frister med mer og enkelte bedrifter bruker vi urimelig mye tid på pga. klager/forurensning.

Vi har brukt rundt 1,3 årsverk på tilsyn. Det ble gjennomført en del egeninitiert tilsyn samt at vi deltok i alle landsdekkende tilsynsaksjoner.

07RA5 Gjennomført rapportering av landsdekkende tilsynsaksjoner.

07RA6 Rapportert foreløpig og endelig budsjett på gebyrfinansierte stillinger

Ressursrapportering

Merknader til tallene under fagdepartement

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger til eksterne. De eksterne honorarutbetalingene utgjør ca 6,5% av de totale lønnsutgiftene som fremkommer på fagdepartement.

Fylkesmannen har ved en ompostering ikke fordelt resultatområde på en del av lønnen til en ansatt. Dette tallet er følgelig ikke kommet med i tabellen under fagdepartement, så rett sum på resomr 01 skal være kr. 1.931.894,73. Sum totalt på Fagdepartement skal være kr. 3.069.085,77.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 2 787 283,58	kr 1 702 661,96
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 913 423,69	kr 645 885,93
04 Luftforurensninger og klima	kr 294 250,45	kr 0,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 0,00	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 3 027 079,21	kr 207 625,52
07 Andre virkemidler	kr 2 820 480,26	kr 233 680,15
Andre oppgaver under MD	kr 0,00	kr 50 000,00
Sum:	kr 9 842 517,00	kr 2 839 853,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

Sentrale utviklingstrekk/drivkrefter: Plante- og husdyrbruket i fylket står fremdeles sterkt. Ulike prosjekter og satsinger innen de forskjellige fagområdene bidrar til dette. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er likevel spesielt bekymret for utviklingen av melkeproduksjonen i fylket. Særlig på mellomstore og store bruk er kapitalbehovet nå så stort at lønnsomheten for mange er veldig dårlig. Generelt er betalingen pr time og årsvederlaget så lavt at vi frykter en stor avskalling i melkeproduksjonen.

21.1 Jordbruk

På bruk der husdyrproduksjonen er avsluttet ser vi at mange legger om til kornproduksjon, også i marginale strøk. En god del av disse møter vi igjen gjennom søknader om erstatning for avlingssvikt, noe som er en svært uheldig utvikling.

FM-ST har deltatt i **Trøndersk kornutvalg**. Kornutvalget sender innspill til jordbruksforhandlingene og har arrangert diverse møter, blant annet med næringa, der aktuelle problemstillinger innen fagområdet er belyst.

Innen **hagebruksproduksjonen** ser det ut til at antall produsenter nå har stabilisert seg. Det er utviklet et godt samarbeid mellom Nord- og Sør-Trøndelag, noe som oppleves som viktig både for produsentene, rådgivinga og forvaltninga. FM-ST har deltatt i **RUBIT** (referansegruppen for utvikling av bærproduksjon i Trøndelag, omfatter også grønnsaker og potet). RUBIT har i år revidert handlingsplanen og hatt en gjennomgang på hva som skal prioriteres og hvordan man ønsker å jobbe framover, det er gjennomført flere fagdager for produsenter. Fylkesmennene i Trøndelagsfylkene har tatt over sekretariatet fom 2010. FM-NT hadde ansvaret i 2010.

Leiejordandelen i enkelte områder er forholdsvis stor, særlig i bynære strøk. I disse områdene er det også mye entreprenørvirksomhet. Dette er utfordrende både i forhold til bygningsmassen, floghavreproblematikken, samt ulike hydrotekniske tiltak inkludert grøfting.

Økonomiske virkemidler – hovedutfordringer: Ressurssituasjonen og kompetansen i den kommunale

landbruksforvaltningen. Den største utfordringen når det gjelder regelverk er vurderingene av driftsfellesskap i forhold til forskrift om produksjonstilskudd. Her er det ønskelig med klarere retningslinjer.

Juridiske virkemidler – hovedutfordringer: Å skape forståelse blant kommunale beslutningstakere om hva det skjønsmessige handlingsrommet kan/skal brukes til. Vi ser bl.a. i en del saker at personlige og økonomiske hensyn (dvs. utenforliggende hensyn) blir tillagt avgjørende vekt framfor langsiktige areal- og ressursdisponeringshensyn.

Midler til rovviltkompensasjon har gitt grunnlag for samarbeid med MVA gjennom deltakelse i fylkesvise prosjekt som har bakgrunn i rovviltkonflikter. FMLA deltar også jevnlig på møter i regional rovviltnevd, kontaktmøter med kommuner og produsenter, og arrangerer møter for fagansvarlige i kommunene og øvrig veiledningsapparat. Vi gir opplysninger om husdyrproduksjon til MVA, Mattilsynet m.fl. og gir innspill til innstillinger i saker til RRN. FMLA har også ansvaret for å behandle søknader om forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader. **Utfordringen** er å finne effektive tiltak mot rovviltskader samtidig som produsentene skal utnytte utmarksbeitene. Det er også en utfordring å få tatt ut skadedyr i sommerhalvåret. Dette gjelder særlig bjørn som i størst grad tar søyene (produksjonsdyrene).

Antall beitelag i Sør-Trøndelag er 60 i 2010 og har økt med to siden fjoråret. Et nytt lag godkjent i 2010. Det er registrert en økning av antall sau sluppet gjennom beitelag, med knapt 2 %. For 2010 ble det gjennom organiserte beitelag sluppet 44 613 sauer og 73 610 lam, 3 848 storfe og 83 geiter. Hester på utmarksbeite får tilskudd. På grunn av at dataprogrammet er gammelt, ble de registrert som storfe. Tapet på småfe var 3,40 % av sluppet sau, 9,60 % av sluppet lam og 0,34 % av sluppet storfe. Tap av sau har gått ned med ca 1 % siden 2009. Dette skyldes sannsynligvis at tap til bjørn nær er halvert i forhold til 2009. Bjørn er likevel den største årsaken til tap av sau grunnet rovvilt, mens jerv tar flest lam.

Stimuleringstilskudd: Kr 580.000 er fordelt på 9 kommuner.

Vakttilskudd: Kr 8.223.012 er utbetalt til våre 25 kommuner, mens kommunene har brukt 8.405.560, dvs. ei underdekning på kr 182.548.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMST	44613	73610	87	3,4	9,6	6,35	7,18
Sum	44613	73610	87	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Økte investeringer i skogkultur

Fylkesmannen har fordelt årets ramme av NMSK midler ut fra resultatorienterte tiltaksplaner. Ambisjonene og tilskuddbehov er betydelig høyere enn det som kan fordeles ut fra bevilgningssituasjonen. Fra 2010 fordeles ikke SMIL og NMSK i en felles ramme til kommunene. Dette har bidratt til å forsterke utfordringene forbundet med små kommunale NMSK midler. Begrensninger i midler og mangel på fleksibilitet gjør at man ikke tør satse i kommunene av frykt for å gå utover rammene. Dette vil i sin tur påvirke skogeiernes investeringsvilje i skogkultur.

I løpet av 2010 gjennomførte **Allskog BA** store endringer i sin organisasjon med nedbemanning. Dette bidrar til å redusere effekten av aktivitetsfremmende tiltak ellers.

Både investeringer i skogkultur og skogfondsbruk har blitt noe redusert i 2010. Dette ser vi på som en tilpasning til lavere avvirkning i 2009 og de forhold som er beskrevet overfor.

Fylkesmannen har fokusert ungskogpleie ved siden av bedre kvalitet i foryngelsen og etablert LENSEA samarbeid ser vi på som en stor styrke i forhold til arbeidet for økt aktivitet.

Økt interesse for vegbygging

Det er en betydelig økning i interessen for vegbygging og fylkesmannen prioriterer virkemidlene til dette. Dette førte til at vi måtte stoppe innvilging av tilskudd til taubane en periode. Dette var svært uheldig da det får konsekvenser for et allerede sårbart taubanemiljø.

Sør-Trøndelag fikk imidlertid innvilget en ekstra tildeling på kr 450000.- fra SLF til taubane. Grunnlag for tildelingen var at det forelå ekstraordinære forhold i forbindelse med skoghygiene og at beløpet skal knyttes til

taubanedrifter som forebygger videre insektangrep i billeutsatte områder.

Midlene ble i hovedsak benytta i Neadalsfåret.

Revideringa av hovedplaner for skogsveger er godt i gang og vi forventer at arbeidet er avsluttet innen utgangen av 2011. Det er fremdeles en forholdsvis høy aktivitet på tynning, men det har ikke vært rom for en ønsket økning av tilskuddet i de kommunene tynningsnivået er høyest.

Nettverkssamarbeid gir aktivitet

Samarbeidet innenfor skogbruket i fylket utvikles videre gjennom "LENSA", og dette gir resultat i form av økt aktivitet. Nedbemanning i Allskog som et resultat av finanskrisen gjorde det nødvendig med god oppfølging av styringsgruppene i de fem nettverkene i LENSAs i 2010, for å ta vare på positiv fokus.

Det er også etablert et samarbeid med rådgiver innenfor kommunikasjon i forhold til budskapsutvikling og identitetsutvikling i LENSAs sammenheng. Dette har resultert i utarbeidelse av en brosjyre om LENSAs samarbeidet.

Avdelingen er aktiv bidragsyter i forhold til nettverkssamarbeidet på region- og landsdelsnivået gjennom Skognæringa i Trøndelag og Kystskogbruket. Gjennom Kystskogbruket gjennomføres det 8 felles samarbeidsprosjekt i tillegg til andre fellestiltak og fylkesvise satsinger. I løpet av 2010 er det bl.a. utarbeida en ny nettside for Kystskogbruket som driftes av det norske Skogselskap.

Vi profilerer landbrukets positive muligheter i klimasammenheng.

Prosjekt BioKom er viktig for profilering av positive effekter og muligheter knytta til skog og trebruk i klimasammenheng. Avdelingen er også en aktiv bidragsyter i forhold til innspill til kommunale klima- og energiplaner som er på høring. Vi mener også at etablering av Energi- og klimateam i avdelingen og samhandling gjennom embetets klimastrategi gruppa er gode bidrag.

Skogbruksplan krever mye ressurser

Fylkesmannen har i 2010 brukt betydelig med ressurser på området. Vi har sett oss nødt til å gå mer aktivt inn i flere prosjekter som ble iverksatt med kommunal styring av tilskuddsmidlene for å rydde opp i økonomi, avtaler og dårlig kvalitet på leverte produkter. Vi håper at disse prosjektene kan avsluttes i løpet av året. Organiseringen av prosjektene medfører stor grad at skogeierne styrer disse prosjektene og er ansvarlig for avtaledokumenter og bestillinger. Organiseringen fungerer ikke optimalt.

Ved igangsetting av nye prosjekter er det fra vår side et krav om ryddige bestillingsrutiner og at disse følges av avtaler og tilskuddssøknad fra de enkelte skogeierne, før det bevilges midler til prosjektet.

I løpet av 2010 er det avklart at vi får igangsatt ett forbedringsprosjekt i Midtre-Gauldal kommune.

Vi ser på muligheten for å etablere en ny hovedplan. Denne ville bli utarbeidet ut fra planer om Geovekstprosjekter og forsøkt tilpasset geografisk mot de 5 lokale nettverkene vi har i fylket. Den vil også måtte tilpasses en ny organisering av skogbruksplanleggingen.

Fylkesmennene i 4 fylker i Midt Norge har sammen med Allskog Ba utarbeidet en skisse til framtidig organisering. Hovedgrepet er skille klarerer mellom registreringer av skoglige data og planutarbeidelse, der det offentlige er en sterkere part i registreringsfasen. Opplegget vil bli søkt gjennomført for nye prosjekter.

Fylkesmannen følger rutine for rapportering gjennom TSKOG og godkjenner ikke prosjekter før disse er levert Skog og Landskap. Vi ønsker at S & L har mer oppmerksomhet rundt kvalitetssikring av innkomne data – ikke bare MIS, men også de skoglige dataene.

Det utbetales nesten ikke miljøtilskudd jf. Bevilgningssituasjonen for NMSK.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samhandling og dialog med IN og STFK er ytterligere styrket gjennom regelmessige kvartalsvise møter på ledernivå samt på saksbehandlernivå, Regionalt landbruksforum samt felles regionalt prosjekt for styrking av kommunenes førstelinjetjeneste i næringsarbeidet der avdelingen deltar både i styringsgruppe og prosjektgruppen. Videreføring av ordning med dialogmøter med kommunene hvert annet år i tillegg til fellessamlinger og fagsamlinger gjennom året for kommunalt tilsatt fagpersonale.

Regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling (RNS) bidrar til økt samarbeid og bedre samordning, og legger rammer for satsingen på landbruksbasert næringsutvikling. Arbeidet med næringsstrategien

samt fastlegging av retningslinjer for bruken av bygdeutviklingsmidlene har vært forankra i et bredt sammensatt partnerskap, med *Regionalt landbruksforum* som rådgivende forum. Revidert RNS for 2010 samt retningslinjer for bruken av BU-midlene 2010 ble fastlagt på møte i Regionalt landbruksforum i februar 2010.

I løpet av 2009 og 2010 er det utarbeidet en felles **Landbruksmelding for Trøndelag**. Dette er en overordnet melding for landbruket i Trøndelag, forankret i felles fylkesplan. Meldinga gir en grundig beskrivelse av sentrale utviklingstrekk for landbruket i Trøndelag, synliggjør utfordringer og muligheter og foreslår aktuelle strategier framover. Landbruksmelding for Trøndelag er retningsgivende for utviklingstiltak, prosjekter og virkemiddelbruk, og danner grunnlag for utforming av regionalpolitiske strategidokumenter og handlingsplaner etter politisk behandling i Fylkestingene. Meldinga ble behandlet i Fylkestingene i Nord- og Sør-Trøndelag i februar og mars 2010 med meget gode tilbakemeldinger. Oppfølging av meldingen gjøres gjennom utarbeidelse av fylkesspesifikk samt felle handlingsplan for det trønderske landbruket. Det arbeides også med å iverksette et kompetanseprogram for landbruket i Trøndelag. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Fylkeskommunen og faglag i begge fylker samt Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

FM har deltatt i styringsgruppen og andre arbeidsgrupper for **Skjetlein Grønt Kompetansesenter** som planlegges etablert og startet opp ved Skjetlein videregående skole i Trondheim i 2012. En bred prosess hvor et bredt partnerskap deltar i arbeidet.

Bygde- og næringsutvikling: Etterspørselen etter bygdeutviklingsmidler har vært stor i 2010. Utviklingen innen og interessen for tjenesteproduksjon øker. Det er lagt vekt på en effektiv virkemiddelforvaltning. Kommunene gir tilbakemeldinger om det er en utfordring med begrensede ressurser for aktivt utviklingsarbeid i kommunene. Fylkesmannen har trukket fram **tjenesteproduksjon i landbruket** som et eget satsingsområde og ønsker å bli enda tydeligere på å synliggjøre og fremme tjenesteproduksjon basert på gårdens og bygdas ressurser. Bygdeservice representerer en betydelig verdiskaper både for bygda og for den enkelte gårdbruker. Kjernen i Bygdeservicevirksomheten er i dag i Midt-Norge, Rogaland og Akershus og omsetninga innen dette feltet var på ca 30 mill i 2009, fordelt på 11 lag.

Forvaltningen av BU-midlene foregår i samarbeid med faglagene i landbruket (bondelaget, småbrukerlaget og Allskog). BU-forum fungerer som rådgivende organ i BU-forvaltningen. Samarbeidet med Innovasjon Norge og nabofylkene fungerer godt. Det er nå nedsatt en egen gruppe for økt koordinering på innen BU-feltet hvor Innovasjon Norge og Fylkesmannen deltar. Forumet har tatt sikte på møter hvert kvartal.

Strategier.

Bruken av **BU-midler til utredning – og tilretteleggingstiltak** er rapportert og beskrevet i henhold til nasjonale og regionale føringer og strategier. Rapportering gjennomført som forutsatt.

Reiseliv: Etter at det ble laga en ny Reiselivsstrategi for Trøndelag 2008-2020 ble det også laga en Handlingsplan for 2008-2010. Rapporten for handlingsplanen som forelå høsten 2010, viste at det var gjennomført et bredt spekter av tiltak. En kan trygt si at reiselivssatsingen har fått et merkbart løft i regionen de siste åra. Utvikling av den landbruksrelaterte delen av reiselivet her i fylket det siste året, har i hovedsak vært knytta opp mot **Næringsutvikling i forhold til verna områder** (se www.midtnorsknatur.no), **innlandsfiske** (Nea og de større lakseelvene) og **fellestiltak i utmark** (bl.a. Kinnpiken Utvikling, Oppdal og Mjuken i Rennebu).

Fylkesmannen er med i **Kontaktforum for reiseliv i Trøndelag**.

Utvikling av småkraft og kraftproduksjon på fornybar energi ivaretas gjennom et bredt regionalt prosjektarbeid der FMST har prosjektleder og styringsgruppeleder i prosjektet BioKom.

Kontakt med Mattilsynet er styrket. Deltok på felles midt-norsk ledersamling for FMLA.

Inn på tunet-løftet: Det ble innvilget to prosjekt i Sør-Trøndelag. 9 søknader kom inn og 13 kommuner var involvert. Søknadene hadde et jevnt høyt nivå. Det er et godt samarbeid om Inn på tunet internt hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og de det regionale partnerskapet.

Nasjonal IPT- konferanse ble gjennomført i samarbeid med Nord-Trøndelag i juni 2010. 300 deltakere.

Avsluttet IPT-prosjekt med natur og helse-perspektiv. Det er startet opp ny satsing med **Omsorgsplan 2015 som tverrsektorielt grunnlag for IPT-satsinga i fylket**. Sterk tverrfaglig innretning.

Inn på tunet er også et av satsingsområdene i det planlagte Skjetlein - Grønt Kompetansesenter. Skjetlein og Hvam vgs har gjennom prosjektet Bynær IPT etablert et samarbeid om kompetansetilbud innen Inn på tunet. God utvikling i videreføring og nyetablering av IPT-tiltak i kommunene. Kommunene følges spesielt opp.

FMLA i Nord- og Sør-Trøndelag har ledet prosessen med utarbeidelse av **Handlingsplan for Lokal mat i Trøndelag 2011 til 2013**. Arbeidet skal ferdigstilles i løpet av januar/februar 2011.

FMLA er representert i styret for **Kompetansenavet for lokal matproduksjon** i Midt-Norge, og er aktivt med i planlegging og tilrettelegging av kompetansetilbud innen matområdet i Trøndelag. Det ble i 2010 gjennomført en rekke tiltak rettet mot produsenter av lokal mat i Sør-Trøndelag.

Har samarbeidet tett med **Bondens marked Trøndelag** gjennom flere år. Markedskanalen har hatt en meget positiv utvikling, og både deltagertall og omsetningstall øker år for år.

FMLA har sekretariatet for **Hanen Trøndelag**. Regionlaget har i løpet av 2009/2010 etablert nettverksgrupper

som et uformelt diskusjonsforum og møteplass for organisasjonens medlemmer.

FMST/Avdelingen deltok i planlegging og gjennomføring av **Trøndersk matfestival 2010** – en festival med fokus på matspesialiteter fra regionen. Festivalen ble arrangert for sjetten år på rad, og om lag 100 000 besøkte festivalen i 2010. Omsetningen ble anslått til 11 mill.

Deltar i tillegg på diverse **prosjektsatsinger** innen lokal mat i Trøndelag: Interregprosjektet ”Søke gammelt, skape nytt” (matkultur), ”En smak av Trøndelag” (rettet mot Trønderske spisesteder) og ”Vekststrategier for lokal mat” (v/ Norsk senter for Bygdeforskning).

Ungdom og rekruttering: Vi har sett det som viktig med en god samhandling med ungdomsorganisasjonene. Sør-Trøndelag Bygdeungdomslag har en representant i regionalt landbruksforum.

Resultatområde 22 Klima og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Regionalt miljøprogram (RMP) for Sør-Trøndelag ble revidert med virkning for søknadsomgangen 20. august 2009, og ble med dette mer målrettet både mht kulturlandskap og forurensing. Etter den tid har vi bare foretatt mindre endringer i de regionale ordningene. Vi opplever at det er stor oppslutning om ordningene. Skal satsinga målrettes ytterligere er det behov for mer midler.

RMP-utbetalingen gikk som planlagt. Mange manuelle utbetalinger i 2010 blant annet på grunn av mye arealfeil i forbindelse med gårdskartprosessen i en stor kommune. Stadig flere søkere og bra tilslag på de nye ordningene som ble innført i 2009. Endra jordarbeiding er en viktig ordning for å møte miljøutfordringene i fylket. Ca. 60 % av kornarealet i fylket er nå inne i tilskuddsordningene, mesteparten åker i stubb. Flere kommuner har stor fokus på å få mest mulig av kornarealet i stubb gjennom vinteren. FMLA-ST ser fram til at løsning med elektronisk søknad kommer på plass også for RMP. Tilskudd til organisert beitebruk medvirker til å opprettholde beitelag og gir grunnlag for å opprettholde kulturlandskapet. Ordningen gir også god oversikt over tapssituasjonen på utmarksbeite, noe som er viktig i rovviltsammenheng. Fylkesmannen har fått ansvar for investeringstilskudd til organiserte beitelag. Tildelt kr. 650 000,-. Midlene er fordelt på 16 søknader.

Bruken av SMIL-midlene: De fleste sakene i 2010 gjelder rydding og gjerding av gammel kulturmark. Det er også en del saker knyttet til restaurering av bygninger og diverse andre saker. Fylkesmannen har, som i tidligere år, bedt kommunene vurdere sammenhengen mellom bruken av SMIL-midler og tilskudd innen regionalt miljøprogram i sin prioritering av søknader. Også i møter med kommunene minner vi om dette. Vi synes generelt det er en bra sammenheng mellom disse tilskuddsordningene i fylket.

”Vanndirektivet” som EU har vedtatt og som gjennom EØS-avtalen gjelder for Norge er i gang og omfatter i første planperiode Gaula, Orkla og Stjørdalsvassdraget. Det er i gang etablering av vannområdeutvalg der det skal sitte representanter for kommunene, landbruket og Fylkesmannen. I oppstartsmøter er det redegjort for landbrukets betydning for vannkvaliteten. Det dreier seg da om utvasking av fosfor og nitrogen. Generelt har ordningen med RMP og tilskudd til endret jordarbeiding gitt gode resultater også før ”vanndirektivet” trådte i kraft. Det er en viss avrenning til vassdragenes nedre deler med mest intensivt åkerbruk. I en del kornområder er over 60 % av kornarealet omfattet av ordninger som spesielt reduserer høstpløyingen. Bruk av kantsoner og vegetasjonssoner mot bekker og elver har også en viss betydning. I mindre grad er utslipp av avløpsvann et problem for landbruket. Det er også økt fokus på avrenning av husdyrgjødsel fra engarealer, men det forventes reduserte utslipp med bedre kunnskap og ved ikrafttreden av den nye gjødselver forskriften som regulerer bruk av husdyrgjødsel. Fylkesmannen er av den oppfatning at dagens ordninger virker etter hensikten og at det ikke synes behov for bruk av tvangsmidler. I enkelte områder er vedlikehold av grøfter, kanaler, kummer av betydning for overflateavrenning, for dårlig og det øker risikoen for økt avrenning og erosjon.

Miljøplan har vært et av fokusområdene i kontrollarbeidet både i 2009 og 2010. Informasjon om miljøplan er også prioritert gjennom bruken av informasjons- og utviklingsmidler miljø. Samarbeidet med Norsk landbruksrådgivning har vært godt og de har gjort en bra innsats i den forbindelse. Det er svært varierende kvalitet på miljøplanene. Dette er tatt opp i møter med kommunene og det er oppfordret til økt fokus på kontroll av miljøplan også fra kommunenes side. Det er også ønskelig med en samordning med KSL både på forventninger/krav og dato for når sjekkliste MP skal være oppdatert. Vi ønsker i tillegg en mulighet for web-basert miljøplan.

Som klimatililtak innenfor landbrukssektoren er avdelingens engasjement gjennom BioKom og Biogass Midt-Norge viktige bidrag. Det er etablert et tverrfaglig energi- og klimateam i avdelingen med målsetting om å sette klimakunnskap i system.

Avdeling for landbruk og bygdeutvikling og Miljøvernavdelinga har intensivert samarbeidet på skogområdet i 2010. Utgangspunktet er utfordringer framover med å balansere Naturmangfoldslov og St.meld.39(2008-2009) Klimautfordringen - landbruket en del av løsningen hvor skogbrukets muligheter fokuseres i klimasammenheng.

I 2010 er det i samarbeidsgruppa gjennomført 6 møter i tillegg til en felles befarings.

Fylkesmannen følger de oppsatte rutinene og gjennomfører dialog med kommunene gjennom arbeidet med tiltaksstrategiene og regionale møter. Tilbakemelding er sendt Statens landbruksforvaltning på e-post 01.12.2010

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2010 etter søknadsomgang 2009 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmiddel	Avfallsinnsa
FMST	0	7501924	5668540	151050	7932120	189160	0
Sum	0	7501924	5668540	151050	7932120	189160	

22.4 Økologisk landbruk

Midler gjennom handlingsplan for økologisk landbruk er fordelt etter søknader fra flere aktører. Viktige tiltak som er støttet er foregangsregion økologisk melk (prosjekt "ØkoMELK"), Trøndersk Matfestival, Oikos og Rørosmeieriet sin satsning på markedsføring av økologiske melkeprodukter. I tillegg er en rekke prosjekter i regi av forsøksringer og Norsk landbruksrådgivning (NLR) på produsentrettede tiltak støttet. Støtten har bidratt til at produsentene bedrer sin kompetanse, samt produktkvalitet og leveringsevne år for år og Oikos melder om økt omsetning av økologiske produkter.

Prosjektet "Økologisk foregangsregion for melkeproduksjon – ØkoMELK" er i gang og personalressurser er på plass i Tine og hos NLR i begge Trøndelagsfylkene. Det er avholdt oppstartsmøter i begge fylker og en detaljert plan er under utarbeidelse der det skal fokuseres på de viktigste produksjonsbegrensende og økonomiske forhold i produksjonen. I tillegg er prosjektets hovedfokus dreid fra å stimulere til mer økologisk melk til å støtte og bidra med kompetanse til de som er i gang eller i oppstartsfasen og sikre at de fortsetter. Dette som resultat av Tine sitt styre-vedtak som sterkt begrenser nye kontrakter med økomelkprodusenter. Kompetansebygging innen rådgivning, opplæring og i organisasjoner er også viktige felt i prosjektet.

Ved årsskiftet 2010/2011 er prosjektet ferdig med omfattende kartlegging av de utfordringer produsentene er mest opptatt av. Denne kunnskap er basis for utvidet aktivitetsplan og budsjett for 2011. Derved kan målsetting og milepæler fastsatt i prosjektplanen, spesielt knyttet til kompetanse-bygging hos produsent og rådgivningsapparat/skoler, nås med god margin. Samtidig sikres god kvalitet og relevant innhold i aktivitetene der det bygges videre på eksisterende kompetanse. Grunnet sen oppstart i 2010 (reell start annet halvår 2010) vil aktiviteten økes betydelig i 2011 innenfor de rammer Norsk landbruksrådgivning og Tine har skissert. Det skal igangsettes styrket samhandling mellom foregangsfylkene for 2011.

Fylkesmannens erfaringer med **økologiske foregangsfylker** er at satsningen er hensiktsmessig med tanke på at flere produksjoner er omfattet av ordningen og at ett delprosjekt har hovedfokus på økt konsum av økologiske matvarer. Det er viktig å se produksjon og markedsføring i sammenheng og sørge for at det blir felles rapportering fra alle regioner. Det vil trolig vise en bærekraftig produksjon og rasjonell varestrøm som storsamfunnet bør få bedre kjennskap til.

Ved årsskiftet erfarer Fylkesmannen at aktører i varehandelen har større fokus på økologiske melkeprodukter enn tidligere. Dette er gledelig og viser at arbeidet i foregangsfylkene må være samordnet og at hele varestrømmen for økologiske matvarer må framstå som tillitvekkende for sluttbruker. Igangsatt prosjekt vedrørende statlige innkjøpsavtaler mellom DIFI og SLF oppfattes svært positivt i den sammenheng.

Om **"Økoløft i kommuner"** viser Fylkesmannen til oppnådd politisk vedtak i Melhus Kommune der de vedtok innkjøp av økologiske matvarer til sine kantiner og institusjoner. Ellers arbeides det godt med holdningsskapende arbeid i barnehager/førskoler/skoler. Dette er langsiktig arbeid som vi mener det er viktig å opprettholde.

Fylkesmannen kjenner til at prosjektet "Økoløft i Trondheimsregionen" videreføres, og mener at dette holdningsskapende arbeidet er viktig. Det arbeides med forslag til samarbeid med prosjekt ØkoMELK omkring enkelte aktiviteter. Fylkesmannen mener det er positivt og har også en representant i styringsgruppa for prosjektet.

Det er foretatt en prioritering på bruken av øko-HP-midlene og midlene er fordelt. Rapport sendes Statens landbruksforvaltning innen fristen 01.03.2011.

22.5 Tre og miljø

Avdelingens satsing på bioenergi er prosjektretta. Prosjekt BioKom er inne i sin avslutningsfase og sluttrapport vil foreligge i løpet av januar 2011.

Klima- og energiplaner i kommunene: 22 kommuner i Sør-Trøndelag rapporterer nå at de enten har begynt eller har ferdigstilt utarbeidelsen av Klima- og energiplaner. BioKom har bidratt med faglig støtte i dette arbeidet.

Biovarme: I forhold til bioenergi basert på flisfyring er det kun Trondheim Energi Fjernvarme som har bidratt til en merkbar økning på området. To andre fjern-/nærvarmenett i Sør-Trøndelag med hovedformål varmesalg, er basert på flisfyring som primær energikilde. Dette er henholdsvis Trondheim Energiverk Fjernvarme i Klæbu og Årnseth Bioenergi i Rissa.

Det er viktig å forstå at suksess i forhold til utvikling av bioenergiforsyningen er tett knyttet til tidkrevende offentlige/ kommunale prosesser. Dette illustreres godt med at man først nå er inne i en periode hvor en rekke energiprojekter i fylket har vært og skal legges ut på anbud.

Støren Trelast som fjernvarmeleverandør til Støren og bondevarme til kommunale bygg på Årnes i Åfjord regner vi nå med blir en realitet.

Gjennom prosjekt **Biogass Midt-Norge** samarbeider Fylkesmannen i Sør-Trøndelag med Ørland, Orkdal, Meldal og Sømna kommuner om å utnytte biogass fra husdyrgjødsel. Prosjektet skal videreutvikle metoder for digital kartlegging av biogassressurser, utvikle verktøy for å optimalisere logistikk-løsninger og se på forretningsmodell for biogassanlegg. Prosjektet finansieres bl.a. med midler fra SLF over nasjonalt utviklingsprogram for klimatilak i jordbruket. Sluttrapport for prosjektet utarbeides i løpet av januar 2011.

Fylkesmannen har bidratt aktivt både økonomisk og ressursmessig i **samarbeidsprosjekt for økt bruk av tre**. Det treårige prosjektet Verdiskaping i Trebransjen i Trøndelag (ViT) ble avslutta i 2010. Prosjektets to medarbeidere har bidratt til at nye produkt har blitt utvikla og lansert, de har bidratt til profilering av trebruk og de har bidratt til kompetanseheving om bruk av tre både innen trenæringen, konsulentgrupper og brukere. Prosjektet Trebyen Trondheim tar mål av seg til å bidra til økt bruk av tre i Trondheim som helhet både i større monumentale bygg og mindre prosjekt og boligbebyggelse. Prosjektet ble reorganisert i 2010 og er ”nå på skinner”.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Kommunenes praktisering av regelverket på området:

Fylkesmannen har i 2010 gjennomført **opplærings- og kompetansetiltak** for både kommunepolitikere i fylket og ansatte i kommunal landbruksforvaltning. Våren 2010 ble det arrangert kurs i de nye drivepliktsreglene, samt priskontrollen i konsesjonsloven. Godt oppmøte fra kommunene. Vi har også en løpende dialog om saksbehandlingen på området med kommunene. I tillegg har Fylkesmannens fagansvarlige på området stilt sin kompetanse til disposisjon ved særskilte møter med enkeltkommuner der eiendoms- og bosettingspolitikk er diskutert med utgangspunkt i nasjonal politikk og aktuelt lov- og regelverk.

I 2010 har Fylkesmannen behandlet 16 **klagesaker etter landbruks-lovgivningen** (jord-, odels- og konsesjonslov). Av disse 16 er det 2 saker hvor kommunens vedtak ble omgjort. Vi har behandlet 5 saker som førsteinstans og omgjort ett kommunalt vedtak etter forvaltningsloven § 35. Når det gjelder saksbehandlingstid blir de aller fleste sakene behandlet innen tre måneder.

Generelt når det gjelder klagesaksbehandlingen på dette området har antallet saker gått noe ned. Til sammenligning behandlet fylkeslandbruks-styret totalt 27 klagesaker i 2009, hvorav 11 vedtak ble omgjort i klagerens favør. Sakene som påklages til Fylkesmannen er komplekse og stort sett av prinsipiell karakter.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Vi vil framover gå mer direkte inn i fordelinga av årsverk i **landbruksvikartjeneste** slik at alle fylkets kommuner er dekt. Det har vært noe vanskelig å skaffe landbruksvikarer i et par av fylkets kommuner. Det vil fra vår side bli prioritert å legge til rette for at avløserlag i nærheten av hverandre skal kunne være behjelpelig til å gi tilbud utover sin egen kommune.

Fylkesmannen gjennomfører **risikobasert kontroll av kommunene og av foretak** etter retningslinjer utarbeidet av SLF. Dette inkluderer også skogfond og NMSK. I forhold til kommunene kontrolleres bl.a. deres kontrollinnsats m.h.t. resultatkontrollene og tilskuddsutbetalinger (10% av sakene). Det registreres avvik i de fleste kommuner m.h.t. kontroll av 10 % av NMSK sakene. Fylkesmannen krever dette avviket lukket innen ne nærmere angitt tidsfrist. Fylkesmannen vil følge opp avvikene ved neste forvaltningskontroll og ved løpende evaluering av statistikk fra skogfondsregnskapet.

Oversikt over klager og dispensasjoner gjengis i egen tabell.

Kontrollplan for 2010 utarbeidet i kontrollteamet på avdelingen og sendt SLF mars 2010. I tillegg til vår kunnskap om kommunene ble det som grunnlag for utarbeidelse av planen gjennomført en ROS-analyse av kommunene i fylket. Sendt rapport til alle vi har vært på kontroll hos med frist for tilbakemelding/trekk der det er funnet avvik. Vi har også gjennomgått leveranseregisteret for slakt for å kontrollere eventuelle brudd på husdyrkonsesjonsloven.

Det er gjennomført **11 forvaltningskontroller og 18 foretakskontroller i 2010**. På forvaltningskontrollene er det 9 ordninger som har blitt kontrollert (RMP, NMSK, skogfond, produksjonstilskudd, SMIL, sykdom, bratt terreng, ungsogpleie og markberedning) og det er avdekket til sammen 36 avvik. På foretakskontrollene er det 7 ordninger som er kontrollert (miljøplan, produksjonstilskudd, husdyrkonsesjon, SMIL, bratt terreng, ungsogpleie, markberedning). Antall avvik her er foreløpig 7. Det er 12 saker som ikke er avsluttet innen årsskiftet. Eventuelle avvik knyttet til disse er derfor ikke avklart enda". Det er sendt rapport til alle vi har vært på kontroll hos med frist for tilbakemelding/trekk der det er funnet avvik. Vi har også gjennomgått leveranseregisteret for slakt for å kontrollere eventuelle brudd på husdyrkonsesjonsloven.

Det blir fremdeles jobbet med å få en godt organisert **landbruksvikartjeneste** i alle kommuner da et par kommuner; Oppdal og Holtålen, mangler landbruksvikar pr. i dag. Dvs at 23 av 25 kommuner i fylket har landbruksvikarordning.

Gjennomførte **foretakskontroller mht. NMSK midler** gir grunn til bekymring i forhold til kvalitet på gjennomførte tiltak. Det er behov for at kommunene forsterker sin tilsynsrolle, og at det legges til rette for dette. Det ble totalt brukt 40dv fra skogfaglig personell i avdelingen på kontroller i 2010.

Vi rapporterer på landbruksvikarvirksomheten til Statens landbruksforvaltning innen fristen.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2010 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	3	1	2	3	1

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
81	0	0	6	0	10	45	0	7

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2010

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,2

Antall personer: 8

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Bjugn kommune
Orninger/omfang:	Se Ørland - har felles kontor.
Registrerte avvik:	
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Hitra kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd Regionale miljøtilskudd Tilskudd ved avløsning og sykdom
Registrerte avvik:	1 avvik
Oppfølging av avvik:	Svar/kommentar fra kommunen er etterlyst.

Kommune:	Klæbu kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd Regionale miljøprogram NMSK-ordningen Skogfond Tilskudd ved avløsning ved sykdom
Registrerte avvik:	4 avvik
Oppfølging av avvik:	Brev mottatt fra kommunen 17.12.2010

Kommune:	Oppdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og SMIL
Registrerte avvik:	7 avvik
Oppfølging av avvik:	Brev mottatt fra kommunen

Kommune:	Orkdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd Regionale miljøtilskudd, deltok på 5% kontroll
Registrerte avvik:	0 avvik
Oppfølging av avvik:	Rapport mottatt fra kommunen.

Kommune:	Rennebu kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd ungsogpleie. Opprinnelig en foretaks kontroll der det under kontrollen kom fram at det også var behov for å følge opp forvaltningen.
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig utarbeidet
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet.

Kommune:	Rissa kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, Regionale miljøtilskudd, NMSK, Skogfond
Registrerte avvik:	11 avvik
Oppfølging av avvik:	Mottatt brev fra kommunen 19.10.2010.

Kommune:	Rissa kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til bratt terreng. Opprinnelig en foretaks kontroll der det under kontrollen kom fram at det også var behov for å følge opp forvaltningen.
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig utarbeidet
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Kommune:	Selbu kommune
Orninger/omfang:	Tilskudd til markberedning. Opprinnelig en foretaks kontroll der det under kontrollen kom fram at det også var behov for å følge opp forvaltningen.
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig utarbeidet.
Oppfølging av avvik:	Saken er ikke avsluttet

Kommune:	Snillfjord kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd Regionalt miljøtilskudd, deltok på 5% kontroll
Registrerte avvik:	0 avvik
Oppfølging av avvik:	Tilbakemelding gitt kommunen

Kommune:	Ørland kommune
Orninger/omfang:	Regionale miljøtilskudd, NMSK, skogfond
Registrerte avvik:	6 avvik
Oppfølging av avvik:	Brev mottatt fra kommunen. Følges opp.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	C
Orninger/omfang:	Miljøplan
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Kontroll av papirer hjemme hos gardbruker
Registrerte avvik:	Mangler jordprøver. Manglende samsvar på bruk av skiftenavn og nr på kart, jordprøver og planer.
Oppfølging av avvik:	Oppfølgig ved etterkontroll kan være aktuelt

Foretak:	D
Orninger/omfang:	Miljøplan
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Hos kommunen.
Registrerte avvik:	Manglet kart, gjødselplan, tiltaksplan / dokumentasjon
Oppfølging av avvik:	Trekk i produksjonstilskudd

Foretak:	G
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og husdyrkonsesjon
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig
Registrerte avvik:	Varsel om vedtak sendt
Oppfølging av avvik:	Sak ikke avsluttet

Foretak:	A
Orninger/omfang:	Miljøplan
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Kontroll av papirer hjemme hos gårdbrukeren

Registrerte avvik:	1) Mangler gjødselplan for felleseter
Oppfølging av avvik:	Oppfølging igangsatt ved kontrolltidspunkt
Foretak:	B
Orninger/omfang:	Miljøplan
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	E
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og husdyrkonsesjon
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll med befaring, intervjuer, gjennomgang av regnskap og miljøplan.
Registrerte avvik:	Varsel om vedtak er sendt.
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet.
Foretak:	F
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og husdyrkonsesjon
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig. Befaring, intervjuer, gjennomgang av regnskap og miljøplan.
Registrerte avvik:	Varsel om vedtak er sendt.
Oppfølging av avvik:	Sak ikke avsluttet
Foretak:	H
Orninger/omfang:	SMIL og miljøplan
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	I
Orninger/omfang:	SMIL og miljøplan
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Mangler gjødselplan
Oppfølging av avvik:	Avvik lukkes. Kommunal oppfølging
Foretak:	J
Orninger/omfang:	Tilskudd til bratt terreng
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet
Foretak:	K
Orninger/omfang:	Tilskudd til ungsogpleie

Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Foretak:	L
Orninger/omfang:	Tilskudd til ungsogpleie
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Foretak:	M
Orninger/omfang:	Tilskudd til bratt terreng
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Foretak:	N
Orninger/omfang:	Tilskudd til ungsogpleie
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Foretak:	O
Orninger/omfang:	Tilskudd til bratt terreng
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Foretak:	P
Orninger/omfang:	Tilskudd til bratt terreng
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Foretak:	Q
Orninger/omfang:	Tilskudd til markberedning
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

Foretak:	R
Orninger/omfang:	Tilskudd til markberedning
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll
Registrerte avvik:	Rapport ikke ferdig
Oppfølging av avvik:	Saken ikke avsluttet

4. Andre kommentarer/ innspill:

Kontroll med driftsfellesskap er svært arbeidskrevande. I tillegg er regelverk og retningslinjer mangelfulle. Det blir oppfordra til samarbeid men når det kjem kontroll blir dette slått ned på og kalla driftsfellesskap. Reglar og retningslinjer må gåast i gjennom og gjerast lettare å kontrollere i forhold til.

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Vi bygger framtidens bygdesamfunn med optimisme.

Optimistbygdprosjektet er inne i sin avslutningsfase og sluttrapport utarbeides i løpet av januar 2011.

Prosjektet har i 2010 vært delaktig i gjennomføring av framtidverksted i Drivdalen på Oppdal, og gjennomføring av bygdelivsverksted i Hasselvika i Rissa kommune. Det er også gjennomført samling på Bessaker i samarbeid med Livsverkene. I tillegg er det gjennomført betydelig med aktiviteter i den enkelte bygder som er med i prosjektet.

Det har vært brukt mye energi i første halvår på å få på plass et konsept for videreføring av arbeidet i Optimistbygdprosjektet. Prosjektet har gitt gode resultat og er etter vårt syn verdt å føre videre. Som et ledd i resultatformidlingen fra prosjektet er det utarbeidet en film med stemmer og bilder direkte fra optimistbygdene. Den formidler hvorfor videreføring er så sterkt ønsket. Denne ble lagt ved en søknad til KRD om midler til videreføring av arbeidet. Prosjektet ble imidlertid ikke prioritert med penger over KRD sitt bolystprogram og det beklager vi. Det arbeides nå for en videreføring av arbeidet gjennom LUK-satsinga (Lokalsamfunnsutvikling i kommunene), og vi håper at dette lykkes.

Det er registrert 58 årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene i Sør-Trøndelag pr 12.05.2010.

Per august 2010 var det 25,22 **årsverk hos FMLA** i 2010 hvorav 3,11 årsverk var finansiert på eksterne prosjekt (kap 1510 post 21), 22,11 årsverk finansiert over drift (kap 1510 post 01).

Midlene over kap 1144 post 77 er fordelt med 37 % på kommuneretta arbeid, 55 % til rovviltarbeidet og 8 % til arbeidet med vanddirektivet.

Midlene til det **kommuneretta arbeidet** ble brukt til vår årlige konferanse på Røros der alle kommunene deltar. Fokuset på årets konferanse var miljø og klima innen fagområdene jord og skog. Hovedoverskriften var ”Nasjonal politikk – lokal handling: TA LANDET I BRUK! Ressursforvaltning – bruk og vern”.

FMST gjennomfører årlig flere samlinger for fagansvarlige i kommunene med kompetanseheving som hovedsiktemål. Både faglige og landbrukspolitiske tema behandles og informeres om på slike samlinger. I tillegg gjennomføres felles årssamling for landbruks- og miljøansvarlige i kommunene, faglag, forskningsmiljø og det regionale partnerskapet, Røroskonferansen. Denne konferansen har i lang tid hatt meget god oppslutning.

I tillegg gjennomfører Avdeling for landbruk og bygdeutvikling sammen med Fylkesmannens Miljøvern avdeling felles møter i alle fylkets kommuner i en to-års syklus. Kommunens politiske og administrativ ledelse sammen med fagmedarbeidere, deltar.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

Det er sterkt **press på arealene** rundt Trondheimsregionen, mindre i mer perifere deler av fylket. Det er mange viktige samfunnsinteresser som gjør at jordvernet bør/kan vike, og staten selv er en stor ”versting”.

26.1 Jordvern og kulturlandskap

FM bidrar kontinuerlig med oppfølging gjennom uttalelser og annen dialog i plansaker. Innsigelser knyttet til direkte omdisponering av jordbruksareal, men også mer og mer fokus på utnyttelsesgrad og krav om minimumsbestemmelser. Det kan være vanskelig å vite hva som er god nok utnyttelse. Dette gjelder særlig ved regulering av næringsområder noe vi også har utfordret SLF på.

Det er viktig å få inn gode bestemmelser om arealutnyttelse på kommuneplannivå, herunder minimumskrav til boligtetthet, utnyttning av næringsområder og maksnormer for parkering. Dette for å unngå ”kamp” i hver enkelt reguleringsplan. Selv om intensjonene er der på overordnet plan, er det likevel viktig å følge nøye med ved detaljregulering. Det er også viktig å få kravene juridisk bindende, enten på plankartet eller inn i bestemmelsene. Vi har eksempelvis hatt mange innsigelser til planer fra Trondheim hvor det kun er angitt maksimumskrav til utnyttelsen.

Vi har forøvrig påklaget en del dispensasjonsvedtak og hittil fått medhold i de sakene som har gått til settesfylkesmann.

Utvalgte kulturlandskap: I Seterdalene i Budalen har vi valgt å bruke midlene til både drift (setring og beiting) og ulike investeringstiltak. Dette synes vi fungerer bra. Enkelte har sluppet dyr på beite i området som en følge av tilskuddet, og det har nok også den effekt at færre slutter med setring/beiting. En del av investeringstiltakene ville nok ikke blitt gjennomført eller evt. utsatt uten denne tilskuddsordningen. Vi har nå fått med øygruppen Tarva som et utvalgt kulturlandskap i tillegg, og er i gang med arbeidet som slik status innebærer. Vi jobber med forvaltningsplan for området. Så langt har hovedinnsatsen vært på skjøtsel av vegetasjonen og da først og fremst å hindre spredning av sitkagrana. Landbrukets kulturlandskapspris i Sør-Trøndelag gikk i 2010 til husdyrbrukerne på Tarva. Når det gjelder kulturlandskapsarbeidet ellers dette året kan spesielt nevnes tre samlinger om ledige landbruksbygninger med ca. 150 deltakere til sammen. Dette etterfølges av individuell rådgivning av eiere av ledige landbruksbygninger som ønsker ny bruk eller videreføring av eksisterende bruk.

Omdisponeringen av areal har vært høy i Sør-Trøndelag de siste årene, og dette gir ikke godt nok bidrag for å nå halveringsmålet. En del av omdisponeringa skyldes statens egne tiltak (veibygging med mer), men det blir fremdels viktig å holde ei stram linje mht jordvernet også framover.

26.2 Samfunnsplanlegging

Det er store prosjekter på gang når det gjelder **arealbruksutviklingen i Trondheimsregionen**, herunder **Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen (IKAP)**, for å finne næringsareal og lokalisering av ny godsterminal. Dette er prosesser med betydelige jordvernutfordringer. Fylkesmannen forventer at man i regionen blir enige om noen få, store næringsarealer og at det dermed blir en jordverngevinst av dette arbeidet. Vi ser nå at det er muligheter for et stort regionalt næringsområde (Sveberg i Malvik) uten å omdisponere jordbruksareal. Det kan imidlertid oppstå utfordringer når enkelte kommuner i tillegg, ut fra egne behov, ønsker å legge ut jordbruksareal til næringsformål.

Det er gjennom IKAP-arbeidet gjort analyser av hvor store boligreserver og næringsareal de ulike kommunene har i gjeldende planer. Denne informasjonen brukes aktivt i dialog med kommunene når nye områder ønskes avsatt til utbyggingsformål.

Fylkesmannen i ST har deltatt/deltar aktivt underveis i **prosesser med større samfunnsprosjekt**. Dette gjelder blant annet E6 sør, IKAP (Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen) ++, samt at vi blir tidlig involvert i kommuneplanarbeidet. Gir omfattende tilbakemelding på arbeid med landbruksplaner.

Flere kommuner har i forbindelse med kommuneplanrullering innarbeidet hensynssoner landbruk.

Vi opplever et stort antall dispensasjonssaker i landbruksområdene, fortrinnsvis fradelinger av boliger samt fritidsboliger. Hver sak kan isolert sett være akseptabel, men summen kan på lang sikt vanskeliggjøre grunnlaget for landbruket.

Vi har ikke vært involvert i noen **verneplanprosesser i 2010**.

Konsekvensutredninger: Vi erfarer at enkelte planer ikke tilfredsstillt kravene til utredning. Flere av innsigelsene (særlig på kommuneplannivå) er derfor knyttet til manglende beslutningsgrunnlag. For store samferdsels-prosjekt, som for eksempel ny E6, etterspør vi i større grad en synliggjøring av den samfunnsøkonomiske kostnaden ved å bygge ned dyrket mark. Det er vanskelig å få gode utredninger på dette

teamet, så Fylkesmannen har lansert det som et forskningsprosjekt/idé overfor NILF. Ellers har det vært mange store **kraftsaker** med tilhørende konsekvens-utredninger hvor landbruksinteressene stort sett vurderes som tilfredsstillende utredet.

Antall innsigelser.

Det er avgitt innsigelser til 8 kommuneplaner inkl kommunedelplaner (totalt 29 vilkår) i 2010.

Det er avgitt innsigelser til 19 reguleringsplaner i 2010 og behandlet Klager på 8 dispensasjonsvedtak.

Geovekstdata og data från "Norge digitalt" anvendes i stor utstrækning i hela ämbetet framförallt genom användning av vår kartportal **GisLink** (www.gislink.no) som har blivit en viktig del av vår infrastruktur. Kartdata används dagligen i förvaltningen och är av stor vikt. Med Geovekst och "Norge digitalt" ansvarar vi för att alla nivåer av förvaltningen har tillgång till uppdaterad geografisk information. Det är framförallt inom arbetsområdena lantbruk, miljövård och beredskap som användningen är som störst, och ett flertal större projekt drivs inom dessa områden där GIS är ett viktigt verktyg, också planer på høring blir behandlade med hjälp av GIS. Det har skett ett ökat intresse för GIS i ämbetet och GIS och kartdata används i allt större utsträckning för analyser och produktion av tematiska kartor. Utvecklingsmöjligheterna för att utnyttja GIS i allt större grad inom hela ämbetet är stora.

Ämbetet är aktivt i Norge digitalt inom fylket. Samarbetet med Statens Kartverk är bred och vi deltar på alla nivåer i fylket. Vi har en viktig roll i Geodatautvalget och i arbeidsutvalget för tematiske geodata och är aktiva inom olika temadataprojekt i fylket. ArcGIS-licenser i den gemensamma kartpool är en succé och en stor styrka i GIS-arbetet. Vi har också en bra dialog med kommunerna genom olika projekt och generell rådgivning

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 5 896 537,51	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 1 226 374,87	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 625 064,14	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 528 142,58	kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 1 320 179,18	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 131 556,42	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 83 655,11	kr 0,00
Sum:	kr 11 811 509,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

I 2010 hadde Fylkesmannen i Sør-Trøndelag noe redusert bemanning på utdanningsområdet. På grunn av vakanse og permisjon manglet vi 2 stillinger i perioden 01.01 - 01.04. Dette fikk konsekvenser for tilsynsaktiviteten våren 2010. En del hendelsesbaserte tilsyn måtte gå ut og vi måtte bruke tilsynsmetoder som betinget færre involverte. Det ble også en mer intensiv høstperiode istedet for å kunne spre tilsynsaktiviteten. Selv om vi har benyttet 40 % av våre samlede ressurser rettet mot tilsynsarbeid, er dette en reduksjon i forhold til tidligere. Vi har heller hatt muligheten til å styrke innsatsen rettet mot klagesaksbehandling, arbeidet med eksamen og nasjonale prøver og arbeid med info og veiledning.

31.1 Tilsyn

Den samlede ressursbruk på utdanningsområdet utgjør 309 ukeverk for 2010. Av dette er det i perioden medgått 124 ukeverk til tilsynsaktiviteter på utdanningsområdet, noe som utgjør 40.12 %. Fylkesmannen anser dermed tilsynsaktiviteten med utgangspunkt i forhold beskrevet innledningsvis, å være i henhold til oppdraget. Noen

hendelsesbaserte tilsyn har gått ut, eller har vært gjennomført som skriftlige tilsyn, pga manglende bemanning i årets tre første måneder.

Det er iverksatt tiltak for å gi nyansatte kompetanse innenfor tilsyn ved deltakelse på den tilsynsopplæringen som Helsetilsynet gjennomfører. Dette, sammen med intern opplæring og andre tiltak, mener vi gir grunnlag for å vurdere kompetansen som god med hensyn på gjennomføring av tilsyn på utdanningsområdet.

Ved stedlige tilsyn har en tradisjonell metodikk vært benyttet ved blant annet innhenting av dokumentasjon, intervjuer og samtaler. Ved skriftlige tilsyn har vi brukt MORE-systemet (nettbasert skjemaverktøy) for å effektivisere innhenting av informasjon. Dette er blitt et nyttig verktøy i innhenting av opplysninger fra skoleeiere og skoler, og vi anser måloppnåelsen som god rundt strategier og metodeutvikling.

Tilsyn med voksenopplæringen i kommunene har vist at det er manglende rutiner og saksbehandling på dette området. Dette er et område som Fylkesmannen vil følge opp gjennom tilsyn i flere kommuner.

Gratisprinsippet er et område hvor det stadig synes å være behov for oppmerksomhet rundt. Ønsket om turer og utflukter i skolens regi, synes å skape stadig nye innfallsvinkler for å kunne hente inn egenandeler fra elever og foreldre. Fylkesmannen registrerer stadig flere henvendelser rundt brudd på gratisprinsippet i videregående opplæring.

Det området som skaper utfordringer for kommunene er systemkravet i § 13-10 som nesten uten unntak medfører pålegg om retting ved tilsyn.

Det er vanskelig å peke på noen felles kjennetegn for de skoleeiere og skoler som får pålegg, dette gjelder både små og store kommuner. Det er imidlertid verdt å merke seg at et kommuneledd med ressurser og kompetanse synes å fremstå som en god indikator på høyere kvalitet på det systematiske arbeidet.

Fylkesmannen benytter GSI, KOSTRA, klagesaksbehandling, henvendelser fra elever foreldre og oppslag i media i vurderingen av tilsynsobjekter. Vi arbeider for tiden med å utvikle eget skjema for ROS-analyse som skal brukes i tilsynsarbeidet. Det er i perioden spesielt henvendelser fra elever og foreldre som har gitt grunnlag for egeninitierte tilsyn.

Alle pålegg gitt i perioden er fulgt opp med unntak av ett hvor det er satt en frist til 1.3.2011.

Felles nasjonalt tilsyn på utdanningsområdet er gjennomført i samsvar med instruks fra Utdanningsdirektoratet. Egen rapportering for dette tilsynet er foretatt ut fra de fastsatte tidsfrister.

Fylkesmannen i Sør Trøndelag har gjennomført skriftlig tilsyn med alle kommuner og alle skoler på tre områder; opplæringsloven § 2-15 gratisprinsippet, oppl. § 13-5 gratis frukt/grønnsaker og oppl § 2-3a informasjonsplikten. Tilsynet er gjennomført ved at alle grunnskolene i fylket fylte ut et nettbasert skjema. Det lar seg ikke gjøre å få disse tilsyn registrert i malen for årsrapport, så derfor denne korte oppsummeringen.

- Gratiprinsippet: Gitt pålegg om retting til 17 kommuner.
- Gratis frukt og grønnsaker: Gitt pålegg om retting til 4 kommuner.
- Informasjon om regler for fritak fra aktiviteter: Gitt pålegg til 13 kommuner.

Fra alle kommuner som ble gitt pålegg om retting, er det avgitt erklæring om at forholdet er rettet og at praksis nå er i samsvar med regelverket. Informasjon om tilsynet er lagt ut på hjemmesiden vår.

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med opplæringstilbudet for beboerne ved 9 barneverninstiituser. Tilsynet er knyttet til fylkeskommunens ansvar etter opplæringsloven § 13-2, og en oppfølging av tidligere felles nasjonalt tilsyn. For beboere ved 3 institusjoner er det gitt pålegg om retting, ved de 6 øvrige er det ikke gitt pålegg. Der hvor det er gitt pålegg, er fylkeskommunens praksis nå i samsvar med regelverket. Passer ikke inn i skjema for rapportering, derfor rapporteres på denne måten.

Konferanse om regelverk er gjennomført med god deltakelse, det samme gjelder konferanse om skoleutvikling og skoleporten som redskap for skoleeierne ved utarbeiding av årsrapport. Fylkesmannen har også hatt hovedansvar for konferanse for private skoler i Region Midt og Region Nord. Konferansene anses gjennomført på en god måte.

Tilsynsobjekt:	Hemne kommune - Sodin skole
Paragraf(er):	Opplæringsloven § 2-8
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig

Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Malvik kommune - Voksenopplæring
Paragraf(er):	Opplæringsloven kap 4A og § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Melhus kommune - Voksenopplæring
Paragraf(er):	Opplæringsloven kap 4A og § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Oppdal kommune - Voksenopplæring
Paragraf(er):	Opplæringsloven kap 4A og § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Orkdal kommune - Voksenopplæringen
Paragraf(er):	Opplæringsloven kap 4A og § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Rissa kommune - Åsly skole
Paragraf(er):	Opplæringsloven § 2-8
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Sør-Trøndelag fylkeskommune - Ladejarlen vgs og Byåsen vgs
Paragraf(er):	Opplæringsloven kap 5
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja

Publisert:	Ja
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Trondheim kommune - Voksenopplæring
Paragraf(er):	Opplæringsloven kap 4A og § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

31.2 Klagesaksbehandling

Det er behandlet 170 saker etter Opplæringsloven med forskrifter i 2010. Dette er omtrent det samme antall som i 2009. Av disse klagen er det 106 klager på standpunkt karakterer. Fylkesmannen har i 2010 brukt mye tid på informasjon og veiledning til skoler og kommuner om vurderingsforskriften, og vi ser at lærerens arbeid med vurdering av eleven når standpunkt skal settes, er blitt noe bedret. Dette synliggjøres ved at antall klager som gis medhold er sterkt redusert, fra 40 % medhold i 2009, ble det 19 % medhold til 2010.

Det har i 2010 vært stort fokus på skolens psykososiale læringsmiljø. Det synliggjøres også i klageomfanget, som har økt fra 2 klager i 2009 til 9 klager i 2010.

Det er blitt flere klager fra elever i videregående skole enn tidligere år. Det er ellers en tendens til at klagen er blitt mer komplekse og arbeidskrevende. Derfor er vår arbeidsmetode viktig. Vanskelige saker drøftes i faggruppe der både pedagoger og jurister deltar. I 2010 ble det brukt 58 ukeverk på klagesaksbehandling. Dette er 4 ukeverk mer enn planlagt i virksomhetsplanen.

Alle klagesaker er behandlet på en god måte. Flere av dem har krevd mye kommunikasjon, informasjon og veiledning ovenfor kommune og fylkeskommune. Vi vurderer måloppnåelsen knyttet til oppdraget klagesaksbehandling som god.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Spesialundervisning, § 5-1	10	4	4	2	
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	2	1	0	1	
Særskilt språkopplæring, § 2-8	3	0	3	0	
Vurdering (standpunkt), kap 5 i forskriften	106	20	86	0	
Vurdering (muntlig eksamen), kap 5 i forskriften	1	0	1	0	
Skyss, § 7-1	22	9	13	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	5	5	0	0	
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	1	1	0	0	
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	
Skoleplassering, § 8-1	5	3	2	0	
Bortvisning, § 2-10	2	0	2	0	
Annet	1	1	0	0	
Sum	159	44	112	3	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Spesialundervisning, § 5-1	2	1	0	1	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	4	3	1	0	
Inntak, § 3-1 sjette ledd	2	0	2	0	
Sum	8	4	3	1	

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Inntak, § 3-1	1	1	0	0	
Sum	1	1	0	0	

Klage i private videregående skoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Annet	2	1	0	1	
Sum	2	1	0	1	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

I forkant av GSI-innsamlingen for skoleåret 2010/11 inviterte Fylkesmannen kommunene og de private grunnskolene til et eget informasjonsmøte. Møtet ble gjennomført den 9. september og 9 kommuner, 4 private skoler og fylkeskommunen var representert.

Fylkesmannen har gode erfaringer med å gjennomføre slike avklarende informasjonsmøter i forkant av GSI-innsamlingen. Slike samlinger bidrar til en mer enhetlig forståelse av GSI-skjemaet som igjen bidrar til at kvaliteten på dataene blir bedre. Siden oppslutningen på disse møtene har vært avtagende de siste årene, vurderes det nå hvorvidt slike informasjonsmøter bør gjennomføres årlig, eller om det er tilstrekkelig med annethvert år.

Som forberedelser til våre tilsyn og kommunedialogmøter, har Fylkesmannen brukt rapportvelgeren i GSI og hentet ut og sammenstilt GSI-data på sentrale områder. Dette gjelder særlig for områdene spesialundervisning og gruppestørrelse. Dette har vært nyttig for å få et godt bilde av kommunene/skolene.

Fylkesmannen rapporterte særskilt på gruppestørrelse til Utdanningsdirektoratet per 1. april. I den forbindelse synes Fylkesmannen at gruppestørrelseslisten fra Utdanningsdirektoratet kommer noe sent (midten av januar). Fylkesmannen tror det hadde vært en fordel om gruppestørrelse kunne vært lagt inn i GSI som en ordinær kontroll. Dette ville gjort skolene oppmerksom på eventuelle feilregistreringer knyttet til dette på et mye tidligere tidspunkt.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på området som god.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har gjennomført regional konferanse og gitt veiledning til skoleeiere ved utarbeidelse av tilstandsrapport, funksjonalitet i Skoleporten og verktøy for skoleutvikling. Konferansen ble gjennomført 06.09.2010 og hadde rundt 170 deltakere.

På vegne av Utdanningsdirektoratet er det gjennomført konferanse med voksenopplæring og kapittel 4A som hovedtema. Konferansen samlet rundt 80 deltakere.

Fylkesmannen har informert om veilederkorps og gitt råd til Utdanningsdirektoratet ved utvelgelse av kandidater fra eget område.

Fylkesmannen har stått som hovedansvarlig for konferanse for private skoler i Region Midt og Region Nord, 110 deltakere.

Det er informert om satsingsområdet "Bedre Læringsmiljø" og oppfordret aktuelle skoler til å ta i bruk verktøyene.

Samlet sett er det drevet omfattende informasjon og veiledning til skoleeiere og skoleledere om regelverket og inntrykk og resultater fra Fylkesmannens tilsynsvirksomhet. Vurderingsforskriften har stått særlig sentralt i informasjonsarbeidet.

Det er brukt 40 ukeverk på informasjon og veiledning. Dette er 2 ukeverk mer enn planlagt ved årets start.

Med vekt på mål og utfordringer i den nasjonale utdanningspolitikken er det gjennomført et grundig informasjons- og veiledningsarbeid hvor vi anser måloppnåelsen som god. Avdelingen har den nødvendige kompetanse til å gi kvalifisert og riktig informasjon. Fylkesmannen har god kontakt med alle skoleeiere og etterspørselen etter informasjon og veiledning er stor.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Gjennomføring av nasjonale prøver og eksamener har vært organisert i henhold til forskrifter, læreplaner og andre sentralt gitte retningslinjer. Arbeidet med gjennomføring av sentralgitt eksamen i grunn- og videregående opplæring har gått som planlagt.

De elektroniske systemene PAS og PGS fungerer bedre og bedre som verktøy for alle involverte. Fylkesmannen har tidvis likevel brukt mye tid på support/veiledning knyttet til området. Innføring av PAS har også skapt utfordringer med hensyn til lokaler for fellessensurmøte.

Ressursbruk i forhold til arbeidet med nasjonale prøver, elektroniske kartleggingsprøver og eksamen er samlet sett ca 49 ukesverk. Dette er 10 ukeverk mer enn planlagt ved årets start.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Fylkesmannen nyter i stor grad informasjonen som fremkommer ved avviklingen av nasjonale prøver – både i tilsynsarbeidet og i annen dialog med skoleeiere. Fylkesmannen ønsker likevel enda enklere tilgang til brukervennlige rapporter knyttet til prøvene. Dette gjelder både for Fylkesmannen og for skoleeiere. Fylkesmannen nyter i liten grad eksamensresultater i tilsynsarbeidet.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Fritaksprosenten varierer ganske mye mellom fag/trinn - fra 3,1% fritak lesing 5. trinn til 0,8% fritak engelsk 8. trinn og regning 8. trinn. Fritaksprosenten i Sør-Trøndelag avviker ikke i negativ forstand fra landsgjennomsnittet.	Det er stor variasjon i fritaksprosenten mellom kommunene i Sør-Trøndelag. De fleste kommunene opererer med null i fritaksprosent, eller svært nært null. Det er likevel i alle prøver kommuner som opererer med mellom 5 og 10 prosents fritak. Et par kommuner opptrer med høy fritaksprosent flere ganger.	Fylkesmannen vil igjen vise til at fritaksforskriften ikke er utformet etter formålet med de nasjonale prøvene slik de er formulert i dag. Fritaksfforskriften er tilpasset målet med de nasjonale prøvene før endringen i 2006.	Kommunene blir kontaktet, enten per telefon, eller i fylkesmannens dialogmøter med kommunene.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Forvaltningen av tilskuddsordningene over kap 225 post 64 (opplæring av barn og unge i asylmottak) og kap 225 post 66 (leirskoleopplæring) er omtalt i tertialrapporteringen fra Fylkesmannen.

Kap 225 post 60 Tilskudd til landslinjer

Fylkesmannen har mottatt søknader fra Heimdal og Oppdal videregående skoler. Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll. Etter gjennomgangen er søknadene oversendt Utdanningsdirektoratet.

Kap 225 post 65 Tilskudd til samisk i videregående opplæring

Fylkesmannen har mottatt søknad fra fylkeskommunen. Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroller, men har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroll. Etter gjennomgangen er søknaden oversendt Utdanningsdirektoratet.

Kap 253 post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Fylkesmannen har gjennomgått oppsummeringen av regnskapene for folkehøgskolene for 2009 oversendte merknadene i brev datert 24.8.2010 til Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen for resultatområde tilskuddsforvaltning som god.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Ved fordeling av midlene, har Fylkesmannen gjennom møter med kommunale aktører, organisasjoner og representanter fra universitet/høgskoler skapt en god dialog om etter- og videreutdanning. Fylkesmannens deltakelse i andre fora, indirekte relatert til kompetanseutvikling, har også bidratt til et godt samarbeid med skoleeiere og universitet/høgskoler. Eksempler på dette er deltakelse i fora som *Veiledning av nyutdannede lærere*, *Skolelaboratoriet*, *Fagutvalget for lærerutdanning* og *Lærerutdanning i realfag*.

Fylkesmannen tildelte midler til videreutdanning for vårsemesteret 2010 i tråd med retningslinjene gitt av Utdanningsdirektoratet. Det var svært lite frafall fra antall oppstartede studieplasser høsten 2009.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ble tildelt midler til videreutdanning tilsvarende 150 studieplasser med oppstart høsten 2010. Søkningen på de statlige frikjøpte studieplassene var mindre enn ønsket. Til slutt ble det tildelt midler for 105 studieplasser, hvorav 26 var studieplasser utenom det statlige frikjøpssystemet. Den sentrale strategiavtalen lå likevel som forutsetning for lokal bruk av disse midlene. Midler tilsvarende 45 studieplasser ble tilbakeført direktoratet.

Fylkesmannen ble tildelt kr 4 791 000 til etterutdanning av lærere og rådgivere i grunnopplæringen, samt sentrale aktører innenfor fag- og yrkesopplæringen. Midlene ble tildelt etter forutsetningene og i dialog med partene. Fylkesmannen fikk ytterligere tildeling til etterutdanning medio september. Også disse ble tildelt i dialog med partene - og etter de forutsetningene direktoratet fastsatte.

Også i 2010 var det stor forskjell mellom skoleeierens ønske om og muligheter til å prioritere videreutdanning innenfor de rammene den sentrale avtalen setter. Mange kommuner synes den sentrale avtalen er uforholdsmessig dyr for skoleeierne.

Det ble i 2010 opprettet et regionalt Gnist-samarbeid i tråd med de retningslinjene direktoratet ønsker.

Åtte av fylkets primærkommuner deltok i 2010 i satsningen *Vurdering for læring*. Fylkeskommunen, samt én privat videregående skole, ble med i satsningen mot slutten av året.

Én kommune deltok i 2010 i forsøk med fremmedspråk på mellomtrinnet.

Fylkesmannens samlede ressursbruk knyttet til resultatområde 32.2 Kompetanseutvikling anslås å være 19 ukeverk.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelse på dette resultatområdet som god.

32.3 Skoleporten

Samlet ressursbruk for arbeidet med Skoleporten, herunder brukerstøtte og veiledning, anslås til 3 ukeverk.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på dette resultatområdet som god.

1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?

Ja

Øvrige kommentarer

2. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?

Ja

Beskriv hvordan

Før alle tilsyn henter Fylkesmannen aktuelle data bl a fra Skoleporten. De mest brukte dataene er fra Elevundersøkelsen og resultatene fra de nasjonale prøvene. Dataene blir brukt ved forarbeid til tilsyn og ved tolkning av innsendt dokumentasjon fra tilsynsobjekter. Informasjon fra Skoleporten nyttes også ved risiko- og sårbarhetsanalyser.

3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?

Skoleporten ble i 2010 et mye bedre redskap for skoleeiere - og brukes derfor i større grad enn i 2009. Malen for årsmelding, slik den ligger i Skoleporten, har ført til en enklere rapporttilgjengelighet - og dermed har altså skoleeierne økt bruken av verktøyet. Store kommuner, som Trondheim, har egne verktøy for lokal kvalitetsvurdering, og nytter i mindre grad skoleporten enn små kommuner. God kompetanse og større stab er også én forklaring på at Trondheim går noen egne veier.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

Direktoratet bør søke å gjøre data i Skoleporten til "ferskvare". Gamle data er uinteressante.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

*Arbeidet med veilederkorps
(se resultatområde 31.4)*

Dronning Sonjas skolepris
Dette arbeidet ble ikke prioritert i 2010 av kapasitetshensyn.

Kartlegging av muntlig eksamen i grunnskolen
Fylkesmannen gjennomførte kartleggingen ihht oppdraget, jf rapport fra Fylkesmannen datert 14.09.2010.

Årsakene til skolenedleggelse
Dette er rapportert på egne skjemaer til Utdanningsdirektoratet den 26.03.2010.

Erfaring og kunnskapsinnhenting utgjorde i 2010 ca 8 ukeverk. Alle oppdrag ble utført på tilfredsstillende måte unntatt arbeidet med Dronning Sonjas skolepris.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har gjennom en årrekke tilbudt kommuner og fylkeskommunen veiledning som ledd i oppfølging av klagesaker og tilsyn om spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Det er gjennomført 26 samlinger rundt om i fylket der lærere, kommuneledelse/fylkeskommune og PPT har vært målgruppe. Etterspørselen fra kommunene og fylkeskommunen har økt og fortsetter å øke. Kommunene og fylkeskommunen har oppmerksomheten rettet mot tidlig innsats og hvordan dette gjøres i praksis. Likeledes arbeides det med normalitetsbegrepet og tilrettelegging innenfor den ordinære opplæringen. På tross av dette har andelen elever med vedtak om spesialundervisning økt. Sør-Trøndelag har imidlertid lavere andel elever med vedtak om spesialundervisning enn landsgjennomsnittet.

Fylkesmannen har gjennomført et dokumenttilsyn knyttet til spesialundervisning i videregående opplæring ved tre videregående skoler. Det ble gitt pålegg om retting knyttet til skolenes og PPT's saksbehandling. Sør-Trøndelag fylkeskommune har fulgt opp funnene i tilsynet med blant annet å invitere Fylkesmannen til ulike konferanser/samlinger for å gi ulike målgrupper veiledning knyttet til lovforståelsen.

Fylkesmannen har i tillegg gjennomført flere tilsyn i barneverninstitusjoner hvor beboernes skoletilbud har hatt fokus. Dette er et ledd i oppfølgingen av nasjonalt tilsyn etter opplæringsloven § 13-2. Fylkesmannen har gjort flere funn knyttet til enkeltelevers opplæringsrettigheter som igjen har ført til oppfølging fra Fylkeskommunens side.

Vurdering av måloppnåelse:

a) Foruten avdelingsledelsens ressursbruk på dette oppdraget, har aktuell rådgiver brukt 12 ukeverk og i tillegg må medregnes registrert tidsbruk på oppdrag 31.1 Tilsyn og oppfølging av regelverk og 31.2 Klagesaksbehandling. Den totale ressursbruken på dette oppdraget, gjør dette til en hovedoppgave for aktuell rådgiver.

b) Alle henvendelser fra kommuner og fylkeskommunen er fulgt opp.

c) Fylkesmannen har en bevisst politikk knyttet til det å tilby veiledning til kommuner og fylkeskommune i forbindelse med gjennomførte tilsyn og klagesaksbehandling. Fylkesmannen har fått god tilbakemelding for denne måten å jobbe på.

d) Det er et lavt antall klagesaker på vedtak om spesialundervisning (14 klagesaker i 2010) og spesialpedagogisk hjelp (0 klagesaker i 2010). Fylkesmannen mener dette kan indikere at elever og foresatte, særlig i videregående opplæring, ikke er godt nok kjent med sine rettigheter på dette området.

Resultatområde 33 Tilsyns- og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har forvaltet de statlige tilskuddsordningene etter retningslinjer fra Kunnskapsdepartementet. Det er gjennomført formalia- og rimelighetskontroll av alle søknader samt stikkprøvekontroll av den enkelte ordning. Rapport med egne skjema for tilskuddskontroll gjøres i egen rapportering til Kunnskapsdepartementet.

Det er behandlet fem klagesaker på driftstilskudd i 2010. Tre av dem var fra 2009 hvor én fikk medhold og to fikk avslag. Disse avslagene ble stadfestet av Kunnskapsdepartementet. For 2010 er to klagesaker under behandling. Fylkesmannen har opprettholdt avslagene som nå er oversendt Kunnskapsdepartementet

Langtidssykemelding i 50% for medarbeider på dette området, skapte en del problemer. Fylkesmannen satte inn ekstra bemanning i kristiske perioder og vurderer måloppnåelsen på tilskuddsforvaltningsområdet barnehage for å være god. Det er brukt ca 38 ukeverk til dette arbeidet.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen registrerer en liten økning i antall klagesaker sammenlignet med året før. Det er også økt mengde på beklagelser fra foreldre. Beklagelser fra foreldre omhandler bla forhold om innhold og sikkerhet ved barnehagetilbudet. Ved slike henvendelser gir Fylkesmannen råd og veiledning og viser til kommunen som barnehagemyndighet. Vi har også bedt kommunen besvare enkelte spørsmål.

Det er brukt ca 6 ukeverk til klagesaksbehandling. Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på dette området som god.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert Sum	Sum innkommet 2009
Barnehageloven § 10				

Forskrift om familiebarnehager § 7					
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	0	4	0	4	4
Forskrift om foreldrebetaling § 5					
Barnehageloven § 16					
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4					
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3					
Merknad					

Fylkesmannen registrerer en økning i antall klagesaker sammenlignet med året før. Det er også en økning når det gjelder beklagelser fra foreldre. Beklagelser fra foreldre omhandler mange ulike forhold ved barnehagetilbudet. Ved slike henvendelser gir Fylkesmannen råd og veiledning, og viser til kommunen som barnehagemyndighet.

33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har prioritert arbeidet med informasjon og aktiv veiledning til kommunen som barnehagemyndighet, jf ny forskrift om likeverdig behandling. Dette som et ledd i det å forberede sektoren på overgangen til rammefinansiering. Det har vært gjennomført felles møter for barnehagemyndighet og private- og kommunale barnehageeiere. Ett av møtene ble gjennomført mens forskriften fortsatt var på høring og ett etter at forskriften var ferdigstilt. Fylkesmannen har også gjennomført regionale møter med kommunen som barnehagemyndighet. Tema i disse regionale møtene har blant annet vært kvalitet i barnehagen, dimensjonering av barnehagetilbudet og overgangen fra øremerket- til rammefinansiert sektor. I tillegg til møtevirksomheten har Fylkesmannen drevet utstrakt informasjonsarbeid blant annet på egne hjemmesider.

Nye oppveksansvarlige i kommunene er blitt invitert til Fylkesmannen for å få informasjon og veiledning på myndighetsområdet.

Daglig informasjons- og veiledningsarbeid på barnehageområdet skjer over telefon og e-post. Det er hovedsaklig den saksansvarlige i kommunen som ber om veiledning og informasjon knyttet til forståelsen av regelverket som omhandler barnehageområdet.

I Fylkesmannens dialogmøter med kommunene har barnehageområdet stått sentralt. Her er kommunens rolle som barnehagemyndighet, rett til plass, finansiering av sektoren og kompetanseutvikling områder som Fylkesmannen har vektlagt.

Fylkesmannen har brukt ca 32 ukeverk på å informere og veilede. Dette er 7 ukeverk mer enn beregnet når virksomheten ble planlagt ved årets start. Vi vurderer måloppnåelsen på området som god.

33.4 Tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført fire tilsyn, hvorav to som systemrevisjon. Tema var kommunen som godkjenningmyndighet og kommunen som tilsynsmyndighet. På én av systemrevisjonene var også regelverket om pedagogisk bemanning, dispensasjoner og organsiering av styrerressurs tema. I to av tilsynene ble det avdekket avvik knyttet til kommunen som godkjenning- og tilsynsmyndighet. To tilsyn ble gjennomført med dokumentasjonsinnhenting og intervjuer. Tema var politiattest. En risiko- og sårbarhetsanalyse ligger til grunn for valg av tilsynsobjekter.

Embetsoppdraget påla Fylkesmannen å føre tilsyn med 3 kommuner, hvorav ett systemtilsyn. Fylkesmannen har hatt en tilsynsaktivitet ut over minstekravet og vurderer måloppnåelsen som god.

Tilsynsobjekt:	Hitra kommune
Tema/myndighetskrav:	§ 10 -Godkjenning § 16 - tilsyn § 18 - pedagogisk bemanning § 17 - styrer
	§ 10 Hitra kommune som

Avvik/funn:	barnehagemyndighet sikrer ikke at barnehagene godkjennes etter barnehageloven før oppstart. §16 Hitra kommune som barnehagemyndighet utfører ikke tilsyn med barnehagene i hht bestemmelsene i barnehageloven.
Frist for lukking av avvik:	01.12.2010
Pålegg:	Nei
Merknad:	§ 18 og § 17
Ressursbruk:	se samlet:
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Rennebu kommune
Tema/myndighetskrav:	§ 19 Politiattest
Avvik/funn:	Ingen avvik eller merknad
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	se samlet
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Holtålen kommune
Tema/myndighetskrav:	§ 19 Politiattest
Avvik/funn:	Ingen avvik eller merkand
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	se samlet
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Malvik kommune
Tema/myndighetskrav:	§10 og §16
Avvik/funn:	§10 Malvik kommune sikrer ikke at alle barnehagene er godkjent etter lov om barnehager §16 Malvik kommune har ikke tilstrekkelig tilsyn med barnehagene til å vurdere om de er i samsvr med lov og regelverk, og ellers er forsvarlig.
Frist for lukking av avvik:	14.02.2011
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	se samlet
Kommentar:	

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Kommunene i Sør-Trøndelag har full barnehagedekning.

Retten til barnehageplass og dimensjonering av barnehageplasser har vært tema på regionvise møter med

kommunene. I Fylkesmannens dialogmøter med kommunene har den enkelte kommunes håndtering av rett til plass vært tema. Det har vært gjennomført ekstra møter og samtaler med kommuner som på et tidligere stadium hadde problem med å få til full barnehagedekning

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på området som god.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Fylkesmannen har, i tråd med embetsoppdraget, opprettholdt tiltak for økt kvalitet i barnehagen. Utviklingsarbeid og implementering av tiltak skjer i nær kontakt med kommunen som barnehagemyndighet, høyskoler og andre kompetansemiljø.

Fylkesmannen ble i 2010 tildelt midler over kap 231 post 21 Kompetansestrategien i barnehagesektoren. Dette skal gå til kommunene, og i Sør-Trøndelag er kommunene inndelt i 5 regioner. Hele beløpet er utbetalt til regionene for gjennomføring av planer for kompetansetiltak for barnehageansatte. Rapportering fra regionene viser at både private og kommunale barnehager deltar i gjennomføringen. Styrere og pedagogiske ledere er den yrkesgruppen som deltar på flest kompetansetiltak. Assistenten/barne- og ungdomsarbeidere har deltatt på kurs på planleggingsdager. De mest sentrale temaene på disse kursene har vært pedagogisk ledelse og pedagogisk dokumentasjon. Regnskap for bruk av kompetansemidlene blir sendt i egen mal.

I tillegg til ovennevnte tiltak, som har vært iverksatt ved hjelp av midler i Kompetansestrategien, har Fylkesmannen i Sør- og Nord-Trøndelag gjennomført kompetansedager i samsvar med nasjonale føringer.

Fylkesmannen har tilrettelagt for kompetanseutvikling i samiske barnehager og for samiske barn i norskspråklige barnehager. I samarbeid med Fylkesmannen i Nordland og Nord-Trøndelag har vi igangsatt en kursrekke for kompetanseutvikling i samisk språk og kultur. Her deltar ansatte fra barnehager, representanter fra Dronning Mauds Minne Høgskolen og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Fylkesmannen samarbeider for øvrig med de fire nordligste fylkene og Sametinget, i tillegg til deltagelse i nettverksarbeid i Sametingets regi.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har et særskilt ansvar for å styrke arbeidet med å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. I 2010 fikk Fylkesmannen kr 550 000 til dette arbeidet over kap 231 post 63. Det er igangsatt kompetanseheving innen språklig og kulturelt mangfold for ansatte i barnehager

Fylkesmannen registrerer en økende utfordring knyttet til rekruttering av førskolelærere. Fylkesmannen har tatt opp dette i regionvise møter med kommunene. Dette arbeidet har resultert i større oppmerksomhet rundt temaet

Det er brukt ca 11 ukeverk på dette arbeidet og Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen som god.

34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen har gjennomført en to-dagers tverrfaglig samling for kommunene med tema "Sammen om barnet". Deltakere på konferansen var ansatte fra barnehagene, skolene, helsestasjonene, PPT, barnevern, psykisk helse/rehabilitering, sosialtjenesten/NAV og politisk ledelse. På disse årlige samlingene er det en overvekt av ansatte fra barnehagesektoren.

I samarbeid med Dronning Mauds Minne Høgskolen og kommunene Trondheim, Klæbu og Melhus, er det iverksatt tiltak knyttet til likestilling og likeverd i barnehagen.

Fylkesmannen har igangsatt en kartlegging av barnehager med samiske barn, og er i dialog med enkeltkommuner om språkopplæring i den enkelte barnehagen. se forøvrig rapportering pkt 34.2.

Det er brukt ca 4 ukeverk på disse tiltakene og Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen på området som god.

Ressursrapportering

Fylkesmannen har kommentert ressursbruken (ukeverk) i oppsummeringen i kapittel 2 og under det enkelte

delkapittel.

Merknader til tallene under fagdepartement

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger/sensorhonorar. Sensorhonorarene utgjør ca 74% av de totale lønnsutgiftene som fremgår på fagdepartement i tabellen.

Fylkesmannen har ved en feil kontert lønnsutgifter på resomr 320 i stedet for 329 i regnskapet. Dette tallet er ikke kommet med i tabellen under fagdepartement, så rett sum på resomr 329 skal være kr.167.704,69. Sum totalt på Fagdepartement skal være kr. 12.536.288,69.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 178 991,62	kr 807 682,90
31.4 Informasjon og veiledning	kr 323 344,53	kr 312 745,69
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 173 580,17	kr 9 381 555,13
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 865 487,52	kr 457 089,91
32.2 Kompetanseutvikling	kr 11 850,43	kr 362 357,27
32.3 Skoleporten	kr 0,00	kr 25 873,05
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 7 253,73	kr 0,00
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 353 122,44	kr 265 061,70
33.2 Klagesaksbehandling	kr 0,00	kr 50 049,47
33.4 Tilsyn	kr 157 707,21	kr 255 062,80
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 380 967,18	kr 24 112,64
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 12 621,45	kr 299 906,34
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 120 488,31	kr 127 087,75
Andre oppgaver under KD	kr 7 130,75	kr 0,00
Sum:	kr 2 592 545,00	kr 12 368 584,00

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.2 Planlagt tilsyn

Landsomfattende tilsyn med sosiale tjenester i Nav ble i 2010 ble gjennomført i seks Nav kontor omfattende 10 kommuner. Tilsynene ble gjennomført som systemtilsyn ut fra veileder utarbeidet av Statens Helsetilsyn og prosedyre for systemrevisjon fra Helsetilsynet. Tilsynet hadde fokus på følgende **undertema**:

- Håndtering av henvendelser/søknader
- Kartlegging/innhenting av relevante opplysninger
- Vurderinger og beslutninger

Det ble gitt avvik i alle Nav kontor hvor tilsynet ble gjennomført og dette omfattet 10 kommuner.

Det ble gitt følgende avvik:

- Kommunen v/Nav har ikke sørget for tilstrekkelig kompetanse i håndtering av henvendelser om økonomisk stønad og ikke sørget for nødvendig delegasjon for saksbehandling etter lov om sosiale tjenester i Nav.
- Kommunen v/Nav setter vilkår for tildeling av stønad uten at gjeldende saksbehandlingsregler er fulgt, og har ikke sørget for nødvendig delegasjon etter lov om sosiale tjenester i Nav.
- Kommunen v/Nav sikrer ikke forsvarlig saksbehandling av søknad om stønad etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen.
- Kommunen sikrer ikke at henvendelser i Mottak håndteres i tråd med lov og forskriftskrav.
- Kommunen v/Nav sikrer ikke at vurderinger og beslutninger om økonomisk stønad foretas i henhold til lov og forskriftskrav.
- Kommunen v/Nav ivaretar ikke taushetsplikten ved henvendelser i mottak/ekspedisjon.
- Kommunen v/Nav sikrer ikke individuell behandling av søknad om økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester i Nav.
- Kommunen v/Nav sikrer ikke at håndtering av henvendelser skjer i henhold til lov og forskrift på grunn av

mangelfull opplæring av statlig ansatte.

Avvikene er vurdert etter sosialtjenesteloven i Nav§ § 6, 18 og 19 og på grunnlag av tilsendt/innhentet dokumentasjon, observasjoner fra intervju med ansatte og gjennomgang av klientmapper.

Det ble gitt følgende merknader:

Kommune har forbedringspotensiale innen saksbehandling og internkontroll.

Kommentarer til styringssystem:

Tilsynet avdekket flere svikt i kommunenes/NAV's internkontrollsystem. Det var varierende i hvilken grad Nav leder deltok i rådmannens ledergruppe og i hvilken grad vedkommende ble etterspurt om andre forhold enn økonomi.

Kommunene beskrev at de hadde god praksis for sin tjenesteutøvelse, men denne praksis var ikke skriftliggjort i form av rutiner og prosedyrer for organisering, styring og tjenesteutførelse. Dette omfattet for eksempel avvikhåndtering for brudd på daglig tjeneste-utøvelse, manglende ressurser for å kunne gjennomføre daglig oppgaver, brudd på forsvarlighetskravet. Ansatte var usikre på hva de skulle melde, hva som skjedde med avviksmeldinger. Avvikssystemet ble dermed ikke brukt på en slik måte at det gav grunnlag for forbedringsarbeid. Det fremkom i liten grad rutiner for ledelsens gjennomgang eller internrevisjon for å sikre at virksomheten ble drevet i henhold til utarbeidede retningslinjer og internkontroll.

NAV har avvikssystem for serviceklager, men det fremkom at systemene var lite kjent og brukt. Eventuelle avvik vil være naturlig å ta opp i personalgruppa eventuelt med rådmannen.

Flere kommuner ønsket å få gjennomført balansert målstyring, og arbeidet med å legge inn kommunale indikatorer med tanke på at indikatorene skulle være felles med andre kommuner slik at det kan hentes ut sammenlignbare tall.

Tilsynet avdekket en mangelfull opplæring i sosialfaglig forståelse og praktisering av sosialtjenesteloven. Den opplæring som ble gitt fremsto som en opp-læring i teknisk utfylling av skjema og dokumentinformasjon. Rundskriv og veiledere var lite kjent og lite brukt som hjelpemiddel til å definere begrep i og forståelse av lovens system. Dette kunne for eksempel være forståelse av lovens formålsbestemmelse, dvs. hva lovgiver har ment med bestemmelsen og hva som ønskes oppnådd. Annet eksempel var begrepsbruk hvor det blant annet ble opplyst at det ikke ble fattet vedtak i mottak mens praksis er at dette faktisk skjedde. Begrepet vedtak ble knyttet til det skriftlige dokumentet som utarbeides etterpå, og ikke selve beslutningen om å gi for eksempel akutthjelp og som var det faktiske vedtaket.

På denne måten kunne det utvikles ulik praksis ved kontorene, praktiseringen ble privatisert, forståelse av loven ble for ensidig ved at bare økonomiske forhold ble utredet og vurdert, og ikke en helhetlig sosial, helse og økonomisk tilnærming slik loven forutsetter. I dette lå en fare for svikt i NAV's saksbehandling og tildeling av faglig forsvarlig tjenester.

Andre oppdrag:

- Fylkesmannen har sammen med Helsetilsynet i fylket gjennomført tilsyn med kommunale sosial- og helsetjenester til eldre i 2010. Dette er beskrevet under punkt 82.2.
- Andre tilsyn, bl.a. stedlige tilsyn med tvang og makt overfor utviklingshemmede. Her vises det til rapporteringspunkt 86.9 for videre opplysninger.
- Avvik gitt under Fylkesmannens tilsyn i 2009, er lukket og avsluttet.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Antall klager og resultat pr. 31.12.10

Fylkesmannen mottok 219 klager i 2010 mot 257 i 2009. Fylkesmannen behandlet 217 saker hvorav 186 saker

om økonomisk stønad etter kap. 4 i sosialtjenesteloven i Nav, 17 saker ble opphevet og sendt tilbake, 19 saker ble endret. Fylkesmannen behandlet 45 saker om sosiale tjenester etter kap. 4 i sosialtjenesteloven, 5 saker ble opphevet og sendt tilbake og 13 saker ble omgjort. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 55 dager mot 57 i 2009. Selv om saksbehandlingstiden stadig reduseres, klarer avdelingen fremdeles ikke kravet om 90% persentil. Fylkesmannen mottok ingen klager om kvalifiseringsprogrammet.

Erfaringer fra klagesaker viser at det fremdeles er mangelfull kompetanse i Nav for behandling av saker etter sosialtjenesteloven i Nav. Dette gjelder spesielt saksbehandling og lovforståelse. Dette fremkommer bl.a. ved at lovbestemmelser fra folketryktdloven legges til grunn for behandling av søknad om økonomisk sosialhjelp. Saksbehandlingen fremstår som standardisert og ikke basert på individuell behandling. Det tas i liten grad hensyn til uttalelse fra sakkyndig for eksempel lege. Sakene preges av et stort fokus på økonomi, og gir ikke et helhetlig økonomisk, sosialt og helsemessig bilde av søkerens situasjon slik loven forutsetter.

Klagesaksbehandling og tilsyn viser fortsatt mangler på samordning og samhandling innen det enkelte Nav-kontor og med samarbeidspartnere. Etter at Fylkesmannen har gjennomført tilsyn med økonomisk stønad i Nav i 2010, har etterspørselen etter kompetanse i sosialtjenesteloven i Nav-kontorene, økt.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.9 Andre oppdrag

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3

I 2010 mottok Helsetilsynet 60 meldinger, som er 24 færre enn meldinger mottatt i 2009. De aller fleste meldingene kommer fra St. Olavs Hospital HF og noen kommer fra privat spesialisthelsetjeneste og rehabilitering. Det ble på bakgrunn av meldingene opprettet tilsynssak i åtte saker i 2010, gitt særskilt veiledning i 24 saker og 28 saker ble tatt til orientering.

Vi vet ikke så mye om det totale antallet meldinger i virksomhetene, men ting kan tyde på at kvalitetsutvalgene mer enn før vurderer hvilke meldinger som skal sendes og hvilke som ikke skal sendes. Dette fører videre til at de meldingene vi mottar representerer mer alvorlige hendelser enn tidligere. Den enkelte melding ser ut til å bli fulgt godt opp hver for seg. Men virksomhetene kunne vært flinkere til å se meldingene i sammenheng.

Helsetilsynet i Nord-Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag har etablert et godt samarbeid om § 3-3-meldingene. Hensikten er bl.a. å sikre at vurderingene blir gjort så likt som mulig og å utarbeide en årlig oppsummering av meldingene i de tre fylkene.

I Sør-Trøndelag har det ved flere ulike tilsyn blitt avdekket at avvikssystemet, som skal være en del av tjenestenes internkontrollsystem, ikke fungerer etter hensikten. Helsetilsynet i Sør-Trøndelag sitt utgangspunkt er at det er normalt at avvik skjer, men helseforetakene må ha systemer som sikrer at avvik/uønskede hendelser ikke skjer på nytt.

Kartlegginger:

Ingen kartlegger gjennomført i 2010.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn med barnevernområdet

Embetsoppdraget fra Helsetilsynet om tilsyn med barneverntjenesten ga Fylkesmannen mulighet til selv å bestemme form og omfang på dette tilsynet i 2010. I Sør-Trøndelag ble det gjennomført tilsyn med 2 kommuner i 2010. Tilsynene ble gjennomført som systemrevisjoner. Tilsynsystema var kommunenes praksis for gjennomføring og avslutning av undersøkelser i barnevernet.

Når det gjelder barneverninstitusjonene inneholdt embetsoppdraget krav om systemtilsyn ved alle institusjoner og individtilsyn i det omfang som fremgår av forskrift om tilsyn med barne i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling. Det ble gjennomført systemtilsyn ved alle 24 institusjoner/avdelinger i fylket. Det er i tillegg utført 58 individtilsyn ved institusjonene. Dette utgjør 100 % av lovpålagte tilsynsbesøk, og vi vurderer måloppnåelsen som god. Det vises ellers til egen årsrapport i henhold til Kunnskapsdepartementets oppdrag der tilsyn med barn og unges opplæringstilbud ved barneverninstitusjonene er beskrevet.

Det vises til egen årsrapportering for 2010 for Fylkesmannens tilsyn med barnevernet i Sør-Trøndelag, sendt Helsetilsynet.

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Fylkesmannen har gitt 661 separasjonsbevillinger og 557 skilsmissebevillinger i 2010. Separasjons- og skilsmissesakene blir stort sett behandlet etter hvert som de kommer inn. Maksimum liggetid før de har blitt undergitt behandling har vært 1-2 uker.

Fylkesmannen har ikke mottatt saker vedrørende bigami i 2010.

Fylkesmannen har i 2010 ikke mottatt saker angående inngåelse av ekteskap før fyllte 18 år.

Vi har heller ikke mottatt saker som klageinstans angående nektelse av vigsel (prøving av ekteskapsvilkår - prøvingsattest).

Vi rettleder løpende forstandere i registrerte trossamfunn og livssynssamfunn med vigselfrett.

Vi har i 2010 ikke reist sak for domstolen etter ekteskapsloven § 16a om ekteskapets gyldighet.

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen har i 2010 behandlet 64 saker om godkjenning av utenlandske skilsmisser og 16 søknader om skiftefritak. Disse sakene blir som regel behandlet umiddelbart når de kommer inn.

42.3 Barneloven

Reiseutgifter ved samvær

Det er behandlet fire saker i 2010. Det mottas ukentlig flere henvendelser om reiseutgifter, og det blir gitt råd/veiledning.

Stadfeste avtaler om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast og samvær slik at de får tvangskraft
Fylkesmannen har fattet vedtak i to saker i 2010.

Behandle klager over avslag på opplysninger om barnet, samt krav om tap av opplysningsretten
Ingen klager er behandlet i 2010. Det er gitt informasjon og veiledning om dette ved henvendelser til Fylkesmannen.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen mottar daglig henvendelse fra privatpersoner og kommuner som får veiledning og informasjon om bestemmelser i henhold til barneloven.

Resultatområde 43 Krisetiltak

43.1 Tilsyn med kommunenes ansvar for et tilbud om krisesenter

Det har ikke vært ført tilsyn med kommunenes ansvar for å ha et tilbud om krisesenter. Dette er i tråd med føringer fra BLD.

Fylkesmannen har vært på ett besøk ved Trondheim krisesenter. Her var hensikten at Fylkesmannen skulle gjøre seg kjent med senteret og få informasjon om hva tilbudet omfatter.

Fylkesmannen har videre foretatt en telefonspørning rundt status i kommunene per august 2010. Denne telefonspørningen viste at kommunene i ulik grad hadde tatt stilling til hvilken modell de ønsket å velge. Flere kommuner ønsket på dette tidspunktet å etablere et eget tilbud, mens andre ønsket å støtte ett av de to eksisterende tilbudene i Sør-Trøndelag.

I desember 2010 ble det sendt ut et elektronisk spørreskjema til kommunene hvor vi søker å kartlegge hvilket tilbud kommunene har etablert, og eventuelt hvilke samarbeidsmodeller de har valgt. Resultat av denne undersøkelsen vil danne grunnlaget for tilsynsvirksomheten på dette området i 2011.

43.2 Informasjon og veiledning

Lov om krisesentertilbud ble vedtatt våren 2009 og trådte i kraft 1.01.2010. Denne loven medførte et kommunalt ansvar på et område hvor private interesseorganisasjoner over mange år har drevet et tilbud på ideell basis. Noen kommuner har støttet ett eller flere krisesenter, andre kommuner har ikke gitt slik støtte. Det har også vært stor forskjell i tilbudet i de ulike landsdelene. Denne ulikheten i omfang og innhold var en del av grunnlaget for at BLD definerte lovens første virkeår som et oppstartsår. Dette innebar at kommunene fikk tilbud om skolering og mulighet til å søke om midler til planlegging av nye tiltak. BLD gjennomførte regionvise samlinger hvor alle kommunene ble invitert til å delta. For Nord og Sør-Trøndelag ble det avholdt en konferanse på Hotel Britannia i Trondheim den 3.04.2010.

Resultatområde 44 Familievern

Det er kun ett familievernkontor i Sør-Trøndelag. I 2010 ble det ikke ført tilsyn med familievernkontoret

Resultatområde 45 Barn og unge

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Bruk av budsjettmidler for 2010 på kap 854 post 21 til informasjonsvirksomhet er rapportert særskilt til BLD per 1. mars 2011.

Aktiviteter forøvrig på barnevernområdet i kommunene er rapportert i egne halvårsrapporter til departementet per 20. januar og 20. august.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har i 2010 tilsammen fritatt 22 personer fra taushetsplikt.

45.4 Biologisk opphav

Fylkesmannen har i 2010 behandlet 38 saker om biologisk opphav.

Resultatområde 46 Universell utforming

Gjennom en samarbeidsgruppe bestående av Fylkesmannen, fylkeskommunen, Rådet for funksjonshemmede i Sør-Trøndelag, Husbanken og Trondheim kommune er det arbeidet strategisk med å oppfylle Handlingsprogrammet, og nedfelt en strategi som gjør at vi samarbeider om ulike tiltak innen temaet universell utforming i Sør-Trøndelag. Arbeidet har blant annet bestått i konferanser om universell utforming for ulike målgrupper. Det er også utviklet samarbeidsrelasjoner mellom de enkelte deltakerne i gruppen.

Av embetets aktiviteter i 2010 kan nevnes:

- Etterser at universell utforming ivaretas i forbindelse med arealplanlegging i kommunene.
- Representert i Råd for likestilling av funksjonshemmede i Sør-Trøndelag.
- Holder jevnlig møter med Fylkeskommunen, Rådet for likestilling av funksjonshemmede, Husbanken og Trondheim kommune (ressurskommune) med formål om gjensidig informasjon og samordning av arbeidet med universell utforming i fylket.
- I samarbeid med de ovennevnte arrangert 2 temadager for et utvalg kommuner med fokus på "erfaring med universell utforming i Trondheim kommune som ressurskommune".

Som ledd i det interne arbeidet med universell utforming har Fylkesmannen dessuten etter samråd med Norges Blindeforbund lagt om standard skrifttype i embetets utgående brev, til Verdana 11 pkt.

Resultatområde 47 Innvandring og integrering

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMST	2	29
Sum	2	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har gjennom sitt generelle råd og veiledningsansvar overfor kommuner vist til aktuelle virkemiddel i bosettingsarbeidet. I den årlige kommunekonferanse fylkesmannen arrangerer med fokus på tverrfaglig arbeid for utsatte barn og unge og deres familier er også denne målgruppen tatt med.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet 6 klagesaker etter introduksjonsloven i 2010. Egen inngående rapport er for øvrig sendt til IMDI.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskuddsforvaltningen

Bruk av midler på kap 822 post 60 er rapportert direkte til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) på egne skjema per 15. september og 1. februar.

Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har i samarbeid med IMDI arrangert kurs for lærere som underviser i norsk og samfunnskunnskap. Fylkesmannens tilskuddsmidler (kr 100 000,-) er i all hovedsak brukt til finansiering av disse kursene.

Norskopplæring for asylsøkere

Asylmottaket i Hitra kommune ble nedlagt høsten 2010, noe som medførte en nedgang for Sør-Trøndelag når det gjelder antall asylsøkere som fikk norskopplæring.

Klagesaksbehandling

Volum og utfall av klagesaker etter introduksjonsloven er rapportert under resultatområde 47.3.

Resultatområde 48 Likestilling

Likestilling og Menn i barnehagen

Fylkesmannen har i 2010 gitt stimuleringsstøtte til kommunene Melhus og Klæbu for arbeidet med å rekruttere flere menn til skoler og barnehager. Pengene har først og fremst vært brukt til tiltak rettet mot rekrutteringen i barnehagene.

Trondheim kommune v/Furutoppen barnehage har deltatt i prosjektet Likestilling og likeverd.

Fylkesmannen har også deltatt i regional rekrutteringsgruppe ledet av Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærerutdanning (DMMH). DMMH har fått midler fra Fylkesmannen til dette arbeidet. Sammen har vi arrangert konferanse med fokus på å øke antall menn i barnehagen

Ressursrapportering

Fylkesmannen har ingen kommentarer utover det som er nevnt i oppsummeringen i kapittel 2 og under det enkelte delkapittel.

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 662 373,45	kr 0,00
42 Familierett	kr 534 500,21	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 155 713,96	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 169 140,76	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 1 395 130,32	kr 0,00
47 Integrering	kr 246 039,30	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 89 950,09	kr 0,00
Sum:	kr 3 252 848,00	kr 0,00

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMST	3	4
Sum	3	4

51.3 Forlikrådene

Fylkesmannen har behandlet 1 klagesak på forlikrådene i 2010.

Vi har i tillegg gjennomført kontroll med at alle forlikrådmedlemmer og varamedlemmer har avlagt dommerforsikring.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Fylkesmannen har i 2010 foreslått nye medlemmer til tilsynsrådet for fengslene for perioden 2011-2012.

51.5 Tomtefestelov

Fylkesmannen har ikke behandlet saker etter tomtefesteloven i 2010.

51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen har i 2010 hatt 2 saker vedrørende nye politivedtekter i Sør-Trøndelag.

51.8 Hundeloven

Fylkesmannen har i 2010 ikke mottatt saker etter Hundeloven.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fylkesmannen har behandlet 1687 saker om fri rettshjelp i 2010. 1476 av disse gjaldt fritt rettsråd, mens 211 gjaldt fri sakførsel (inkl. kk-saker).

Statens sivilrettsforvaltning behandlet 31 klagesaker fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i løpet av 2010.

Saksbehandlingstiden har vært noe varierende gjennom året. Vi har på det meste ligget på 2-3 uker. Dette gjelder også for salæroppgaver til advokater og tolker.

52.3 Navneloven

Fylkesmannen har hatt 1 klagesak etter navneloven til behandling i 2010.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Fylkesmannen har en fylkesROS, datert 2009, som er hoveddokumentet for å ha oversikt over viktige samfunnsikkerhets- og beredskapsmessige utfordringer i fylket herunder de klimarelaterte. Her fremgår også en

oversikt over det viktigste samarbeidsaktører. ROS Trøndelag har eierskap og prosessmedvirkning fra ca 70 ulike organisasjoner som ivaretar behovet for et samordnet risikobilde mellom de ulike etater.

53.2 Samfunnsplanlegging

Oppfølging av kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid i forbindelse med planarbeid følges opp rutinemessig som en del av samordningen mellom avdelingene ved embetet i alle plansaker som er på høring ved embetet. Embetet deltar på alle oppstartmøter i kommunene.

53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare

Embetet samarbeider tett med NVE Midt-Norge i forbindelse med alle plansaker knyttet mot flom og skred.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Det er gjennomført 9 tilsyn i kommunene i 2010 og 8 øvelser hvor kriseplanverket i kommunene har blitt prøvd. Samarbeidet med Forsvaret ivaretas på en god måte gjennom dialog og på ulike arenaer.

54.2 Øvelser

Embetet har øvet 8 kommuner i 2010, deltatt på Havneberedkapsøvelse i Rørvik og på Øvelse Kvikkleire 2010. Fylkesmannens krisestab er øvet i forbindelse med Øvelse Kvikkleire. Gradert samband er også øvet gjennom øvelse TRIM og Øvelse CMX 2010.

54.6 Regional samordning

Det er gjennomført et felles møte for Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget i 2010. Frivillige organisasjoner er representert i Fylkesberedskapsrådet.

54.8 Felles digitalt nødnett

Ikke relevant

54.9 Atomberedskap og strålevern

Kommunene har deltatt på samling hvor kommunenes plangrunnlag for atomberedskap og forventninger til den kommunale atomberedskapen er meddelt. Medlemmene i atomberedskapsutvalget har deltatt på årets møte i Fylkesberedskapsrådet. Hensyn til ikke-ioniserende stråling og radon ivaretas gjennom embetets planbehandling av de kommunale planer. Embetet har deltatt i de varslingsøvelser som er blitt gjennomført av Statens strålevern og planverket er oppdatert.

54.10 Beredskap innen kraftforsyning

Samarbeidet med KBO er preget av løpende god dialog og kontakt. Øvelser i kommunene med kraftforsyningsproblematikk gjennomføres fortløpende. Embetet har et god system for å fange opp meldinger fra NVE vedr. flomsituasjoner. Det er utarbeidet beredskapsplaner i samarbeid med aktuelle kommuner og dameiere for Nea og Granavassdragene.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Kriseplanverket vedlikeholdes fortløpende og revideres årlig iht. embetets egne rutiner.

Kriseplaner hos kommunene følges opp gjennom tilsyn og prøves regelmessig gjennom øvelser.

Rutiner for og vedlikehold av krypto- og sambandsutstyret er godt ivaretatt ved embetet. PBS-utstyret er utdatert, men fungerer så langt tilfredsstillende. Embetet avventer retningslinjer for utskifting av utstyret i løpet av relativt kort tid. I det daglige har embetet tilstrekkelig med personell som er utdannet og kan behandle krypto- og sambandsutstyret på en tilfredsstillende måte.

55.2 Krisehåndtering

Det har i løpet av året ikke vært hendelser av en slik art at Fylkesmannen har vurdert å samle Fylkesberedskapsrådet i en reell hendelse. Det regionale samarbeidet innen krisehåndtering ivaretas på en rekke arenaer. Her nevnes Fylkesberedskapsrådet, etatsjefssamlinger, Regionalt Totalforsvarsmøte, Forum for samfunnssikkerhet og beredskap i Trøndelag, arbeidet med ROS Trøndelag 09 samt deltakelse i en rekke konferanser og møter.

Embetet har tilfredsstillende rutiner for ivaretagelse av varslings- og rapporteringsansvaret på samordningskanal, basert på prinsippet om tilfeldig tilstedeværelse. Vi kan ikke se at det foreligger krav til formell vaktberedskap ut over dette.

55.3 Evaluering

Ikke relevant for 2010.

Ressursrapportering

Merknader til tallene under fagdepartement

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke lønnsutgifter til egne ansatte. Beløpet på resomr 52.1 gjelder utbetalinger for tolkeoppdrag Fritt rettsråd.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 220 988,73	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 1 089 400,70	kr 172 505,47
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 803 950,38	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 510 070,53	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 542 540,92	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 23 696,50	kr 0,00
Sum:	kr 3 190 647,00	kr 172 505,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Det vises til kap. 2.1 Generelle samordningsoppgaver og fornying av offentlig sektor med underpunkter.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Det vises til pkt. 2.1 Generelle samordningsoppgaver og fornying av offentlig sektor med underpunkter.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Det vises til pkt. 2.1.9 om tilsynssamordning.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Ved årsskiftet 2009-2010 var to av fylkets 25 kommuner registrert i ROBEK. Som følge av dette ble det i 2010 gjennomført lovlighetskontroll av to kommunale budsjettvedtak iht. kommuneloven § 60 nr. 2. Begge ble godkjent, men det ene først etter nytt budsjettvedtak.

Etter å ha gjennomgått kommunenes regnskap for 2009 og vurdert disse opp mot kriteriene for betinget kontroll, ble de to kommunene som var registrert i ROBEK ved inngangen av året meldt ut av registeret. Dette betyr at det per 31.12.2010 ikke var registrert sørtrønderske kommuner i ROBEK.

Fylkesmannen behandlet i løpet av 2010 to vedtak om kommunale låneopptak eller langsiktige leieavtaler, iht. kommuneloven § 60 nr. 1, fra kommuner registrert i ROBEK. Vedtakene omfattet til sammen 25 tiltak med et samlet lånebeløp på 62,5 mill. kr. Begge vedtakene ble godkjent. I tillegg ble det behandlet 6 vedtak om opptak av lån i interkommunale selskap iht. Lov om interkommunale selskaper § 22. Samtlige ble godkjent.

I løpet av 2010 ble det behandlet 15 kommunale vedtak om å stille kausjon eller annen økonomisk garanti for virksomhet som drives av annen enn kommunen selv, jf. kommuneloven § 51. Fylkesmannen godkjente samtlige vedtak.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen hadde løpende oppfølging og dialog med kommunene i fylket om deres økonomiforvaltning, herunder planlegging, budsjettering, regnskap, finansforvaltning og økonomisk internkontroll. Kommunene som i 2010 var registret i ROBEK og kommunene med økonomisk ubalanse ble særlig prioritert i dette arbeidet.

I 2006, og i samarbeid med NKK, etablerte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag et kommunaløkonomisk nettverk for kommunene i Sør-Trøndelag (KOMØKNETT). Nettverket setter fokus på kommunal økonomi, og er en arena for faglig stimulering, erfaringsutveksling og sosialt samvær for alle med faglig ansvar innen økonomi og regnskap i kommunene i fylket. Med bakgrunn i gode tilbakemeldinger fra nettverksdeltakerne ble det gjennomført 2 nettverkssamlinger også i 2010. Nettverket er en viktig arena for å veilede kommunene i økonomisk planlegging, rapportering og forvaltning, herunder veiledning om økonomibestemmelsene i kommuneloven med tilhørende forskrifter. I tillegg fungerer nettverket svært godt med hensyn til formidling av ”de gode eksemplene” kommunene imellom. Noe som er spesielt viktig for kommunene med krav til innsparing.

For å bidra til økt kvalitet og økt bruk og av KOSTRA, ble det i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og NKK gjennomført en egen to-dagers KOSTRA-samling i forkant av rapporteringen for 2009 (desember 2009). I tillegg ble det tatt direkte kontakt med de kommunene som hadde utfordringer med å overholde fristene for rapporteringen for 2009. For å sette trykk på kommunenes overholdelse av tidsfristene, ble deler av skjønnskuddet for 2010 holdt tilbake til etter at kommunene hadde rapportert på bruken av midlene for 2009.

Kommunestatistikken (**se kap 2.1 ovenfor**), som benyttes aktivt i styringsdialogen med kommunene, ble utgitt i forbindelse med publiseringen av opprettede tall i KOSTRA (15. juni).

Kommunene i fylket ble informert om innholdet i Statsbudsjettet for 2011 på Fylkesmannens egen statsbudsjettkonferanse. I etterkant av konferansen ble det, etter henvendelser fra kommunene og på eget initiativ, på et mer detaljert nivå informert om enkeltsaker i budsjettet. Det ble orientert om hovedtrekkene i kommuneproposisjon på Fylkesmannens OR-samling/KS Vårkonferanse (**se under kap 2.2 ovenfor**) og via Fylkesmannens hjemmesider. Det ble også orientert om statsbudsjettet og kommuneproposisjonen på samlingene i KOMØKNETT.

I løpet av året fordelte Fylkesmannen den delen av skjønnskuddet for 2010 som var tilbakeholdt, tilsvarende 28,7 mill. kroner. Av denne fordelingen var 7,7 mill. kr knyttet til ressurskrevende tjenester, 4,4 mill. kr knyttet til kriserelaterte eller uforutsette forhold, 3,2 mill. kr knyttet til tiltak i kommunenes klima- og energiplaner, 2,5 mill. kr knyttet til kommunenes utfordringer innen økonomisk sosialhjelp, 2,1 mill. kr knyttet til framtidens omsorgsutfordringer, 2 mill. kr knyttet til prosjektet "Verdensarven, identitet og verdiskapning", 1,4 mill. kr knyttet til utvikling av regionrådene, 1,1 mill. kr knyttet til nye kommunale samarbeidsstrategier, 0,9 mill. kr knyttet til kompetanseutfordringer i kommunene og 3,4 mill. kr knyttet til andre forhold.

Av de 18,8 mill. kr som ble fordelt som søknadsskjønn for 2010 var 14,1 mill. kr knyttet til prosjekter i enkeltkommuner (herunder fornyingsprosjekter i kommuner med innsparingskrav) og 0,8 mill. kr til interkommunale prosjekter. I tildelingsprosessen var samtlige av embetets avdelinger involvert.

Fylkesmannen fordelte i 2010 en andel på 100 mill. kr av en total tildeling på 130,5 mill. kr av skjønnskuddet for 2011. Det gjenværende beløpet vil bli fordelt i 2011. Av denne tildelingen ble 36,9 mill. kr fordelt som en kompensasjon med bakgrunn i omleggingen av den differensierte arbeidsgiveravgiften (DAA) og 4 mill. kr som et tilskudd til inntektssvake kommuner i fylket som ikke mottar distriktspolitiske tilskudd for 2011. De resterende 59,1 mill. kr ble fordelt med bakgrunn i Fylkesmannens basismodell, felles utfordringer for kommunene i fylket (herunder kompetanseutfordringer og utvikling av regionrådene) og enkeltsøknader fra kommunene.

Fylkesmannen hadde i 2010 kun én sak om godkjenning av vedtekter og eventuelle endringer av vedtektene for kraft/hjemfallsfond, jf, rundskriv H17/98. Kommunens vedtak ble godkjent.

Fylkesmannen bistod departementet i innsamling av informasjon om kommunene ved oppfølgingen av om kommunenes bruk av vedlikeholdstilskuddet i tiltakspakken var i tråd med forutsetningene og ved oppfølgingen av om kommunene fastsatte et finansreglement for finansforvaltningen i tråd med den nye forskriften.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMST	5	4	1	6	4	2	0	0
Sum	5	4	1	6	4	2		

63.2 Valg

Fylkesmannen har i 2010 startet med planleggingen av veiledningskonferanse for kommunene i Sør-Trøndelag vedrørende avvikling av kommune- og fylkestingsvalget i 2011.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Embetet har mye arbeid knyttet til veiledning om Forvaltningsloven. Vi har også avholdt kurs og seminarer om utvalgte temaer.

6 saker om innsyn etter offentleglova er behandlet. I tillegg er det en god del forespørsler på området.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har i 2010 hatt til behandling 1 sak etter inndelingsloven (søknad fra en kommune om endret fylkestilhørighet). Fylkesmannen var på forhånd involvert i en løpende dialog med kommunen om prosessen knyttet til ev. endret fylkestilhørighet. Kommunen valgte å ha en folkeavstemming for å få avklart spørsmålet om det skulle utformes endelig søknad om endring av fylket. Folkeavstemmingen endte ikke med flertall for å endre fylkestilhørighet. Videre søknadsprosess er nå avsluttet av kommunen.

65.2 Interkommunalt samarbeid

I prosjektet Framtidens kommuner i perioden 2003-2005 sa så godt som alle kommuner i Sør-Trøndelag at de foretrekker å videreutvikle interkommunalt samarbeid framfor kommunesammenslutning. Gjennomgangen av utfordringer og status for kommunesamarbeid i Sør-Trøndelag som ble gjennomført i 2009, konkluderer med at samarbeidet som er etablert er stort sett velfungerende og har gitt bredere og mindre sårbare kompetansmiljøer. Samarbeid er imidlertid minst utviklet på områder hvor samarbeidsbehovet er størst. Det gjelder kommunal administrasjon, ulike typer forvaltning og ikke minst kompetansekrevende tjenesteproduksjon overfor innbyggerne. Dagens samarbeid om lovpålagte tjenester innenfor kommunale kjerneområder framstår som svakt utviklet både på helse- og omsorgssektoren og oppvekstsektoren, men også delvis teknisk sektor hvor bl.a. plan og byggesak, kart og oppmåling inngår. Videre viste gjennomgangen at dagens samarbeid preges av mange enkeltstående ordninger, lite helhet og fragmenterte styringssystemer som ikke legger godt til rette for politisk og administrativ styring.

I november 2009 konkluderte KS fylkesmøte med at kommunene i fylket utfordres til å vurdere et utvidet og mer forpliktende interkommunalt samarbeid i lys av utfordringene i årene framover. Kommunene pekte på at samhandlingsreformen innenfor helsesektoren tilsier desentralisering av flere og tyngre oppgaver til kommunene, men at reformen ikke vil være mulig å gjennomføre uten et forpliktende samarbeid mellom kommunene.

I 2010 har det pågått et betydelig omstillings- og endringsarbeid, der kommunene har vurdert utvidelse og styring av interkommunalt samarbeid. Arbeidet har vært koordinert av fylkesgruppa for helsereformen og kommunesamarbeid, der KS, Fylkesmannen, Fylkeskommunen og St Olavs hospital.

- Fylkesgruppa arrangerte våren 2010 møter i alle kommuner/regionråd, for å drøfte utvidelse og styring av interkommunalt samarbeid med utgangspunkt i helsereformen. Fylkesmannen bidro til at det ble laget et utfordringsnotat og stilte med prosessbistand til å avvikle lokale prosesser i kommunene.
- Fylkesgruppa utfordret kommunene til å avklare hvilke kommunegrupper kommunene ønsket å bruke for å utrede helsereformen og inngå dialog med helseforetakene. Etter dialog med kommunene, tildelte Fylkesmannen skjønnsmidler til de kommunene som fattet politiske vedtak om hvilke kommunegrupper de inngikk i. Videre har Fylkesmannen sammen med KS bidratt til å understøtte disse (5) kommunegruppene med veiledningsressurser, erfaringsoverføring og læringsarenaer.
- Fylkesmannen har tilrettelagt en prosess for å vurdere mer robuste barneverntjenester. På bakgrunn av et

faglig grunnlag om erfaringer og aktuelle modeller for barnevernsamarbeid, har 11 kommuner hatt lokale prosesser for å vurdere ny barneverntjenester. Fylkesmannen har sagt at alle får økonomisk støtte til etablering av nye tjenester, men ikke til utredningsarbeid. Det ser ut til at kommunene i løpet av 2011 vil etablere nye tjenester, slik at da kun noen få kommuner ikke inngår i en interkommunal barneverntjeneste.

- Høsten 2010 ble Fylkesmannen bedt av kommunene om å tilrettelegge et faglig grunnlag for å drøfte politisk styring av interkommunalt samarbeid. Dette grunnlaget ble ferdig i 2010, og i 2011 skal Fylkesmannen bidra i regionråd/kommuner i prosesser der styringsbehov og –løsninger drøftes lokalt. Det er gitt økonomisk støtte til 2 regioner som har ønsket å sette i gang vurderinger av politisk styringsstruktur knyttet til sine regionråd.
- Fylkesmannen har etter en dialog med kommunene, gått inn med ressurser til sekretariatene for regionrådene i 2010, 2011 og 2012, slik at kommunene skal ha tilgjengelig utviklings- og utredningskapasitet i en periode med store omstillingsprosjekter.

I perioden som har gått siden 2005, har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fått bred erfaring med å stimulere til forpliktende interkommunale løsninger, herunder etablering av faste samarbeidsregioner og utvikling av samarbeidsordninger på lovpålagte oppgavefelt. Fylkesmannen har gjennom mange år utviklet en aktiv kommunedialog og lagt om sin virkemiddelbruk for å stimulere til forpliktende samarbeid - både veiledningsaktivitet og bruk av økonomiske virkemidler gjennom tildeling av skjønnsmidler til kommunene.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Fylkesmannen behandlet totalt 302 klagesaker etter plan- og bygningsloven i løpet 2010. Det er en nedgang i innkomne og behandlede saker siden 2009. Da behandlet vi 377 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for klagesaker etter pbl er godt under tre måneder i gjennomsnitt. For første tertial 59 d, andre tertial 75 dager og tredje tertial 73 dager. Saker om utsatt iverksetting er behandlet inne lovbestemt frist på 6 uker.

Embetet hadde 2 klagesaksvedtak etter pbl til prøving ved domstolene i 2010. Begge sakene ble behandlet i både tingretten og lagmannsretten med godt resultat. I to andre saker er staten stevnet og sakene kommer opp i løpet av 2011.

Fylkesmannen har hatt en økning i antall saker vedrørende dekning av saksomkostninger i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Bare innen dette fagområdet 10 saker. Området er krevende forvaltningsmessig og det er ønskelig med en sentral avklaring fra Justisdepartementet i forhold til når dekning skal skje. En tenker da særlig på typetilfellene - midlertidig endring til gunst. Mange av kravene er omfattende i størrelse.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Fylkesmannen har behandlet 6 saker vedrørende ekspropriasjon i 2010.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMST	1			Saken er fortsatt under behandling.
Sum	1	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
---------	---------------	----------------	---------------------	--

FMST	0			
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 1 163 230,89	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 729 330,71	kr 0,00
Andre oppgaver under KRDK	kr 1 892 439,86	kr 0,00
Sum:	kr 4 785 001,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Det vises til rapportering under 81.3

73.5 Boligsosialt arbeid

I forbindelse med forvaltningen av tilskudd over kap 0621.63, boligsosialt arbeid, har fylkesmannen i desember 2010 arrangert en dagssamling for kommunene. Samlingen var et samarbeid med Husbanken region Midt-Norge. Her ble informert om tilskuddsordninger til både rusfaglig, barnefattigdom og boligsosialt arbeid. Dette for å stimulere til at flere kommuner vektlegger arbeidet for utsatte grupper. Husbanken deltok for å sikre en bedre samordning mellom deres tilskudd og fylkesmannens egne tilskudd. I selve tilskuddsforvaltningen har fylkesmannen også lagt vekt på å koordinere tilskudd til rus og boligsosialt arbeid da noen kommuner mottar tilskudd fra begge ordningene.

Oppfølgingen av kommunene har også båret preg av en helhetlig tilnærming for boligsosialt- og rusfaglig arbeid. Dette gjennom samlinger, møter og mail/telefonisk kontakt. I mars 2010 ble det arrangert en todagers nettverkssamling/prosjektkommunesamling for de kommuner som har tilskudd på boligsosialt- og rusarbeid. Formålet med samlingen var å sikre erfaringsutveksling mellom kommunene, skape nettverk, inspirere til tjenesteutvikling og gi faglig påfyll. Konferansen ble planlagt og gjennomført i samarbeid med Husbanken region Midt-Norge og fylkesmennene i Nord-Trøndelag, Hedmark og Oppland. Prosjektkommunesamlingen på tvers av fylkesgrensene har blitt en fast samling for prosjektkommunene de siste år.

Fylkesmannen har i 2010 vektlagt å se sammenhengen mellom klagesaker etter lov om sosiale tjenester i NAV og kommunenes boligsosiale arbeid. Dette spesielt med tanke på klagesaker som omhandler borestanser, midlertidig bolig mv.

Ressursrapportering

Se tabelldata.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 79 307,53	kr 377 704,70
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 1 116 131,01	kr 631 781,13
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 127 181,84	kr 0,00

Andre oppgaver under AD	kr 47 560,69	kr 0,00
Sum:	kr 1 370 181,00	kr 1 009 485,00

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen har i henhold til Embetsoppdraget og direktoratets brev av 23.04.2010, kontaktet de kommuner i fylket som ifølge ureviderte IPLOS tall hadde beboere under 50 år på langtidsopphold i sykeheim eller tilsvarende. Kvalitetssikringen viste at kommunene Trondheim og Melhus hadde en beboer hver i 31.12.2009 som oppfylte rapporteringskravet.

Beboeren i Trondheim døde 07.02.2010. For beboeren i Melhus arbeides det med individuell plan, men det avventes med alternativt botilbud da han på rapporteringstidspunktet har stort behov for daglige medisinske tjenester.

Det er rapportert i eget brev til departementet 11.05.2010.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten

Sør-Trøndelag har 25 kommuner og to helseforetak hvorav et, Rusbehandling Midt-Norge HF, er fylkesovergripende foretak. St. Olavs Hospital HF har i samarbeid med kommunene utviklet et godt system for samarbeid og samhandling gjennom en overordnet samarbeidsavtale som følges opp av et administrativt samarbeidsutvalg. I dette utvalget sitter fylkeslegen som observatør. I tillegg er det opprettet en rekke kliniske samarbeidsutvalg på områder hvor en har identifisert særlige samarbeidsutfordringer.

Også i 2010 har strukturen i de kliniske samarbeidsutvalgene vært i utvikling for å sikre god tilpasning til nye utfordringer. Det er fortsatt store utfordringene med å få til en hensiktsmessig styring av pasientstrømmen til og fra sykehus. St. Olavs Hospital har et nærmest konstant antall utskrivningsklare pasienter, i all hovedsak til Trondheim kommune. Imidlertid er antallet innleggelser fra kommunen gått betydelig opp de to siste år, og tilsvarende antallet utskrivninger fra sykehuset. Elektronisk kommunikasjon ved epikriser, prøvesvar m.v. brukes praktisk talt i all kommunikasjon mellom sykehus og fastleger.

Klimaet for og viljen til samarbeid er stor i fylket og det foregår formalisert samhandling ved flere tiltak som Øya helsehus, Leistad helsehus (psykisk helse), ambulante team i psykiatrien og Fosen DMS.

I forbindelse med forberedelsene til den kommende Samhandlingsreformen er det opprettet en fylkesgruppe med representanter fra KS, helseforetak, fylkeskommune og fylkesmannen. Fylkesgruppa er en pådriver og tilrettelegger og skal sørge for at alle kommuner deltar og at dialogen med helseforetakene er god. Videre er det etablert 5 ulike kommunegrupper i fylket som omfatter alle kommunene i Sør-Trøndelag, samt enkelte kommuner i nabo-fylker. Disse kommunegruppene er i gang med det faglige utredningsarbeidet som skal danne beslutningsgrunnlaget for den politiske behandlingen og inngåelsen av forpliktende avtaler mellom kommuner og helseforetak og interkommunale løsninger der det er aktuelt.

Rusbehandling Midt-Norge har inngått samhandlingsavtaler med de fleste kommunene i fylket. Samarbeidet følges opp av et samhandlingsråd med representasjon fra kommunene i de tre midt-norske fylkene. Fylkeslegen i Sør-Trøndelag er observatør i samhandlingsrådet på vegne av Fylkesmennene i Midt-Norge.

Fylkesmannen har årlige møter med alle kommuneoverlegene i fylket hvor blant annet organisering av samhandling mellom 1. linjetjenesten og ulike deler av 2.linjetjenesten er tema.

76.2 Individuell plan

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag gjennomførte dagskonferanse om habilitering og rehabilitering, med blant annet fokus på samhandling på individnivå gjennom bruk av individuell plan. Konferansen ble gjennomført 4. november 2010, hvor målgruppen var rådmann, ledere i helse- og omsorgstjenesten, rehabiliteringskontakter i Sør-Trøndelag, NAV, KS og brukerorganisasjoner. Dette er også et tema i alle møter med kommunene hvor det er aktuelt med rådgivning i enkeltsaker og generelt.

Det har ikke overfor fylkesmannen vært gjort henvendelser om bistand knyttet til opplæring/veiledning vedr individuell plan. Veiledning om individuell plan har vært gitt i enkeltsaker.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

I 2010 har denne fylkesmannens innsats når det gjelder å bidra til integrering av kvalitetsstrategiens mål i strategiske planprosesser vært knyttet til å etablere Omsorgsplan 2015 til alle fylkets kommuners overordnede planer. Dette har vært gjort gjennom tildeling av skjønnsmidler, utvikling av planveileder og oppfølging av resultatene i arbeidet. Det har vært fokus på mestring av fremtidas omsorgsutfordringer, og sikring av planprosessene knyttet til dette. Denne satsingen har vært nært knyttet til den forestående samhandlingsreformen.

Ellers har kvalitetsstrategien og dennes anbefalinger vært tema i de sammenhenger der fylkesmannen har holdt innlegg i opplæringssammenhenger og konferanser. Se oversikt nedenfor.

Denne fylkesmannen har vært opptatt av å formidle råd og veilede innenfor eksisterende faglige fora og nettverk, og legger vekt på at alle rådgivere har tilstrekkelig innsikt og kompetanse gjennom egen virksomhetsplanlegging.

Her gis en oversikt over sammenhenger der kvalitetsstrategien og anbefalingene har vært tema:

24 møter/kurs/foredrag der kvalitetsstrategien/internkontroll har vært tema, og der målgruppene har vært kommunal plo-tj/sosialtjeneste/NAV/Helsestasjonstj./ledere/studenters/spesialisthelsetj.

29 tilsyn i kommunal helse- og sosialtj/NAV og spesialisthelsetj., der internkontroll og kvalitetsstrategien inngår i informasjon om regelverk/strategiske verktøy for forbedring i for- eller ettermøter.

76.5 Felles digitalt nødnett

Det har ikke vært oppdrag på dette området for Sør-Trøndelag i 2010.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Arbeidet med helsemessig- og sosialberedskap ved Sosial- og helseavdelingen er integrert i og avstemt med beredskapsarbeidet i embetet for øvrig (se også rapportering under 2.6). Det generelle arbeidet mht eget beredskap besto i oppdatering av beredskapsplan, vedlikehold av kompetanse og deltagelse på øvelser. I denne sammenheng kan det nevnes opplæring i bruk av DSB-CIM for alle relevante medarbeidere i avdelingen. Videre ble avdelingens beredskapsplan gjennomgått på et avdelingsmøte særlig mht avklaring/oppdatering om de ulike roller som avdelingens ansatte får under beredskaps situasjoner. Beredskapsansvarlig i avdelingen deltok i øvelsen Kvikkleiere og i et møte i strategigruppen i den Lokale Rednings Sentrale. Til slutt kan det nevnes deltagelse på kompetansehevdingsdagen i Stjørdal 4.11.2010 organisert av Helsedirektoratet med deltagere fra flere organisasjoner, bl.a. det Regionale helseforetaket og kommuner. Beredskapsansvarlig i Sosial- og helseavdelingen er også mottaker i varslingsøvelser over internett, hvorav det har vært flere i 2010.

Ved kontakt med kommunene og helseforetakene settes beredskap på dagsorden ved kommunebesøk og kontaktmøter når dette er mulig. Fylkesmannens Kommunal og beredskapsavdeling tar også opp helsemessig- og sosial beredskap når de er på tilsynsbesøk i kommunene. Denne avdelingen er i samarbeid med vår avdeling også

på tilbudssiden når det gjelder å støtte kommunene med prosesser rundt ROS-analyse som er relevant for helsemessig- og sosial beredskap. I 2010 ble det gitt råd- og veiledning for en ROS-analyse om felles legetjeneste i kommunene Roan og Åfjord (rapport utgitt januar 2011).

Arbeidet mht atomberedskap og beredskapssamarbeid over landegrensene ivaretas i utgangspunktet ved Kommunal- og beredskapsavdelingen. Det innhentes innspill fra Sosial- og helseavdelingen når dette er relevant.

I 2010 har det vært en del telefonmøter initiert fra Helsedirektoratet hvor Sosial- og helseavdelingen og Kommunal- og beredskapsavdelingen har deltatt. Hovedsaklig gjaldt disse møtene håndteringen av den nye influensa A. Blant de konkrete oppgavene som Sosial- og helseavdelingen fikk i sammenheng med problemene diskutert på disse telefonmøtene, var oppfølgingen av kommunenes (uke)rapportering om status med pandemisk influensa. Beredskapsansvarlige ved embetet overvåket og koordinerte i 2010 også i samarbeid med bl.a. helseforetakene situasjonen i forbindelse med askeskyen.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi har ikke hatt søknader om fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt for helsepersonell som føres som vitner for domstolene etter tvistemålsloven § 204 og straffeprosessloven § 118 til behandling i 2010.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	0	0
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Vi behandlet i 2010 33 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 70 dager.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	33	70
Sum	33	

77.4 Førerkortsaker

Antall behandlede saker har økt med ca 25 % fra 2009 til i 2010, -fra 1037 til 1298 saker. Vår samlede ressursbruk på området er økt fra 382 til 587 dagsverk, noe som tilsvarer en økning på ca 53 % fra 2009 og en økning på ca 136 % fra 2008! Vi bruker nå mao ca 2,6 årsverk på området som er 1,5 årsverk mer enn det som ligger i budsjetttramma på 1510. For å klare resultatkravene har dette medført behov for omprioritering fra andre pålagte områder som dermed vanskelig lar seg gjennomføre.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	1298	27
Sum	1298	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i 2010 tatt i mot pasientjournaler til oppbevaring for en lege. Ved henvendelser om oppbevaring av pasientjournaler har det for øvrig vært henvist til at disse kan avleveres Statsarkivet. Det er gjort avklaring med Statsarkivet om slik mottak.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMST	1
Sum	1

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Fylkesmannen har arbeidet tett sammen med KS, fylkeskommunen og St. Olavs hospital i satsingen på samhandlingsreformen. Arbeidet har vært koordinert gjennom en egen fylkesgruppe som ble opprettet etter vedtak i KS fylkesmøte i november 2009.

Fylkesgruppa utfordret kommunene til å starte en prosess med å drøfte et forpliktende interkommunalt samarbeid med utgangspunkt i samhandlingsreformen. Konkret ba fylkesgruppa om at kommunene innen 1. juli 2010 skulle avklare hvilke andre kommuner de ville utrede samhandlingsreformen sammen med. Dette førte til at det ble etablert 5 kommunegrupperinger. Arbeidet er nå godt i gang.

Som en del av det generelle folkehelsearbeidet er det blitt gitt veiledning og orienteringer til disse komunegruppene på ulike tema relatert til folkehelse/forebygging. Videre har vi presentert noen forskningsbaserte forebyggende tiltak, blant annet helseovervåking med utgangspunkt i HUNT-data fra Nord Trøndelag. Hver kommunegruppe har utarbeidet oversikter over tiltak hvor det forebyggende arbeid også inngår.

Fylkesmannen har gjennomført samlinger med fem pilotkommuner på Helse i plan i et samarbeid med fylkeskommunen (eget prosjekt). Disse pilotkommunene har så presentert sine erfaringer til de andre kommunene i fylket.

Planarbeidet ved embetet utføres på en tverrfaglig måte med involvering av alle avdelinger. Alle planene vurderes mot folkehelseperspektivet og universell utforming. Det ble ialt gitt 26 innsigelser mht regional eller kommunal planavklaring eller plankvalitet. I flere av disse tilfellene ble det anmodet om bedre fokus på folkehelse. Mht reguleringsplaner ble det gitt 26 innsigelser på forurensing og støy, samt 11 innsigelser på universell utforming. Tidsbruk varierer mye fra sak til sak.

Fylkesmannen har en oversikt/system over hvilke kommuner som er igang med rullering av planer, og når dette er gjennomført. Dette er også en del av de forhold som tas opp med hver enkelt kommune ifm. at hele fylkesmannsambetet har besøk i alle kommuner hvert 3. år.

Fylkesmannen deltar i samarbeid med fylkeskommunen, kommuner og frivillig sektor i regionalt partnerskap for folkehelse. Dette arbeidet er politisk forankret i fylkeskommunen. Det er laget en egen folkehelsestrategi i fylket.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	63	22
Sum	63	

83.2 Miljørettet helsevern

I 2010 har det ikke kommet inn nye klagesaker jf kommunehelsetjenestelovens kapittel 4a om miljørettet helsevern. Vi ferdigbehandlet en sak som hadde kommet inn i slutten av oktober 2009, men hvor sluttbehandlingen etter klagerens eget ønske ble utsatt i noen måneder. Saken ble avgjort i begynnelsen mars 2010.

I 2010 mottok Oppvekst- og Utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen 9 klager etter opplæringslovens kapittel 9a. Ingen av disse klagen har gitt grunnlag for å foreta behandling i samarbeid med Sosial- og helseavdelingen. I fremtiden vil vi imidlertid se mer på hvilke saker som med fordel kan behandles i felleskap. Gjennomføring av det felles nasjonale tilsyn med Elevenes psykososiale miljø fortsetter i 2011. Sosial- og helseavdelingen holdes løpende orientert om funn som dette tilsynet avdekker og som også kan ha konsekvenser innen vårt område.

I samarbeid med Fylkesmannens Oppvekst- og Utdanningsavdeling gjennomførte vi en kartleggingsundersøkelse ved alle kommuner i Sør-Trøndelag. Kartleggingen besto av to deler. Første delen omhandlet status med

godkjenning av barnehager og skoler mht forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Den nasjonale kartleggingen, gjennomført i 2009 etter oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og Helsedirektoratet, ga nemlig ikke konkrete holdepunkter for oppfølgingen av kommunene i vårt fylke. I tillegg til selve status med godkjenning innhentet vi også opplysninger om kommunenes konkrete planer rundt godkjenningsprosessen for de barnehager og/eller skoler som ennå ikke er godkjent. De innsamlede opplysninger legger nå grunnlaget for vår videre målrettede oppfølging i samarbeid med Oppvekst- og Utdanningsavdelingen.

Del to av kartleggingen vedrørte status på kommunens øvrige arbeid med miljørettet helsevern. I likhet med kartleggingens del 1 hadde vi også her som formål å samle relevante opplysninger og samtidig øke bevisstheten og kunnskapen i kommunene rundt de oppgaver de har mht miljørettet helsevern. Kartleggingen omfattet bl.a. faglige og praktiske utfordringene som kommunene opplever og hvilke behov for veiledning eller annen støtte fra sentrale myndigheter dette medfører. Det ble også kartlagt hvor vidt kommunene kjenner til og bruker www.regelhjelp.no samt om de bruker nasjonale strategier (forebygging og behandling av astma og allergisykdommer; forebygging av ulykker som medfører personskaade). Et annet tema var hvordan man bruker kommuneoverlegen i dette arbeidet. Til slutt har vi også spurt om kommunens arbeid med sosiale miljøfaktorer. Flere kommuner nevnte interkommunal samarbeid som attraktiv modell for tilfredsstillende kompetansebygging.

Rapporten fra denne gjennomførte kartlegging i 2010 vil i begynnelsen av 2011 bli sendt til alle kommuner (og noen sentrale instanser) som grunnlag for videre oppfølging og av kommunenes oppgaver mht miljørettet helsevern. Resultatene vil også systematisk bli tatt med ved Fylkesmannens kommunebesøk. Videre vurderer vi målrettede tilsynsbesøk i noen kommuner.

Resultatene av kartleggingen ble presentert på møtet med fylkets kommuneoverleger som ble avholdt i slutten av november. Dette møtet ble også brukt for videre kompetansebygging ved at vi hadde innledere fra Helsedirektoratet og egen avdeling som ga presentasjoner om kommunens oppgaver med miljørettet helsevern og det relevante regelverk, om hva som bør forstås under sosiale miljøfaktorer, samt om kunnskapskilder som kan benyttes ved gjennomføring av miljørettet helsevern oppgaver.

Avdelingens arbeid mht tilgjengelighet og universell utforming foregikk i 2010 i hovedsak gjennom planarbeidet i embetet, hvor kommuner blir oppfordret å ta disse elementer med i planleggingen.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Tobakk, ernæring og fysisk aktivitet:

Fylkesmannen har i 2010 koordinert og driftet ressursgruppene i tobakk og ernæring. Fylkeskommunen har i samarbeid med idrettskretsen hatt ansvar for ressursgruppen og arbeidet med fysisk aktivitet. Disse gruppene har stått sentralt i arbeidet å bistå kommunenes arbeide med fokus på ernæring, tobakk og fysisk aktivitet i grunn og videregående skole. Det har både vært egne møter med enkelt-kommuner, samt egne samlinger/konferanser for mange kommuner hvor disse tema har stått i fokus. Temaene har også vært en del av opplærings- og kompetanseutviklingen for å styrke folkehelsearbeidet i helsestasjon og skolehelsetjensten. Vi har deltatt i samlinger med NAV hvor det er gitt informasjon om frisklivssentraler hvor også temaområdene tobakk, ernæring og fysisk aktivitet har stått sentralt.

FRI programmet har vært vektlagt i Sør- Trøndelag i 2010 ut fra dårlig deltagelse fra ungdomsskolene i fylket. Det har vært gjennomført en kartlegging i kommunene om status på hver enkelt ungdomsskole. Andel skoler som deltar i FRI programmet er ca 40%.

Sør- Trøndelag fylkeskommune har ikke oversikt over andel videregående skoler når det gjelder tilbud om fysisk aktivitet, retningslinjer om mattilbud i kantiner, eller hvordan skolene jobber med tobakksfri skoletid og røykeslutt. Dette er et avvik i forhold til resultatkravene.

Seksuell Helse

Prosjektet "Seksuell Helse i Sør- Trøndelag" fikk i 2010, 650 000 kr til videreføring av arbeidet. Undervisningspermene ble ferdig utarbeidet og ble tilbudt skolene i Trondheim og siden i resten av fylket. Undervisningsopplegget er godkjent av Helsedirektoratet, og flere fylkesmenn har kjøpt inn undervisningspermene for bruk i eget fylke.

Samarbeidet med Trondheim kommune og Sør-Trøndelag Fylkeskommune har bidratt til at undervisningsopplegget er introdusert til rektorer i ungdomsskoler og videregående skoler. Videre plan er å få inn undervisningsopplegget i læreplanen på ungdomsskolene og videregående skoler i fylket i 2011.

83.6 Smittevern

Mht smittevern har det i 2010 vært mye innsats rundt pandemisk influensa hvor vi har støttet kommunene med råd- og veiledning bl.a. gjennom formidling av retningslinjene, råd og krav fra sentrale myndigheter. Alle kommuner i fylket har smittevernplanene på plass og Sosial- og helseavdelingen mottar med jevne mellomrom oppdaterte planer. Dette gjelder også det regionale helseforetak.

I 2010 har vi ikke fått noen saker til behandling etter lov om smittevern og tilhørende forskrifter. Vi mottok flere meldinger, blant annet om utbrudd med EHEC og legionella, som ble fulgt opp når nødvendig. Det samme gjelder meldingene om utbrudd som nå har begynt å komme gjennom VESUV-systemet i kopi til oss. Vår erfaring er at kommunene og særlig Trondheim kommune, hvor det største del av meldingene stemmer fra, har adekvate systemer og rutiner for å følge opp utbrudd av smittsomme sykdommer samt at kommunene har en lav terskel for å be oss om råd- og veiledning .

Smittevern har også vært tema på kommunemøter og kommuneoverlegemøtet. Videre har vi i samarbeid med Folkehelseinstituttet organisert en informasjonsdag for helsesøstre i fylket om SYSVAK systemet og HPV-vaksinasjon. Det ble ikke ansett som prioritet å arrangere egen smitteverndag for kommuneoverlegen i dette året, fordi influensapandemien allerede hadde medført betydelig ressursbruk, men også betydelige kompetanseheving gjennom læring i praksis. En annen grunn for det var ekstra satsing på heving av kompetanse rundt miljørettet helsevern i dette året.

I 2009 ble det avholdt smittevernkonferanse i fylket, - neste arrangeres i 2011.

Situasjonen med smittevernkontroll i sykehjem anses som tilfredsstillende ut ifra opplysninger samlet i tidligere år. Derfor ble det ikke prioritert noe tilbud i året 2010. Det har vært noen få telefoner om råd- og veiledning.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

I 2010 ble det opprettet 9 nye fastlegehemler i Sør-Trøndelag (1 i Malvik, 8 i Trondheim). Dette har bare i liten grad medvirket til at offentlige, allmennmedisinske tjenester i form av bedre legetjenester i sykehjem er økt. Det har ikke påvirket dekningen av offentlige, samfunnsmedisinske tjenester i kommunene. For øvrig har de fleste kommuner en relativt stabil fastlegetjeneste.

Det holdes fokus på utviklingen av legedekning på sykehjem som del av Omsorgsplan 2015, i ulike kommunemøter osv. Våren 2010 ble det gjort en ny kartlegging av kommunenes oppfølging av lokal norm for legetjenester i sykehjem gjennomført i 2007. Disse svar, sammenholdt med tidligere vedtatt norm og KOSTRA-tall viser at enkelte kommuner har store vansker med å få økt legedekningen i sykehjem til et nivå som vil være nødvendig for å håndtere viktige oppgaver blant annet som følge av Samhandlingsreformen.

Det ble i løpet av fjoråret etablert og utvidet nye interkommunale legevaktsordninger for flere kommuner i fylket. Dette har resultert i at det fra 2010 kun er en kommune i fylket (Midtre Gauldal) som ikke inngår i interkommunal ordning på dette området.

Fylkesmannen har årlige møter over to dager med alle kommuneoverlegene hvor også andre leger med offentlige allmennmedisinske og/eller samfunnsmedisinske oppgaver i kommunene blir invitert. I 2010 var det mye fokus på folkehelsearbeid, organsiering av samfunnsmedisinsk arbeid i kommunene, miljørettet helsevern, bruk av ulike kunnskapskilder som bakgrunn for medisinsk faglig rådgivning og "kommunediagnoser", samhandlingsreform, nye retningslinjer for legemiddelassistert rehabilitering, forslag til ny Helse- og omsorgslov og ny Folkehelselov, samhandling mellom ulike aktører innen kommunale tjenester, samt samhandling med spesialisthelsetjenesten.

Som en del av folkehelsearbeidet er det i flere sammenhenger i møter med kommuner, hvor også kommuneoverleger har deltatt vært orientert om satsing på frisklivssentraler, fysaksatsingen,aktivitetshåndboken og andre relevante folkehelse tema.

For øvrig er kommuneoverlegefunksjonen og lokale samarbeisutvalg (LSU) tema som drøftes i mange ulike

sammenhenger hvor man har møtepunkter med kommunene, inkludert Fylkesmannens kommunebesøk i alle kommuner hvert 3. år.

Fylkesmannen har også i samarbeid med Rusbehandling Midt-Norge hatt kurs for allmennleger i fylket om nye retningslinjer for legemiddelassistert rehabilitering. Førerkortforskriftens bestemmelser om meldeplikt ved ulike medisinske tilstander var også tema i samme møte.

For rapportering på Samhandlingsreformen vises til kapittel 76.1

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Fylkesmannen har etablert en egen ressursgruppe på området minoritetshelse. Ressursgruppen består av ulike offentlige og frivillige etater. Dette området ses er en del av fylkets folkehelsearbeid. Arbeidet har bidratt til at flere sentrale tema, blant annet om likeverdige helse- og omsorgstjenester til minoritetsgrupper, har stått sentralt både i kommune-/dialogmøter og i konferanser i regi av fylkesmannen. Videre har vi vektlagt behovet for at forhold som vedrører flerkulturelle forhold og tema som har konsekvenser for sosial ulikhet blir vektlagt i kommuneplanenes samfunnsdel. Det blir også sett i sammenheng med styrkingen av helsestasjon og skolehelsetjeneste og forebygging av kjønnslemlestelse.

I møtet med kommuner med samisk befolkning blir det etterspurt hvordan dette ivaretas i kommunens planarbeid samt i deres gjennomføring av særskilt tilpassede tjenester til denne delen av befolkningen.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen har etter en kartlegging av virksomhetsområdet i alle fylkets kommuner senhøsten 2009 etablert et prosjekt i 2010 for å sette et økt fokus på tjensteområdet. Målgruppen for prosjektet er ledere og fagpersoner i kommunene. Forumet brukes for å bedre både rammevilkår og innhold i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Det er i løpet av året gjennomført tilsyn i 4 kommuner hvor vi har sett på: dimensjonering og organisering av tjenesten, samarbeidet mellom helsepersonellgruppene i tjenesten, vaksinasjon, helsefremmende og forebyggende arbeid og evaluering av tjenesten. Både kartleggingen i 2009 og tilsynet i 2010 viste at tjenesten har så marginalt med ressurser og er så lite risikovurdert og evaluert av kommunens ledelse at det er vansker med å gjennomføre de oppgaver tjenesten er pålagt.

Når det gjelder gjennomførte tiltak om implementering av nye faglige retningslinjer er dette gitt som orienteringer til ledere og fagpersonell både i fagmøtesammenhenger og som tema i fylkesmannens "nyhetsbrev" på folkehelse til kommunene.

Det vises for øvrig til rapportering under 87.7; videreutvikling av det psykiske helsearbeidet.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen har ikke fått tilbakemeldinger fra noen kommuner om at jordmordekningen i svangerskapsomsorgen er mangelfull. Vi kartla tjensteområdet i 2009 hvorav ingen kommuner rapporterte spesielt om manglende ressurser.

84.10 Kjønnslemlestelse

Fylkesmannen har et samarbeid med Bufetat og RVTS for gjennomføring av tiltak i henhold til handlingsplanen. Kommunene har hatt mulighet for å søke på tilskuddsmidler. Trondheim kommune ble tildelt penger til sin satsing. Vi har arrangert to dagers samling for kommuner med tema kjønnslemlestelse og tvangsekteskap.

84.11 Tannhelse

Fylkesmannen har årlig samarbeidsmøte med tannhelsetjenesten. Her deltar foruten fylkeslegen, rådgivere hos fylkesmannen både innen rus, omsorgsplan 2015, psykisk helse og folkehelse. Gjennom folkehelsesatsingen har det

vært et økt fokus på samarbeid mellom tannhelsetjenesten og helsestasjon og skolehelsetjenesten. Her foreligger det egne samarbeidsavtaler med alle kommuner. Tannhelsetjenesten har også inngått samarbeidsavtaler med pleie- og omsorgstjenesten i kommunene.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.3 Lov om transplantasjon

Det har ikke vært noen saker på dette området i 2010.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	326	10
Sum	326	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Det har ikke vært saker her i 2010.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMST	0	
Sum	0	

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Kommunene i Sør-Trøndelag har i 2010 rapportert på bruken av skjønnsmidlene som ble utbetalt i 2009 for å bistå i arbeidet med å planlegge framtidens omsorgsutfordringer. Rapportene viser at kommunene har forskjellig ståsted i planleggingen. Noen har ikke startet på planarbeidet, mens andre har inngått samarbeid med flere kommuner om en overordnet omsorgsplan. I Sør-Trøndelag finnes 5 slike kommunesammenslutninger (jfr Samhandlingsreformen).

Fylkesmannen har rapporter fra alle kommunene i fylket. Denne informasjonen skal brukes i arbeidet med å planlegge videre aktivitet ut mot kommunene i 2011.

Nettverket av ledere i omsorgssektoren i kommunene har hatt 3 samlinger i 2010, i tillegg til en studietur til Danmark for å se på velferdsteknologi. Nettverket har et arbeidsutvalg bestående av 3 kommunalsjefer, representanter fra KS og Fylkesmannen. Dette nettverket har vært samlet til en- og todager samlinger, der forskjellige tema i forbindelse med framtidens omsorgsutfordringer har vært drøftet. Nettverket av ledere i helse- og omsorgssektoren har vært en viktig kanal ut til kommunene i fylket, og bidratt til et tett samarbeid mellom kommunene, KS og Fylkesmannen.

Fylkesmannen har sendt nyhetsbulletiner med tema omhandlende "Omsorgsplan 2015" til nettverket på e-post.

På etterspørsel fra kommunene har Fylkesmannen i samarbeid med KS hatt fagdager med politisk og administrativ ledelse, der tema har vært framtidens omsorgsutfordringer og planprosesser.

Fylkesmannen har også bidratt med midler til alternative måter å gi omsorgstjenester på. Dette omhandler "Livsglede for Eldre" og "The Eden Alternative". Fylkesmannen har i tillegg deltatt i styringsgruppen for prosjektet "Menn i Helse".

Det har vært samarbeid med Høgskolen i Sør-Trøndelag i forhold til å informere om satsningen overfor studenter i grunn- og videreutdanning.

I 2010 ble det utarbeidet en planveileder som skulle være til hjelp for kommunene i planprosessen. Denne planveilederen har blitt godt mottatt, og brukes nå av flere kommuner i hele landet.

Mer om Fylkesmannens arbeid med Omsorgsplan 2015 i Kap 1, Fylkesmannens lederkontrakt.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har ytt kommunene skjønnsmidler i 2009 og 2010 for å integrere omsorgsplanleggingen inklusive demensomsorgen i kommuneplanens samfunnsdel. Det har vært omfattende rapportering og dialog rundt temaet.

Fylkesmannen har veiledet kommunene om tilrettelegging for mennesker med demenslidelser i forbindelse med byggesaker. Det er avholdt møter om temaet med enkeltkommuner, samt fellesmøter med husbanken og kommunene. Fylkesmannen har hatt innlegg på fellesmøtene om demensutfordringene.

Fylkesmannen har veiledet kommunene om kvalitets- og kapasitetutvikling i tjenestetilbudet til demente gjennom systematisk saksbehandlingsopplæring og oppfølgingskonferanse om IPLOS registrering. Fylkesmannen har særlig satset på å tilby kommunene bistand til å gjennomføre pårørendeskoler. Dette er gjort via et prosjekt sammen med Nasjonalforeningen for folkehelse hvor fylkesmannen delfinansierer tiltaket. Det meste av opplæringsvirksomheten i kommunene blir utført i 2011.

Fylkesmannen har promotert Demensomsorgens ABC gjennom aktiviteter i Kompetanseløftet og vårt fylke har lyktes bra med å ta opplæringsprogrammet i bruk. Omfanget fremgår av særskilt rapportering og kartlegging gjennomført av Aldring og helse ultimo 2010. Fylkesmannen har sammen med Trondheim kommune og St.Olavs Hospital HF etablert et samarbeid om å arrangere opplæringsdager om demensproblematikk til spesialist- og kommunehelsetjenesten, både utredning, behandling og omsorg. Det er i 2010 avholdt slik opplæring både vår og høst med flere hundre deltakere.

Fylkesmannen har videreformidlet kartleggingsundersøkelse i regi av Aldring og helse til kommunene i ekspedisjon av 09.12.2010.

Fylkesmannen har systematisk gjennomgått kommunenes hjemmesider og registrert omfanget av informasjon til innbyggerne.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har rapportert detaljert om resultater og plantall til Helsedirektoratet per 1. mars og 1. juli 2010. Det er også gitt en omtale i særskilt årsrapport for Omsorgsplan 2015. Rapporten per 1.3.2010 inkluderte 24 av 25 kommuner i fylket. Utviklingstrekk er kommentert i disse rapporteringene. Oppfølging følger i rapport til Helsedirektoratet per 1.3.2011.

Kompetanseløftets målsettinger er å bidra til utvikling av strategier for å møte fremtidas personell- og kompetanseutfordringer, forvalte tilskudd til kompetansetiltak, og bidra til utvikling av en planmessig gjennomføring av Kompetanseløftet.

I 2010 har kommunene og ressursentrene ved vg-skoler/høgskolen søkt tilskudd til gjennomføring av tiltak for til sammen vel 9,5 millioner kroner. Dette indikerer stort behov for og samtidig økt målretting i kommunenes bestilling av kompetansetiltak.

Tildelingen i 2010 var på 4,9 millioner kroner, og fylkesmannen har prioritert grunnutdanning og videre- og

etterutdanningstiltak på videregående skoles nivå og i høgskole. Det har også vært mulig å leve opp til intensjonen om å støtte opp om flerårige utdanningsløp. Etter overgangsåret 2009 har Fylkeskommunen vært i stand til å stabilisere et relativt godt nivå på fagskoleopplæringen i fylket, der fylkesmannen har bidratt til dekning av kommunale utgifter for deltakere. Videre har det vært meget god deltakelse på tilbudene om Eldreomsorgens og Demensomsorgens ABC i fylket.

Fortsatt er det store behov for mer kvalifisert personell i deler av tjenestene. En særskilt utfordring på sikt er å dekke behovet for faglært pleiepersonell. Ved overgang til lærlingordning for helse- og omsorgspersonell på videregående skoles nivå, har det vært en utfordring å etablere tilstrekkelig lærlingeplasser i tjenestene. Dette har tjenestene i Sør-Trøndelag mestret på en god måte. Fortsatt er det en utfordring å rekruttere lærlinger til de etablerte plassene.

Det ser ut til å være en gjennomgående tendens at kommunene sett under ett, har høyere ambisjoner enn det de makter på kort sikt. Rapporteringstallene er tydelige på dette, både hva rekruttering og kompetansetiltak angår. Den store søknadssummen til Kompetanseløftet er vel også en klar indikasjon på disse ambisjonene. Denne fylkesmannen vurderer derfor at sannsynligheten er til stede for at mere kunne vært utrettet dersom tilførselen av midler hadde vært større.

En særlig utfordring er å etablere gode nok planer i tjenesten som kan gjøre det enklere for tjenestene å foreta realistiske beregninger av behov for og bestillinger av kompetansetiltak. I arbeidet med etablering av strategiske overordna planer i kommunene (Omsorgsplan 2015) har mange kommuner fokusert på at forbedring av rekrutterings- og kompetanseplaner blir viktig for å styre mot en mer krevende framtid i tjenestene. Dette har også vært et klart fokus i møter med kommunene om Kompetanseløftet 2015.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

I 2010 har Fylkesmannen i samarbeid med Husbanken anbefalt tilskudd til 45 omsorgsboliger og 30 sykehjemsplasser, totalt 75 plasser. Ingen prosjekter er prioritert bort. For å få oversikt over kommunenes behov, har Fylkesmannen kartlagt kommunenes investeringsbehov ved hjelp av kartleggingsskjema tilsendt i direktoratets ekspedisjon av 09.02.2010. Behovet for 2011 er meddelt direktoratet i e-post av 02.03.2010. Tilskuddsordningen er formålstjenlig i forhold til kommunenes behov. Kommunene opplever imidlertid at tilskuddet til den enkelte enhet kunne vært noe høyere.

Videre har Fylkesmannen hatt noe kontakt og samarbeid med Norsk Form, og kommunene Trondheim, Rissa og Melhus som er med i nettverket.

Fylkesmannen har bidratt til to studieturer med kommunal deltakelse i 2010 for å søke kunnskap om velferdsteknologi. Fylkesmannen har etablert et pilotprosjekt innen velferdsteknologi sammen med utvalgte kommuner i fylket. Dette arbeidet er også organisert i samvirke med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal som planlegger tilsvarende virksomhet. Universell utforming har fokus i fylkesmannens rådgiving til kommunalt planarbeid.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

I forhold til kommunenes behov for å få styrket arbeidet med kvalitetssystem, vises det til rapporteringen på 76.3 nasjonal strategi for kvalitetsforbedring, og til rapporteringene på 86.1 Omsorgsplan 2015 og 86.3 Kompetanseløftet 2015. Fylkesmannens innsatser for å oppfylle kravene i oppdraget om Kvalitet i helse- og omsorgstjenestene, må betraktes som samordnede aktiviteter sett opp mot disse oppdragene, og fremkommer i de respektive rapporteringene som **tiltak** rettet mot helse- og omsorgstjenestene (76.3), og der **kvalitet i planleggingsprosessene** (86.1) og **kompetanseutviklingen** (86.3) fremkommer.

Som særskilt veiledningstiltak har denne fylkesmannen i 2010 gjennomført kurs for alle kommunene/NAV i saksbehandling i helse- og omsorgstjenestene/NAV med særlig fokus på kvalitetssikring av saksbehandlingen (internkontroll).

I fylkesmannens møter med kommunene ifm kommunebesøk og "kommunedialogen", benyttes tilgjengelig statistikkmateriale aktivt som grunnlag i forarbeidet og i overleverte dokumenter. Det utarbeides også årlig en Kommunestatistikk med et utvalg av sentrale indikatorer til bruk i kommunal planlegging. Forøvrig gjennomførte Fylkesmannen i 2010 kurs/opplæring til samtlige kommuner i bruken av IPLOS i kommunal planlegging.

Status for normering av legetjenester i sykehjem ble 2010 fulgt opp gjennom en nasjonal satsing, og i Sør-

Trøndelag ble ca 10 kommuner som lå noe lavt særskilt fulgt opp av Fylkesmannen.

Det har vært orientert og publisert informasjon om prosjekt "Etisk kompetanseheving i kommunene".

I forbindelse med søknad om tilskuddsmidler til omsorgstjenestene er det orientert om faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring.

Området er forøvrig innrapportert som del av Omsorgsplan 2015.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester/Lindrende behandling

I 2010 har Fylkesmannen deltatt i regionalt samarbeisforum for utviklingscentre for hjemmetjenester og sykehjem i Midt- Norge.

I tillegg sitter representant for Fylkesmannen i styringsrådet for Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester i Sør-Trøndelag. Det har vært 2 møter i 2010.

Fylkesmannen hadde også med en representant inn i arbeidsgruppen i Helsedirektoratet som har utarbeidet strategidokumentet for Utviklingscentre for sykehjem og hjemmetjenester.

Fylkesmannen har vurdert 19 søknader til kompetansehevende tiltak til lindrende behandling og omsorg ved livets slutt. Det er laget innstilling i samarbeid med kompetansesenteret for lindrende behandling. 10 av disse ble anbefalt videre og oversendt Helsedirektoratet for avgjørelse. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har behandlet søknader både fra eget fylke, samt på vegne av både Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal i samarbeid med disse Fylkesmenn.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Det ble gjennomført et todagers kurs i saksbehandling og internkontroll for ledere og ansatte i kommunene i 2010. I kurset ble det også undervist om IPLOS sin plass i saksbehandling og dokumentasjon. Kurset ble tilbudt alle kommunene i fylket.

Fylkesmannen har ikke mottatt saker med behov for å skaffe oversikt over praksis hvor personer med psykisk utviklingshemming har måttet flytte mot sin vilje.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Lov om sosiale tjenester kap. 4A skal sikre rettssikkerheten ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming. Overprøving av vedtak og behandling av søknader om dispensasjon skal skje fortløpende og behandlingstiden ikke overstige tre måneder.

Fylkesmannen mottok 1110 meldinger om skadeavvergende tiltak i 2010 mot 698 i 2009. Økningen skyldes hovedsakelig at kommunene sender meldinger i saker hvor vedtaksperioden har gått ut og nytt vedtak ikke er fattet ennå.

Fylkesmannen overprøvde 32 vedtak om tjenester med makt og tvang i 2010 mot 24 i 2009. Vedtakene omfatter 30 personer. Syv vedtak ble ikke stadfestet på grunn av saksbehandlingsfeil. Hvert vedtak kan inneholde flere tiltak. Saksbehandlingstiden har vært under to mnd. for overprøving av vedtak. Det ble gitt åtte dispensasjoner fra kompetanse-kravene i loven. Ett av Fylkesmannens overprøvningsvedtak er påklaget og har vært til behandling i fylkesnemnda for sosiale saker i Sør- og Nord-Trøndelag. Fylkesmannen fikk medhold av fylkesnemnda og deres vedtak er stevnet inn for retten. Alle meldinger om skadeavvergende tiltak gjennomgås og det gis umiddelbar tilbakemelding til kommunen dersom Fylkesmannen har bemerkninger.

De stedlige tilsynene har vist at mange botiltak har gode system og rutiner på plass, og det er stor grad av bevissthet om tvang og makt blant personalet. Bakgrunnen for at vi likevel har opphevet og sendt tilbake syv vedtak, er at enkelte kommuner ikke har gode nok rutiner for saksbehandlingen av vedtak. Dette gjelder særlig evaluering som grunnlag for nytt vedtak og at det går lang tid fra evaluering foretas og vedtak mottas til overprøving.

Antall meldinger om skadeavvergende tiltak gir på denne bakgrunn ikke et korrekt bilde av bruken av makt og

tvang i nødsituasjoner. Når kommunen ikke har gyldig vedtak om bruk av tvang og makt, skrives melding om skadeavvergende tiltak som dokumentasjon på at tiltaket gjennomføres, i påvente av nytt vedtak og overprøving.

Fylkesmannen gjennomførte stedlig tilsyn etter den treårig, rullende tilsynsplan som tidligere. Det gjennomføres i utgangspunktet stedlig tilsyn når kommunen har fattet vedtak om tvang og makt, men det blir også gjennomført tilsyn på bakgrunn av melding om skadeavvergende tiltak, og da på bakgrunn av en konkret risikovurdering. Alle meldinger om skadeavvergende tiltak gjennomgås, og det gis tilbakemelding til kommunen ved behov.

Fylkesmannen arrangerer en årlig konferanse om kap. 4A i sosial-tjenesteloven. Årets konferanse samlet 140 deltagere og hadde fokus på metodisk arbeid og utagerende adferd.

Fylkesmannen, i samarbeid med Habiliteringstjenesten for voksne, har utarbeidet et kompetanseopplegg i kap. 4A. Opplegget er basert på refleksjonsgrupper ut fra kasus. Ca halvparten av kommunen har gjennomført tiltaket. Noen ganger er Fylkesmannen og Habiliterings-tjenesten til stede på formøte og avslutningsmøte, andre steder gjennomfører kommunen det på egen hånd og gjerne med jevne mellomrom for å sikre at alle vikarer, nyansatte og får delta.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Implementeringen av IPLOS har vært gjennomført som et nasjonalt prosjekt av Helsedirektoratet. Fylkesmannen har bistått med avgrenset ansvar og oppgaver. I den varige driftsfasen har lokal oppfølging av kommunene blitt mere overlatt til fylkesmannen.

IPLOS er i drift i alle kommuner i fylket. Alle kommunene bruker kommersielle datasystemer for pleie- og omsorgsformål som oppfyller kravspesifikasjonene i IPLOS. Sammen med kommunenes interne regler for tilgangskontroll vurderer kommunene at sikkerhetsløsningene tilfredsstiller alle krav til informasjonssikkerhet gitt i lover og forskrifter. Alle kommunene i fylket untatt en har lyktes med innsending av data til sentralt register innen tidsfristen. Fylkesmannen kontaktet den aktuelle kommune som hadde problemer med programvaren. De lovet å rapportere så snart det var teknisk mulig.

Tilstanden i fylket vedrørende personvern og informasjonssikkerhet fremgår av direktoratets oppsummering i brev av 23.06.2010 til datatilsynet.

IPLOS tas opp som eget punkt i kommunedialogen og IPLOS etterspørres systematisk i alle klagesaker på pleie- og omsorgsområdet

Fylkesmannen har arrangert IPLOS-temadag for kommunene i fylket sammen med direktoratet i september. Fylkesmannen deltar i IPLOS-nettverk som er etablert i fylkets kommuner.

Det er ikke identifisert særskilte utfordringer som har gitt grunnlag for umiddelbar melding til direktoratet.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Selv om Opptrappingsplanen for psykisk helse er avsluttet, har Fylkesmannen stort fokus på det psykiske helsearbeidet i kommunene. Dette er tema i møte med kommunene; kommunebesøk, via tilsyn og ved gjennomføring av konferanser og fagdager.

Ved hjelp av statistikker og KOSTRA har man innsikt i deler av utviklingen innenfor feltet.

Ved samordning av andre satsningsområder som Opptrappingsplan for rusfeltet, folkehelse, helsestasjon- og skolehelsetjenesten og Omsorgsplan 2015, er psykisk helse satt på dagsorden intern i embetet og i møtet med kommunene.

Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i Sør-Trøndelag om opptaket til videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge. Dette for å sikre at flere i en kommune får starte på studiet sammen, og dermed sikre

tverrfaglig samarbeid i kommunen. Vurdering og utbetaling av tilskudd til videreutdanning i psykisk helsearbeid og tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge er fortsatt oppgaver som blir prioritert som før. I 2010 har Fylkesmannen bidratt med forelesninger og informasjon til studentene i grunn- og videreutdanning

Fylkesmannen deltar i regelmessige samarbeidsmøter med kommunene og spesialisthelsetjenesten (R-BUP) .

Det er opprettet et samarbeid mellom Fylkesmannen og NAPHA for å bistå kommunene i arbeidet med å holde fokus på det psykiske helsearbeidet.

Høsten 2010 ble det gjennomført en to- dagers samling der målgruppen var ansatte og ledere i kommunene som har ansvaret for det psykiske helsearbeidet (Nettverket fra Opptappingsplanen) . NAPHA deltok med flere rådgivere som informerte om NAPHA`s funksjon og rolle mot kommunene. Ett av temaene for samlingen var brukermedvirkning og brukerkompetanse.

NAPHA har utnevnt en kontaktperson som har som oppgave å samarbeide med Fylkesmannen.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Statlige bevilninger etter alkoholoven

Pr. 31.12.2010 var det 4 skjenkebevilninger for skip (tre hurtigbåter og M/S Willie Wilhemsen), og 2 bevilninger for Forsvarets befalsmesser (Luftkrigsskolen og Ørland hovedflystasjon).

Fylkesmannen utførte ikke skjenkekontroller i 2010.

Fylkesmannen innvilget til sammen 21 søknader fra befalsmessene om utvidelse av skjenketid og/eller –areal i forbindelse med enkeltarrangementer.

Fylkesmannen fastsatte skjenkegebyr for 2 befalsmesser (til sammen kr 10.070,-) og 4 båter med statlig skjenkebevilning (til sammen kr 6000,-)

Befalsmessene betalte gebyret til sin hjemkommune, mens rederiet/båtselskapet betalte gebyret til staten.

Fylkesmannen har bidratt til gjennomføring av kurs om serveringsloven og alkoholoven.

Vi har behandlet 1 klagesak etter serveringsloven.

Vi har videre behandlet 5 klagesaker og 1 lovlighetskontroll i saker etter alkoholoven.

88.2 Rusmiddelarbeid

Rusmiddelpolitisk handlingsplan:

I samarbeid med Kompetansesenter rus Midt-Norge (KoRus) har Fylkesmannen bistått kommunene i fylket med utarbeidelse/ fornying og implementering av rusmiddelpolitisk handlingsplan. Dette var også et samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det ble arrangert en opplæringsdag hvor 5 kommuner har deltatt i opplæringen. Arbeidet har tatt utgangspunkt i veilederen på området og undervisning fra kommuner som har hatt interkommunalt samarbeid. Det er også foretatt veiledning i forhold til prosess pr. telefon. KoRus har hatt mere fokus på Rusmiddelpolitiske handlingsplaner ut i fra sitt oppgavebrev.

Opplæringstiltak:

Det har vært fokus på kjennskap til rusproblematikk og tverrfaglig spesialisert behandling for rusproblematikk i 2010. Det har vært planleggingsmøter og konkrete arrangement i samarbeid med spesialisthelsetjenesten, KoRus Midt og Fylkesmannen. Kontakten med den enkelte kommune har vært gjennom telefonsamtaler, besøk og nettverksamlinger. Som et resultat av dette har kommuner vært i kontakt med hverandre for å utvaksle erfaringer.

Som en del av samarbeidet med Rusbehandling Midt-Norge arrangerte Fylkesmannen og Helsetilsynet i Sør-Trøndelag, i samarbeid med LAR-Midt et kurs for leger i forbindelse med de nye LAR-retningslinjene. 40 leger deltok i kurset som var godkjent tellende for ulike spesialiteter i legeforeningen.

Oppfølging av tilskuddskommuner:

Kommuner som har fått tilskudd til tiltak innenfor rusområdet, er blitt fulgt opp i noe ulik grad, avhengig av behovet for bistand. Noen har hatt jevnlig oppfølging med råd og veiledning, mens andre kommuner har informert om utviklingen i sine prosjekter på egne møter med Fylkesmannen, eller på samlinger som har vært avholdt i regi av Fylkesmannen.

Midlene til boligsosiale tiltak og til ulike rustiltak har i stor grad blitt sett i sammenheng både ved tildeling av midler og ved oppfølging av tiltakene.

Det har blitt avholdt en 2-dagers erfaringskonferanse hvor vi samarbeidet med Fylkesmennene i Hedmark, Oppland og Nord-Trøndelag. Ved å ha et så stort nedslagsfelt ble erfaringene mange og nytteeffekten stor. Dette tiltaket overføres også til 2011.

En kommune (Trondheim) har hatt koordinerende "tillitspersoner" som er et tiltak initiert av Helsedirektoratet. Dette tiltaket drives i tett samarbeid med oppfølgingstjenesten i kommunen. De personene som arbeider spesielt med dette har kontakt med kommunen og har fokus på at tiltaket videreføres etter at prosjektperioden er over. Helsedirektoratet har arrangert 2 samlinger om denne satsingen som Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og den aktuelle kommunen har deltatt på.

Det har blitt arrangert informasjonsmøte om tilskuddsordninger fra Helsedirektoratet i samarbeid med satsingen på boligsosialt arbeid og Husbanken. Det er nå flere interkommunale prosjekter som det søkes midler til. Dette er Ørland og Bjugn, Røros og Holtålen, Oppdal og Rennebu.

Nettverkssamlinger:

Det har vært avholdt 4 samlinger for ansatte i kommunene som jobber spesielt på rusområdet. På disse samlingene har det vært spesiell fokus på Opptappingsplanen for rusfeltet, kvalifiseringsprogrammet, individuell plan og informasjon om Rusbehandling Midt-Norges tilbud. Rusbehandling Midt-Norge har ansatt samhandlingskoordinatører på alle sine institusjoner. Disse koordinatorene er invitert inn i nettverket sammen med Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon (RIO). RIO er også med i planleggingen av fylkets rusfaglige fora. Det har vært avholdt møte mellom disse og kommunene for å etablere nettverk om rusproblematikk. Det er også foretatt besøk og kontaktablert mellom aktører i kommunene og spesialisthelsetjenesten.

Ressursrapportering

Merknader til tallene under fagdepartement

Beløpene på fagdepartement (i tabellen) gjelder ikke bare lønnsutgifter til egne ansatte, men også honorarutbetalinger. Honorar til kontrollkomisjonene utgjør ca 52,3% av de totale lønnsutgiftene som fremgår på fagdepartement i tabellen.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 486 764,08	kr 404 865,81
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 5 448 551,50	kr 691 797,14
83 Folkehelsearbeid	kr 614 139,23	kr 94 062,02
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 665 740,67	kr 112 133,32
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 432 416,77	kr 601 294,81
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 239 616,23	kr 4 031 926,55
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 826 569,06	kr 255 591,85
Andre oppgaver under HOD	kr 31 689,32	kr 322 669,96
Sum:	kr 9 745 486,00	kr 6 514 341,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Fylkesmannen har ikke hatt klagesaker vedrørende avkjørsler fra offentlig vei i 2010.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Fylkesmannen har i 2010 behandlet 3 saker vedrørende søknader om godkjenning/konesjon til anlegg og drift av taubaner.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Fylkesmannen har gitt 2119 apostiller i 2011.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Fylkesmannen behandlet i 2010 1 sak angående nye honorære konsuler i Sør-Trøndelag

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen har i 2010 utbetalt statstilskudd til tros- og livssynssamfunn med til sammen kr 3.981.774,-, herav kr 3.010.776,- til registrerte og kr 970.998,- til uregistrerte tros- og livssynssamfunn.

Fylkesmannen har mottatt 2 søknader om registrering av nytt trossamfunn i 2010, hvor begge søknadene ble avslått.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sameting

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har sammen med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hatt konsultasjon med Sametinget i 2010 omkring verneprosessen i Dåapma-området etter naturmangfoldloven. Protokoll foreligger om organiseringen av dette arbeidet og om samisk deltakelse.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Fylkesmannen har i 2010 mottatt 33 søknader om askespredning.

Resultatområde 97 Lov om Helligdager

Fylkesmannen håndterte i 2010 5 søknader om søndagsåpne butikker (dispensasjonssaker).

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Ansatte med innvandrerbakgrunn

Antall og prosentandel ansatte (faste og midlertidige) med innvandrerbakgrunn per 01.01.2010 og 31.12.2010 (medarbeidere i arbeidspraksis er ikke medregnet):

Per 01.01.2010: 5 ansatte med innvandrerbakgrunn, dvs. **3,70 %**

Per 31.12.2010: 6 ansatte med innvandrerbakgrunn, dvs. **4,44 %**

Planlagte og igangsatte tiltak

Embetsoppdragene fra FAD gir føringer om at vi skal legge til rette for å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Den partssammensatte arbeidsgruppen foreslo i 2008 tiltak på områdene som partene senere kom til enighet om og som har vært retningsgivende i oppfølgingsarbeidet:

- Vi bør i samarbeid med regional stat ta initiativ overfor NTNU og HIST til etablering av opplæringstilbud for innvandrere i norsk forvaltningspråk, oppbygging av norsk forvaltning og offentlig rett for saksbehandlere. Det utformes en søknad om kompetansemidler avsatt gjennom HTA til tiltaket, jf. PM 2008-14. *I etatsjefsmøte ble det tatt initiativ overfor HIST og NTNU til å få etablert et slikt tilbud. Det har ikke skjedd noe mer.*
- I samarbeid med regional stat bør vi stille praksisplasser til rådighet i tilknytning til opplæringstilbudene.
- Vi må aktivt bruke de mulighetene som finnes for å få sammenlignet utenlandsk utdanning med norsk utdanning.
- Vi bør ta initiativ til et møte for regionale statsetater hvor vi inviterer en etat som har erfaring med rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til å dele sine erfaringer med oss. Dette kan være aktuelt for etatsjefsnettverket. *Vi har invitert LO til å orientere om prosjektet "Inkludering av arbeidstakere med utenlandsk bakgrunn" på etatsjefsmøter.*
- Vi bør avholde et møte for alle som deltar i rekrutteringsprosesser i embetet. Problemstillingen er rekrutteringsrutinene våre og de kriteriene vi vektlegger i utvelgesprosessen med tanke på om det er noe utilsiktet som kan være årsak til at innvandrere ikke når opp i konkurransen. (Utforming av kunngjøringstekster, kunngjøringsmåte, utvelgelse til intervju, intervjusituasjonen, kriterier som vektlegges og hvordan de vektlegges, hvilken vekt vi tillegger kunnskaper i skriftlig og muntlig norsk). Vi foreslår å invitere Trondheim kommune til å innlede om sine erfaringer. *Alle som deltar i tilsettingsprosesser ble invitert til å delta på seminaret i mars 2009.*
- Ved tilnærmet like kvalifikasjoner for en stilling bør vi tilsette en av de kandidatene som har innvandrerbakgrunn (moderat kvotering).

Lokal IA-avtale for Sør-Trøndelag fylkesmannsembete

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag inngikk samarbeidsavtale med Trygdeetaten første gang 17.02.02 og embetet var operativt som IA-bedrift fra 01.03.03.

Med utgangspunkt i den nye sentrale IA-avtalen ble partene ved Sør-Trøndelag fylkesmannsembete i forhandlinger om ny lokal avtale 31.05.2010 enige om følgende mål og tiltak for IA-arbeidet i virksomheten:

I. Mål

1. Sykefraværet

Kvartalsvis sykefravær skal til vanlig ikke overstige 5,6 % og gjennomsnittlig sykefravær på årsbasis skal til vanlig ikke overstige 4 %.

2. Sysselsetting av personer med redusert funksjonsevne

I samarbeid med NAV skal vi tilby ulike typer tiltaksplasser for opplæring, praksis og utprøving. Medarbeidere på tiltak skal også kunne søke stillinger som kunngjøres internt.

3. Gjennomsnittlig yrkesaktivitet etter fylte 50 år skal forlenges med 6 md.

Gjennomsnittlig reell pensjonsalder skal være minst 64 år.

For øvrig vises det til embetets personalpolitikk på de ulike områdene.

II. Tiltak (hvert enkelt tiltak kan bidra til måloppnåelse på flere områder):

Tiltak: Introduksjonsprogram for nytilsatte skal brukes hver gang en ny medarbeider tiltrer stilling i embetet.

Individuell tilrettelegging av arbeidsplassen og oppgavene tas opp i tilknytning til dette.

Ansvar for oppfølging: AST og avdelingsledere

Kommentar: 6 md. etter tiltredelse skal skjemaet returneres til AST for utkvittering

Tiltak: Ansatte skal tilbys medlemskap på treningsstudio til redusert pris.

Ansvar for oppfølging: Se informasjon på Vårres

Kommentar: BHT utsteder bevis

Tiltak: Ved behov skal fleksible arbeidstidsordninger og/eller hjemmekontor kunne avtales.

Ansvar for oppfølging: avdelingsleder

Kommentar: Se lokale retningslinjer for arbeid i fjernkontor

Tiltak: Ved behov skal ansatte tilbys endring i og/eller tilrettelegging av arbeidsoppgavene. Nødvendig opplæring skal gis.

Ansvar for oppfølging: avdelingsleder

Kommentar: Ev. i samarbeid med NAV

Tiltak: Ved innføring av ny teknologi / nye systemer skal opplæringen tilpasses medarbeidernes behov.

Ansvar for oppfølging: IKT-enheten / systemansvarlige

Tiltak: For å underbygge et godt psykososialt arbeidsmiljø skal det utarbeides årlige planer for sosiale aktiviteter som omfatter alle ansatte i embetet.

Ansvar for oppfølging: Velferdskomiteen etter at saken er drøftet med tillitsvalgte

Kommentar: Aktivitetene må ligge innenfor rammen av vedtatt budsjett.

Tiltak: Universell utforming tas opp i tilknytning til årlig vernerunde i embetet.

Ansvar for oppfølging: AMU/vernetjenesten

Antall ansatte etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2010

	Tilsatte	I alt	Heltid	Deltid ²⁾	Faste	Midlertidig
Totalt	135 ¹⁾	126	9	121	14	
Kvinner	82	75	7	73	9	
Menn	53	51	2	48	5	

¹⁾ De som ved årsskiftet var i 100 % permisjon uten lønn for å jobbe i annen virksomhet er ikke medberegnet (4 menn og 1 kvinne).

²⁾ 3 kvinner har reduserte stillinger etter AML §10-2, fjerde ledd.

Ansatte med delvis AFP eller delvis permisjon (ikke studie/fødsel/omsorg) er medregnet som deltid (4 kvinner og 1 mann)

Sykefravær

I 2010, med et gjennomsnitt for året på 3,5 % sykefravær, nådde vi målsettingen om at sykefraværet ikke skal overstige 4 % på årsbasis. Sykefraværet var ikke høyt sammenlignet med tilsvarende virksomheter. Sammenlignet med året før hadde kvinner en oppgang i sykefraværet fra 1,9 % til 2,5 % på årsbasis mens menn hadde en nedgang fra 1,7 % til 1,0 %. På grunn av at antallet ansatte totalt er relativt lavt, vil et høyt langtids sykefravær påvirke disse tallene i stor grad. Vi følger opp sykemeldte i tråd med NAVs krav og setter i verk tiltak og tilpasninger for at sykemeldte skal kunne vende tilbake til arbeid så snart det er mulig og for å forebygge arbeidsrelatert sykdom. Vår politikk med muligheter for fleksibel arbeidstid og –sted virker i positiv retning.

Ansatte med fødsel/omsorgspermisjon etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2010.

Type perm	Heltid/deltid	Fast/Midlertidig	Totalt	Kvinner	Menn
Fødsel	H	F	6	3	3
Fødsel	D	F	0	0	0
Omsorg	H	F	9	8	1
Omsorg	D	F	0	0	0

Merk: Antall fødsel- og omsorgspermisjoner er oppsummert for hele 2010

Ansatte som gikk av med pensjon i 2010

3 medarbeidere gikk av med pensjon i løpet av 2010 (2 kvinner og 1 mann). Gjennomsnittsalderen var 63,7 år som er 0,3 år under vår målsetting.

Aldersfordeling i embetet

Vår seniorpolitikk er beskrevet i kap. 2. I 2010 var gjennomsnittsalderen for ansatte ved embetet 47,6 år – 45,6 år for kvinner og 50,4 år for menn (beregnet ut fra ansatte ved årsskiftet 2010/2011 og den alderen de nådde i løpet av 2010). Det var en liten nedgang siden både for kvinner og menn.

Aldersfordelingen på avdelingene var som følger i gjennomsnitt:

Avdeling	Totalt	kvinner	menn
Emb.led.	60		60
FSE	52	54	51
AST	49	49,1	48,5
KOBA	44,8	43,4	45,9
LA	46,5	43,1	50,8

MVA	41,5	38,0	46,3
OUA	52,2	53,7	51,0
SHA	51,0	46,3	49,5
Embetet tot.	47,6	45,6	50,4

Noen kommentarer:

- Som vi ser varierer gjennomsnittsalderen relativt mye avdelingene imellom. Embetsledelsen og FSE teller så få personer at det egentlig er lite relevant å operere med gjennomsnittsalder for disse enhetene.
- Embetet sett under ett så har kvinner lavere gjennomsnittsalder enn menn. Dette gjelder stort sett også på avdelingsnivå.
- Det er verdt å nevne at turnover på MVA har ført til at avdelingen nå har den laveste gjennomsnittsalder i embetet, spesielt for kvinner.
- Ved årsskiftet hadde vi åtte medarbeidere som var yngre enn 30 år; syv kvinne og én mann.
- Det var totalt 38 medarbeidere som var over 55 år; 17 kvinner og 21 menn.

Vi har utarbeidet en aldersprognose for perioden 2011 – 2019, beregnet ut fra alderssammensetningen ved embetet pr. 01.01.2011 (den alderen de når i løpet av 2011). Fremskrivningen forutsetter at alle medarbeidere fortsetter til oppnådd aldergrense på 70 år.

Kommentarer:

- I vår lokale seniorpolitikk regner vi alle i aldersgruppen 55 – 70 år som seniormedarbeidere, og det er denne gruppen vi fokuserer på med hensyn til tiltak. Vi ser at gruppen vil øke kraftig i perioden, forutsatt at vi har liten turnover og at alle fortsetter i arbeid til fylte 70 år. Vi vil ligge i overkant av 60 medarbeidere i gruppen f.o.m. 2014.
- Som en del av hovedtariffoppgjøret 2008 fikk de lokale partene gjennom hovedtariffavtalen pkt 5.9.1. b anledning til å utvide sentral avtale om tjenestefrie dager med lønn fra fylte 62 år (8 dager sentralt) med inntil 6 dager pr. kalenderår. I 2009 reforhandlet vi vår lokale særavtale og gav 6 lokale dager. Den sentrale avtalen sammen med den lokale avtalen gir rett til tjenestefri med lønn i til sammen 14 dager pr. kalenderår fra fylte 62 år. Tjenestefrie dager som ikke avvikles kan tas ut som lønn. Ved årets begynnelse 2010 var det 16 medarbeidere som var omfattet av avtalen. 3 av disse gikk av med pensjon i løpet av året (2 kvinner og 1 mann).

Planlagte og igangsatte tiltak

Inkluderende arbeidslivsbedrift og reduksjon av sykefraværet:

Vi har over flere år hatt høyere sykefravær blant kvinner enn blant menn. Våren 2003 ble vi IA-bedrift – hovedmålet er å redusere sykefraværet. Samtidig inngikk vi avtale med Centrum Bedriftshelsetjeneste for bedre å kunne ivareta HMS-arbeidet ved embetet og følge opp medarbeidere som har behov for det samt iverksette tiltak som forebygger arbeidsrelaterte sykdommer. Sommeren 2010 avsluttet vi vår avtale med Centrum BHT. Fra samme tidspunkt inngikk vi avtale med CoperioSenteret BHT.

- Høsten 2007 gjennomførte vi en arbeidsmiljøundersøkelse i samarbeid med Sensus. Våren 2008 ble vi, på bakgrunn av resultatene i undersøkelsen, enige om en tiltaksplan som ble fulgt opp i embetet og avdelingene i løpet av året. *Høsten 2009 planla og gjennomførte vi i samarbeid med Sensus en ny undersøkelse for å kunne sammenligne med resultatene fra 2007. Denne undersøkelsen ble fulgt opp vinteren og våren 2010.*
- I 2010 hadde vi et gjennomsnittlig sykefravær på 3,49 %, noe som er lavere enn vår målsetting om å ikke overstige 4 %.
- Våren 2008 innførte vi en ordning som gir alle medarbeidere hos Fylkesmannen tillatelse til å bruke inntil én time av arbeidstiden pr. uke til trimaktiviteter. Vi utarbeidet retningslinjer for dette.
- Følgende tiltak ble gjennomført i samarbeid med Centrum BHT og CoperioSenteret BHT i 2010:
  - Informasjon på ledermøte om bestillerkompetanse og bruk av BHT. Gjennomgang av avtalen med CoperioSenteret.
  - Ergonomisk gjennomgang av arbeidsplassen ved nytilsetting og ellers ved behov.
  - IA-møte for tillitsvalgte og ledere i september

Seniorpolitikk:

I løpet av våren 2007 ferdigstilte og iverksatte vi en omforent lokal seniorpolitikk. Den innebærer bl.a. én time trim i arbeidstiden for alle (valg mellom ulike fellesaktiviteter eller tilpasset opplegg). Lokal særavtale om tjenestefrie dager for medarbeidere over 62 år ble reforhandlet i 2009 slik at alle får totalt 14 tjenestefrie dager pr. kalenderår når vi regner med den sentrale avtalen som gir åtte dager. Alle seniormedarbeidere får tilbud om å delta på eksternt seniorkurs.

Hjemmebasert fjernarbeid (hjemmekontor):

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag vil stimulere til bruk av fleksible arbeidsformer, herunder løsninger med hjemmekontor. Avtale om hjemmekontor inngås mellom avdelingsleder og den enkelte medarbeider. Ved årsskiftet 2010/2011 hadde alle medarbeidere i utgangspunktet mulighet til å benytte ordningen, og i løpet av året var det 135 medarbeidere som benyttet seg av det en eller flere ganger. Noen benytter kun muligheten til å lese epost sporadisk, men 3 medarbeidere har skriftlig avtale om hjemmekontorordning, og i løpet av året var det 2 medarbeidere som jobbet i fjernkontor (én midlertidig for ett år og én på fast basis).

Hensikten med ordningen er å

- øke arbeidstakernes kreativitet, produktivitet og arbeidsglede
- tilpasse organisasjonen til nye arbeidsprosesser og samarbeidsformer
- beholde og rekruttere arbeidstakere med spisskompetanse, tilnærmet uavhengig av bosted
- lette arbeidssituasjonen for arbeidstakere med f. eks. omsorgsansvar/gradert sykemelding
- profilere embetet som en fremtidsrettet og attraktiv arbeidsplass
- etablere gode ordninger i forhold til administrative rammer (lover, forskrifter, belønningssystemer, kontorlokaler) og aktuelle tekniske løsninger

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMST	5	3,7	6	4,44
Sum	5	0	6	0

98.2 Kompetanseutvikling

Den følgende rapporten er utarbeidet med utgangspunkt i data hentet fra Personal- og likestillingsrapport 2010 for Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Rapportering som baserer seg på vår årsrapportering er gjennomsnittstall for året eller situasjonen ved årsskiftet.

1. Tilstand

a. Lønns- og stillingsnivåer

I embetets tilpasningsavtale til hovedavtalen har vi delt inn stillingskodene i fem stillingsgrupper slik:

- **L**: lederstillinger (ass. fylkesmann, fylkeslege, ass. fylkeslege, direktør, avd.direktør, administrasjonssjef, underdirektør, kontorsjef, arkivleder)
- **S II**: saksbehandlerstillinger II (seniorrådgiver, rådgiver, prosjektleder, senior- og overingeniør, fylkesagronom, fylkesskogmester)
- **S I**: saksbehandlerstillinger I (1. sekretær, konsulenter, 1.konsulent, avd.ingeniør, seniorkonsulent)
- **K II**: kontorstillinger II (kontorleder)
- **K I**: kontorstillinger I (sekretær)

Vi bruker denne inndelingen i rapporteringen, og tallene under er hentet fra vår personal- og likestillingsrapport. Forkortinger som brukes på avdelinger/enheter er som følger:

- EMB = embetsledelsen (ass. fylkesmann)
- FSE = Fylkesmannens sekretariat
- AST = Administrasjonsstaben
- KOBA = Kommunal- og beredskapsavdelingen
- LBA = Landbruks- og bygdeutviklingsavdelingen
- MVA = Miljøvern avdelingen
- OUA = Oppvekst- og utdanningsavdelingen
- SHA = Sosial- og helseavdelingen

Oversikt over fordeling på stillingsnivåer pr. 31.12.2010: antall kvinner og menn i de ulike stillingskategoriene fordelt på avdelingene og totalt

Enhet	K I		K II		S I		S II		L	
	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m
Totalt	0	0	2	0	24	6	48	35	8	17
Emb	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
FSE	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0
AST	0	0	2	0	15	1	0	0	3	1
KOBA	0	0	0	0	2	2	5	7	1	3
LBA	0	0	0	0	3	2	11	7	1	3
MVA	0	0	0	0	1	2	12	6	1	2
OUA	0	0	0	0	0	0	6	7	1	2
SHA	0	0	0	0	3	0	13	6	1	4

Lønn

I løpet av de lokale forhandlingene høsten 2008 ble partene enige om å undersøke om vi ev. har utilsiktede lønnsforskjeller ved embetet. Med bakgrunn i felles protokolltilførsel ved lokale forhandlinger høsten 2008, ble det nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere spørsmålet om lønnsforskjeller mellom avdelingene og i stillingsgrupper med vekt på å avdekke eventuelle utilsiktede lønnsforskjeller. Utvalget utarbeidet rapporter som ble lagt frem for partene på felles seminar for ledere og tillitsvalgte i mars og på formøtet for lokale forhandlinger i september 2009. Det vises til vedleggene til Personal- og likestillingsrapporten for 2009 (oversendt departementet).

Oversikt over gjennomsnittslønn (lønnstrinn) fordelt på stillingskategorier, avdelinger og totalt pr. 31.12.2010:

Enhet	K I		K II		S I		S II		L	
	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m	kv	m
Totalt	0	0	49,5	0	44,7	47	57,7	58,8	67,5	72,5
Emb	0	0	0	0	0	0	0	0	0	87
FSE	0	0	0	0	0	0	68	64,5	0	0
AST	0	0	49,5	0	43,3	43	0	0	57	72
KOBA	0	0	0	0	47	46	57,6	55,4	75	67
LBA	0	0	0	0	45	49	56,6	57,6	68	70,3
MVA	0	0	0	0	45	47,5	56,7	59,5	70	71
OUA	0	0	0	0	0	0	58,3	59	75	67
SHA	0	0	0	0	49,3	0	58,5	61,3	81	78,3

Lønnsutviklingen i stillingsgruppe saksbehandler II

Det partssammensatte utvalget i 2008 fokuserte spesielt på lønnsutvikling og lønnsforskjeller i saksbehandler II-gruppen.

Partene har bedt om at noen av sammenstillingene som ble foretatt den gangen blir videreført og tatt med i Personal- og likestillingsrapporten videre. Det vises til denn

Stillingsgruppen saksbehandlere II (S II) omfatter rådgivere, prosjektledere, overingeniører, fylkesagronomer, fylkesskogmestere, seniorrådgivere og senioringeniører. Antallet medarbeidere i denne gruppen har økt relativt mye de siste 5 årene mens antallet ansatte totalt har vært relativt konstant. Økningen skyldes i stor grad at stillinger i gruppe saksbehandler I er blitt omgjort til saksbehandler II i lokale lønnsforhandlinger og ved turnover. Nye stillinger som er blitt opprettet i perioden har nesten utelukkende tilhørt denne gruppen.

ÅR 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010

EMB 54 53 57 58 65 75 81 83 83

Ansatte i S II-gruppen er blitt prioritert i lokale lønnsforhandlinger generelt og kvinner spesielt. Diagrammene under viser lønnsutviklingen for denne gruppen fordelt på avdeling og deretter på kjønn.

b. Heltids- og deltidstilsatte

Ansatte etter kjønn, Heltid/deltid og fast-/midlertidig tilsatt pr. 31.12.2010 (ansatte i hel permisjon er ikke medregnet):

Ansatte etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2010

Ansatte	I alt	Heltid	Deltid ²⁾	Faste	Midlertidig
Totalt	135 ¹⁾	126	9	121	14
Kvinner	82	75	7	73	9
Menn	53	51	2	48	5

¹⁾ De som ved årsskiftet var i 100 % permisjon uten lønn for å jobbe i annen virksomhet er ikke medberegnet (4 menn og 1 kvinne).

²⁾ 3 kvinner har reduserte stillinger etter AML § 10-2, fjerde ledd.

Ansatte med delvis AFP eller delvis permisjon (ikke studie/fødsel/omsorg) er medregnet som deltid (4 kvinner og 1 mann)

c. Velferdspermisjoner, omsorgspermisjoner, sykefravær og pensjon

Omsorgspermisjoner og velferdspermisjoner

Ansatte med fødsel/omsorgspermisjon etter kjønn, heltid/deltid, fast/midlertidig per 31.12.2010.

Type perm	Heltid/deltid	Fast/midlert.	Totalt	Kvinner	Menn
Fødsel	H	F	6	3	3
Fødsel	D	F	0	0	0
Omsorg	H	F	9	8	1
Omsorg	D	F	0	0	0

Merk: Antall fødsel- og omsorgspermisjoner er oppsummert for hele 2010

Sykefravær pr. 31.12.2010 hentet fra vår Personal- og likestillingsrapport (i % av totalt antall mulige dagsverk).

Kvartal	Totalt	Derav for kvinner	Derav for menn
1	4,6	3,5	1,1
2	3,7	2,9	0,8
3	2,3	1,6	0,7

4	3,4	2,0	1,4
årgj.snitt	3,5	2,5	1,0

Asatte som gikk av med pensjon i 2010

3 medarbeidere gikk av med pensjon i løpet av 2010 (2 kvinner og 1 mann). Gjennomsnittsalderen var 63,7 år som er 0,3 år under vår målsetting.

2. Lederstillinger

I perioden 2008 – 2009 ble det kunngjort én lederstilling ved embetet: mann ble tilsatt. I 2010 ble det ikke kunngjort noen lederstillinger.

Antall kvinner og menn tilsatt i lederstillinger i embetets ledergruppe 31.12.2010:

Totalt antall	Antall kvinner	Antall menn i
8	2	6

Antall kvinner og menn tilsatt i lederstillinger totalt i embetet 31.12.2010:

Totalt antall	Antall kvinner	Antall menn
25	8	17

Hovedutfordringen er fortsatt at kvinner er underrepresentert i lederstillinger. Integrasjonen og den følgende omorganiseringen av fagavdelingene endret ikke dette bildet.

Alle avdelingene har nestleder med stillingskode lederstilling (4 underdirektører, 1 avdelingsdirektør, 1 ass. fylkeslege).

Generelt legger vi vekt på å ta likestillingshensyn ved utforming av de kravene som stilles i kunngjøringstekstene. Kvinner blir oppfordret til å søke stillinger på områder hvor de er underrepresentert, men det er allikevel vanligvis få kvinnelige søkere til de lederstillingene som lyses ut. Unntaket er administrasjonssjefsstillingen som ble kunngjort internt i 2009 med 5 kvinnelige søkere av totalt 6. Aktuelle kvinnelige kandidater innkalles til intervju.

Vi har trukket frem mulighet til å fungere i lederstilling som et positivt element som kan bidra til at vi får flere kvinnelige lederkandidater. Vi hadde følgende tilfeller av fungeringer i lederstillinger i 2010 fordelt på kjønn:

Totalt antall fungeringer for avdelingsledere i 2010:41

- Derav antall kvinnelige stedfortredere: 11
- Derav antall mannlige stedfortredere: 30

Totalt antall fungeringer i alle typer lederstillinger i 2010: 48

- Derav antall kvinnelige stedfortredere: 16
- Derav antall mannlige stedfortredere: 32

Til dette er å bemerke at det vanligvis er nestleder i avdelingen som fungerer ved avdelingsleders fravær. I 2010 var det kvinnelig nestleder i kun to av seks avdelinger.

Det er grunn til å vurdere ytterligere tiltak for å få flere kvinner i lederstillinger. Bør vi ved ledighet i slike stillinger i større grad ta direkte kontakt med aktuelle kvinnelige kandidater og oppfordre dem til å søke? Så lenge kvinneandelen både totalt i embetet og i saksbehandlergruppe II er så høy som den er, og det ikke er problemer med å rekruttere godt kvalifiserte kvinnelige medarbeidere til disse stillingene, burde dette kunne gjenspeiles på ledernivået også.

3. Bruk av tid og ressurser til kompetansehevede tiltak.

Vi kan ikke oppfylle kravet om å rapportere hvor mye midler som er brukt til kompetanseutvikling fordelt på alder og kjønn da det er uklart hvilke midler som skal telles med samt at det ikke er tatt høyde for slik registrering i Agresso.

Følgende midler er registrert brukt på kompetanseutvikling i Agresso - fordelt på koststed:

Kompetanseutvikling egne ansatte, kap 151001 (kurs, konferanser, studieturer)

	Beløp
1600 Felles (Ikke fordelt på avdelinger)	22 882
1610 Fylkesmannen	15 829
1615 Ass.Fylkesmann	13 236
1620 Administrasjonsstaben	181 493
1625 Fylkesmannens sekretariat	19 152
1630 Kommunal og beredskapsavdelingen	86 933
1640 Sosial- og helseavdelingen	379 080
1660 Oppvekst og utdanningsavdelingen	103 298
1670 Landbruksavdelingen	380 423
1680 Miljøvernavdelingen	274 079
	1 476 406

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMST	1	0	100	2	6

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMST	0	0	0	0

98.3 Medvirkning

Også i 2010 informerte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ledere, tillitsvalgte og ansatte jevnlig/så snart som mulig når det skjedde noe av betydning for Fylkesmannens oppgaver og ansvar, for eksempel i tilknytning til overføring av ansvaret for Vergemålsloven.

Vi hadde disse møteplassene for medvirkning i 2010:

- møter med tillitsvalgte etter hovedavtalen på virksomhetsnivå (13 møter avholdt)
- møter med ledergruppen og embetsledelsen (19 møter avholdt) samt 1 ledersamling
- allmøter for ansatte ved embetet

I oktober 2010 gjennomførte vi ordinære lokale lønnsforhandlinger i.h.t. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.3. I forkant ble det avholdt et forberedende møte mellom partene. Det vises til kap. 1 under ledelse og personalpolitikk.

I juni og november gjennomførte vi som vanlig lokale forhandlinger på særskilt grunnlag i.h.t. bestemmelsene i hovedtariffavtalen pkt. 2.3.4. I tillegg gjennomførte vi pga. spesielle behov noen 2.3.4.2-forhandlinger utenom de to hovedrundene.

I 2010 ble det gjennomført 5 møter i det partssammensatte Arbeidsmiljøutvalget.

De tilsatte er videre representert i Tilsetningsrådet med 2 av 5 representanter.

Hovedsammenslutningene og vernetjenesten var videre representert i den partssammensatte prosjektgruppen som hadde i oppdrag å foreta en organisasjonsgjennomgang.

98.4 Likestilling og likeverd

Vi viser i tillegg til rapportering på resultatopprådene 98.1 og 98.2 samt kapittel 1.3. Vi har også utarbeidet en egen "Personal- og likestillingsrapport 2010 for Sør-Trøndelag fylkesmannsembete" som er oversendt departementet.

Embetsoppdragene på personalområdet:

Med bakgrunn i embetsoppdragene på personalområdet nedsatte vi i 2008 en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere tiltak som kan bidra til at vår måloppnåelse blir bedre. Vi kom til enighet om tiltak for å rekruttere underrepresenterte grupper arbeidstakere, jf. embetsoppdragene fra Fornyings og administrasjonsdepartementet.

Rekruttering av kvinnelige ledere:

På grunn av en lite tilfredsstillende statistikk med hensyn til andel kvinnelige ledere i embetet, har vi over flere år hatt fokus på lederrekruttering. Ved kunngjøring av alle lederstillinger har derfor kvinner blitt spesielt oppfordret til å søke. Vi har også vurdert utformingen av kunngjøringstekstene med dette for øye. Vi ønsker også å rekruttere menn til kontorstillings- og saksbehandler I-gruppene. I vår tilpasningsavtale til hovedavtalen har vi fastsatt at ved kunngjøring av lederstillinger og kontor-/saksbehandler I-stillinger skal vi oppfordre hhv. kvinner og menn til å søke. Den partssammensatte arbeidsgruppen la også frem forslag til tiltak på dette området som partene ble enige om:

- Hvordan vi rekrutterer ledere og hvilke kriterier vi vektlegger i utvelgelsen ble foreslått som tema på personalseminar for ledere og tillitsvalgte våren 2009. *På seminar for tillitsvalgte og ledere i mars 2009 var ett av temaene "Hvordan legger vi til rette for å kunne rekruttere medarbeidere i samsvar med embetsoppdragene og våre egne målsettinger?"*
- Vi bør skaffe oss kunnskap om og i tilfelle hva som er hindre for at vi kan få flere kvinner i lederstillinger. Dette kan gjøres gjennom en temadag om rekruttering og hva vi må gjøre for å være en attraktiv arbeidsgiver (med ekstern innleder) samt gjennomføring av en spørreundersøkelse internt. *Første del av tiltaket ble drøftet på seminaret i mars 2009.*
- Det bør foretas en kartlegging av hvordan vi har rekruttert til lederstillingene i embetet de siste 10 år (hvor mange stillinger er kunngjort, hvilke kriterier har vi vektlagt, hvor mange søkere av hvert kjønn til hver stilling, hvor mange kvinner ble innstilt som nr. 1,2 og 3 og hvor mange kvinner ble tilsatt). *Dette er ikke fulgt opp.*
- Arbeidsgruppen foreslår at embetet tar initiativ til et tilbud om mellomlederopplæring, jf. samarbeidet med HINT i 1997. Vi bør oppfordre medarbeidere til kompetanseutvikling innen ledelsesfag. Kvinner bør prioriteres. *Dette er ikke fulgt opp.*
- Vi bør oppfordre fagdepartementene og direktoratene om å tilby ledere jobb med utviklingsprosjekter/engasjement som hospitanter i perioder. Dette kan gi åpning for at kvinner internt kan få prøve seg i lederstillinger over en periode. *I 2009 utarbeidet vi retningslinjer for studiepermisjon med lønn for ledere. I løpet av 2010/2011 er det tre avdelingsledere som har benyttet seg av denne ordningen, men det har i liten grad ført til at kvinner har fått fungere i lederstillinger.*
- Vi bør ta opp til diskusjon på et etatsjefsmøte mulighetene for hospitering og jobbrotasjon på ledernivå i og mellom statsetater regionalt. *Saken ble tatt opp på etatsjefsmøte i 2009.*

Personer med nedsatt funksjonsevne

- Vi skal fortsatt beskrive i kunngjøringstekstene at arbeidsplassen vil bli tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne.
- Vi skal fortsatt samarbeide med NAV om ulike tiltaksplasser.
- Vi bør, som et forsøksprosjekt og i samarbeid med Prima, etablere en arbeidsplass for en person som har tydelig nedsatt funksjonsevne når det gjelder våre oppgaver og som står utenfor arbeidslivet. Vår anbefaling er at vi legger til rette for en person med psykisk utviklingshemming. Arbeidsplassen etableres som et spleiselag mellom avdelingene. Før beslutning fattes ber ledergruppen om møte med Prima for å få mer innsikt i hva de kan tilby og hvordan dette kan bli iverksatt. *Prima orienterte på et ledermøte om hva de kan tilby og hvordan vi kan samarbeide med dem for å få etablert og gjennomført et prosjekt i tråd med intensjonene. Dette vil bli fulgt opp i 2011.*

Kompetanseutvikling:

Med sikte på kvalifisering og muligheter for intern rekruttering til lederstillinger, har mellomlederopplæring for kvinnelige medarbeidere vært prioritert. Vi har også prøvd å legge forholdene til rette for at spesielt kvinner med

lav formalkompetanse skal kunne gjennomføre kompetansegivende utdanning. Vi fikk en ny omforent lokal politikk for kompetanseutvikling våren 2008. *I tilknytning til arbeidet med å avdekke ev. utilsiktede lønnsforskjeller i embetet, foretok vi i 2009 en kartlegging av kompetansen til alle ansatte. Vi utarbeidet også retningslinjer for studiepermisjon med lønn for ledere og fulgte opp i 2010 med tilsvarende for alle ansatte.*

Lønnsutvikling:

Hovedårsaken til den relativt store forskjellen i gjennomsnittslønnen mellom kvinner og menn er at vi har en tradisjonell kjønnsfordeling mellom stillingsgruppene med stort sett kun kvinner i kontorstillingene samt saksbehandler I-stillingene og et stort mannlige flertall blant ledere. For å bidra til å fjerne utilsiktede lønnsforskjeller har kvinner, i tråd med sentrale føringer, blitt prioritert i de fleste ordinære lokale lønnsforhandlinger ved at de har fått en større andel av lønnsporten enn en proratafordeling tilsier. Det vises for øvrig til statistikk i kap. 6. *Med bakgrunn i felles protokolltilførsel ved lokale forhandlinger høsten 2008, ble det nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å vurdere spørsmålet om lønnsforskjeller mellom avdelingene og i stillingsgrupper med vekt på å avdekke eventuelle utilsiktede lønnsforskjeller. Utvalget utarbeidet rapporter som ble lagt frem for partene på seminaret i mars og på formøtet for lokale forhandlinger i september 2009. Dette har vært fulgt opp i de årlige Personal- og likestillingsrapportene våre som utgjør hovedparten av det statistiske materialet partene legger til grunn for utvikling av embetets personalpolitikk og f. eks. ved lokale lønnsforhandlinger.*

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens formål

Gjennom en samarbeidsgruppe bestående av Fylkesmannen, fylkeskommunen, Rådet for funksjonshemmede i Sør-Trøndelag, Husbanken og Trondheim kommune er det arbeidet strategisk med å oppfylle Handlingsprogrammet knyttet til Universell utforming, og nedfelt en strategi som gjør at vi samarbeider om ulike tiltak innen temaet universell utforming i Sør-Trøndelag. Arbeidet har blant annet bestått i konferanser om universell utforming for ulike målgrupper. Det er også utviklet samarbeidsrelasjoner mellom de enkelte deltakerne i gruppen. Gruppen har i 2009 arbeidet frem et opplegg for hvordan Trondheim som pilotkommune kan bidra med kompetansefremmende tiltak overfor andre kommuner i fylket.

I forbindelse med flytting til nye kontorlokaler i 2005 og i oppfølging av to medarbeidertilfredshetsundersøkelser (den siste i 2009/2010), har vi hatt fokus på å tilpasse kontorlokalene i tråd med lovens bestemmelser samt forbedring av forhold for de ansatte som er avdekket i undersøkelsene.

Fra og med 2010 er kravene i likestillings- og tilgjengelighetsloven og universell utforming sjekkpunkter på de årlige vernerundene i embetet.

Internt i embetet er det bl.a. tatt initiativ til å endre skrifttype i alle brevmaler mv. slik at det blir i tråd med Blindeforbundets tilråding.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fylkesmannen har i 2010 utbetalt statstilskudd til politiske partier i henhold til delegerte fullmakter.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 280 241,19	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 130 532,19	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 27 529 402,54	kr 0,00
Sum:	kr 27 940 175,00	kr 0,00